

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ , ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Ροζάνης Στέφανος
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Περσεφόνη Ζέρη
ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ Ζινάϊντα Τσομπάνου
A.M. 4105M005

ΤΙΤΛΟΣ

**«Εικόνα της μειονότητας μέσα από την σημειολογία της φωτογραφίας:
Η απεικόνιση της ρουμανικής μειονότητας στην Ελλάδα.»**

Εφημερίδα City Press, εξώφυλλο αφιερώματος για την πολυπολιτισμική Ελλάδα (28.01.2008)

Παράδοση μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης: 30/01/2008

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ , ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Ροζάνης Στέφανος
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Περσεφόνη Ζέρη
ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ Ζινάϊντα Τσομπάνου
A.M. 4105M005

ΤΙΤΛΟΣ

**«Εικόνα της μειονότητας μέσα από την σημειολογία της φωτογραφίας:
Η απεικόνιση της ρουμανικής μειονότητας στην Ελλάδα.»**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή 4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

1.1 Σύγχρονος ευρωπαϊκός κόσμος και ιδιαιτερότητα.....8

1.2 Πολυπολιτισμικότητα, μετανάστευση και ρατσισμός στην Ελλάδα.....17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΑΛΛΑΓΗ ΕΙΚΟΝΑΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1 Οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις στη Ρουμανία.....25

2.2 Η πολιτική συμπεριφορά της Ρουμανίας προς τις γειτονικές χώρες.....27

2.3 Εξωτερικές επιδιώξεις της Ρουμανίας.....32

2.4 Ρουμανική διασπορά.....	34
-----------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΩΝ ΡΟΥΜΑΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΜΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

3.1 Ιστορικές σχέσεις των δυο λαών.....	37
3.2 Αναπτυξιακή βοήθεια της ελληνικής κυβέρνησης προς τη Ρουμανία.....	42
3.3 Η Ελλάδα ως χώρα υποδοχής Ρουμάνων μεταναστών.....	45
3.4 Πληθυσμιακά στοιχεία Ρουμάνων μεταναστών στην Ελλάδα.....	50
3.5 Εργασία στην Ελλάδα.....	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΑΜΦΙΠΛΕΥΡΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΡΟΥΜΑΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΑΠΟ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΡΟΥΜΑΝΙΑ

4.1 Ρουμανικές κοινότητες και σύλλογοι στην Ελλάδα.....	58
4.2 Σημαντικότερα γεγονότα του 2007 με συμμετοχή Ρουμάνων στην Ελλάδα.....	64
4.3 Η δραστηριότητα των ρουμανικών κοινοτήτων.....	72
4.3.1 Ρουμανικά μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Ελλάδα.....	72
4.3.2 Θρησκευτική ζωή στην Αθήνα.....	75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

5.1 Η μετανάστευση μέσα από τα δικά μου μάτια.....	77
5.2 Η υπέρβαση των δυσκολιών.....	80

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	84
--------------------------	-----------

Βιβλιογραφία

1. Στα ελληνικά.....	90
2. Ξενόγλωσση.....	91
3. Δικτυακή τόποι & Ηλεκτρονικά κείμενα.....	93

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Ζούμε στο βασίλειο της όρασης, προτιμάμε όμως να διαπραγματευόμαστε την τυφλότητά μας.»

Γιάννης Σκαρπέλος¹

Η αποτυπωμένη εικόνα έχει τη δύναμη να αναδεικνύει, να χαρίζει την αθανασία. Δίνει σε ένα γεγονός δύναμη σχεδόν υπερφυσική, χαρίζοντάς του την ικανότητα να ταξιδεύει στο χρόνο και να επηρεάζει το θεατή της. Η σημασία δεν μπορεί να εξαντλήσει τον άφατο πλούτο της εικόνας, υπάρχουν όμως αυτοί που υποστηρίζουν πως η εικόνα είναι ένα σύστημα πρωτόλειο σε σχέση με τη γλώσσα.²

Στις μέρες μας, ο απλόχερος τρόπος με τον οποίο προσφέρεται η εικόνα, την έχει μετατρέψει σε ένα απλό ερέθισμα, που ίσως έχει την ικανότητα να αλλάζει τις αντιλήψεις που είναι ριζωμένες βαθιά μέσα μας, ίσως και όχι. Ζούμε στο δυτικό κόσμο της νεωτερικότητας³ και η αφθονία αυτή με την οποία μας κατακλύζει η εικόνα μπορεί να είναι και ο λόγος για την απώλεια της υπερφυσικής δύναμής της, για την αδιαφορία που τρέφει πια πολύς κόσμος απέναντί της. Κατά τη Susan Sontag, η ικανότητα να χωνέψουμε την εμφάνιση του αλλόκοτου στις εικόνες (κινητές ή ακίνητες) έχει ακριβό τίμημα, μιας και δε φαίνεται να μας απελευθερώνει, αλλά να μας αφαιρεί κάτι: η ψευδο-οικειότητα με το τρομακτικό κάνει την αποξένωση πιο έντονη, αφήνοντας μικρότερα περιθώρια για αντίδραση στην πραγματική ζωή.⁴

---

1. Σκαρπέλος Γ. (2005) *Οπτικός Πολιτισμός*, Αθήνα, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, σελ.11

2. Barthes R. (1988) *Εικόνα – Μουσική – Κείμενο*. (μετάφρ Σπανός Γ.) Αθήνα, Πλέθρον, σελ.41

3. Gross D. (2000) *Τα Ερείπια του Παρελθόντος – Παράδοση και Κριτική της Νεωτερικότητας*. (μετάφρ. Γεώργιος Κ.), Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη, σελ.237

4. Sontag S. *Περί Φωτογραφίας*. (1993) (μετάφρ. Παπαϊωάννου Η.) Αθήνα, Εκδόσεις του Περιοδικού ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ, σελ. 48

Ίσως λοιπόν να μην έχει πια η φωτογραφία τη δύναμη να περιγράψει μια κατάσταση ή ένα γεγονός με τρόπο που να επηρεάζει σε βάθος το θεατή της. Οι «χίλιες λέξεις», μπορεί πλέον να είναι πολλές μπροστά σε αυτά που μπορεί να πει μια φωτογραφία στην εποχή της υπερπληροφόρησης.

Τι αίσθηση θα μπορούσε πλέον να προκαλέσει η απεικόνιση ενός κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού φαινομένου όπως η ύπαρξη μειονοτήτων; Σίγουρα όχι την ίδια που θα προκαλούσε άλλοτε. Η ρευστότητα της πραγματικότητας μετατρέπει και τη διάθεσή μας απέναντι σε ένα τέτοιο θέμα, με τέτοιο τρόπο, ώστε να χρειάζεται να ξεκινάμε οι ίδιοι αποφασισμένοι να το κατανοήσουμε.

Με αυτόν τον τρόπο ξεκίνησε και η προσέγγιση του θέματος αυτής της εργασίας. Η ζωή της μειονότητας μπορούσε να γίνει κατανοητή κυρίως με την περιγραφή του κοινωνικοπολιτικού πλαισίου του γεγονότος που τη δημιούργησε: της μετανάστευσης. Περιγράφεται λοιπόν στο πρώτο κεφάλαιο η παγκόσμια πολυπολιτισμική κατάσταση και η μάχη για τη διατήρηση της ιδιαιτερότητας μέσα σε ρατσιστικά και ξενοφοβικά περιβάλλοντα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται το παράδειγμα της Ρουμανίας ως προς τις οικονομικές και πολιτικές συνθήκες από τις οποίες επηρεάζεται και απορρέει η μετανάστευση, αλλά και ως προς τις επιπτώσεις της.

Στη συνέχεια, η λειτουργία της ρουμανικής μειονότητας στην Ελλάδα μελετάται στο τρίτο κεφάλαιο. Λαμβάνεται σαν παράδειγμα αυτής άλλων μειονοτήτων, περιγράφονται εκδηλώσεις και δραστηριότητές της και εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο προσπαθεί να ενταχθεί στην ελληνική κοινωνία, διατηρώντας ταυτόχρονα την εθνική ταυτότητά της.

Το πέμπτο κεφάλαιο αποτελείται από προσωπικές εμπειρίες και απόψεις. Σε αυτό παρουσιάζεται η μετανάστευση μέσα από περιγραφή προσωπικών μου βιωμάτων, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο κατάφερα να προσαρμοστώ στο νέο περιβάλλον διατηρώντας ταυτόχρονα την πολιτιστική ταυτότητά μου με τον τρόπο που περιγράφει ο Ταϊήλορ:

«Η πλήρης αμοιβαιότητα σε συνδυασμό με την κοινότητα στόχων που καθιστά δυνατή, μας παρέχει τη δυνατότητα να ακούμε τη γνώμη των άλλων και να παραμένουμε πιστοί στον εαυτό μας.»⁵

Τέλος, σχολιάζονται οι διακρίσεις και ο άσκοπος πόνος που προκαλούν στον ξένο. Για την κατανόηση του φαινομένου της μετανάστευσης, δε χρειάζεται μόνο παρατήρηση, έρευνα και ανάλυση, αλλά και ανθρωπιστική προσέγγιση. Πρέπει να βάλουμε τον εαυτό μας στη θέση αυτών που άφησαν πίσω τις πατρίδες και τις οικογένειές τους για να βρουν μία καλύτερη ζωή, να σκεφτούμε πώς θα ήταν αν εμείς είμαστε στη δική τους θέση και να βρούμε τρόπους να συνυπάρξουμε αρμονικά μαζί τους, ξεπερνώντας τις προκαταλήψεις. Ο ξένος δεν είναι πάντα εχθρός. Αυτό μπορεί να γίνει πραγματικότητα αν παραβλέψουμε τη διαφορετικότητα, αν δεχθούμε την πολυπολιτισμικότητα χωρίς να φοβόμαστε ότι θα μας αφομοιώσει, αν κλείσουμε τα μάτια στην εικόνα.

Σε αυτό το σημείο, θα ήθελα να ευχαριστήσω το Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, για την ευκαιρία που μου πρόσφερε να πραγματοποιήσω ένα όνειρό μου. Ήμουν πολύ τυχερή που παρακολούθησα τα μαθήματα αυτού του προγράμματος και οι εμπειρίες που αποκόμισα από αυτό ήταν πολύτιμες.

Βεβαίως, δε θα μπορούσα παρά να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στους επιβλέποντες καθηγητές μου, κα Ζέρη Περσεφόνη και κ. Ροζάνη Στέφανο για τη στήριξη κατά την πραγματοποίηση της εργασίας μου, τόσο από πλευράς συμβουλών, όσο και κατανόησης. Μαζί τους ένιωθα πάντα ότι δεν είμαι μόνη στον αγώνα μου, ότι μπορώ να καταφέρω πολλά.

---

5. Ταίηλορ Τσ. (1994) *Πολυπολιτισμικότητα*. (μετάφρ. Παιονίδης Φ.) Αθήνα, εκδόσεις Πόλις, σελ.99

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στην κα. Σαβουλέσκου-Βουδούρη Μόνικα, πρόεδρο του ρουμανικού συλλόγου «Σύγχρονα Βαλκάνια» για τη χορήγηση σχετικού με την εργασία μου ερευνητικού υλικού και για τις χρήσιμες συμβουλές της, όπως επίσης και στην κα. Κεχάι Μόνικα, αρχισυντάκτρια της εφημερίδας «Curierul Atenei» και τη γραμματέα της εφημερίδας, με τη βοήθεια των οποίων κατάφερα να ανοίξω το δρόμο της έρευνάς μου.

Θα ήταν μεγάλη παράλειψη να μην αναφέρω τον πρόεδρο της ρουμανικής κοινότητας «Άγιος Στέφανος ο Μέγας», κ Τέγκου Γκεόργκε, για τη συνέντευξη και τις χρήσιμες οδηγίες που μου έδωσε για την έρευνα που έκανα.

Κλείνοντας αυτή την εισαγωγή, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την αγάπη, τη στήριξη και την κατανόηση. Χωρίς αυτήν, η πραγματοποίηση αυτής της εργασίας θα ήταν αδύνατη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

«Το να είμαστε υποχρεωμένοι να ζούμε μαζί με άλλους, δεν είναι ατυχία, όπως έχουμε συνηθίσει άκριτα να πιστεύουμε, αλλά μοναδική ευκαιρία να αναγνωρίσουμε και να αναστοχαστούμε πάνω στον εαυτό μας. Είναι μια ευκαιρία αξιοποίησης των καρπών (και των κακών ακόμα) της συμβίωσης και κοινής ιστορικής εμπειρίας, που από κανένα άλλο προϊόν της παγκόσμιας πολιτισμικής υπεραγοράς δεν μπορεί να αποκατασταθεί.[...] Ρυθμίζοντας αυτό που πραγματικά είμαστε μέσω της ουσιαστικής αντιπαραβολής με όλους τους ιστορικούς μας συνταξιδιώτες ίσως βοηθήσουμε να γίνει κάποια μέρα ο βάτραχος πάλι πριγκίπας. Για να γίνει όμως αυτό θα πρέπει να πείσουμε την πριγκίπισσα να φιλήσει το βάτραχο.»

Από τον πρόλογο του
Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου⁶

1.1 ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ.

Μια δημοκρατική κοινωνία οφείλει να αντιμετωπίζει όλα της τα μέλη ως ίσα μεταξύ τους ακόμα και αν αυτά έχουν διαφορετικές θρησκείες και ανήκουν σε διάφορες πολιτικές και πολιτιστικές μειονότητες. Αλλά, μέχρι ποιου σημείου μπορεί να αναγνωριστεί η πολιτισμική ιδιαιτερότητα των ομάδων μιας κοινωνίας; Μέχρι ποιου σημείου μπορεί να αποδεχθεί τη διαφορετικότητά τους για να επιτρέψει την ελεύθερη και πλήρη ανάπτυξη της ταυτότητάς τους; Παρόλο που οι σύγχρονες κοινωνίες τείνουν να είναι πολυπολιτισμικές, η ιδιαιτερότητα των μελών τους δεν είναι πάντα σεβαστή. Η διαφορετικότητα απειλείται, δε γίνεται κατανοητό ότι αυτές οι ομάδες έχουν τη δική τους ταυτότητα και οφείλουν να τη διατηρήσουν.

---

6 .Ταίηλορ Τσ. (2000) *Πολυπολιτισμοκότητα*. Αθήνα, εκδόσεις Πόλις σ.23η (πρώτη έκδοση το 1997)

Μήπως πρέπει επιπλέον να υπάρχει επαγρύπνηση ώστε να εξασφαλίζεται και να διατηρείται αυτή η ιδιαιτερότητα; Είναι άραγε απαραίτητη αυτή η πολιτική αναγνώριση για την αξιοπρέπεια των ατόμων; Ποιοι οικονομικοί λόγοι οδηγούν στην μετανάστευση στην Ευρώπη και στην Ελλάδα και γιατί οι Έλληνες αισθάνονται ξενοφοβία και ρατσισμό; Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που βρίσκονται στο κέντρο της διαμάχης γύρω από την πολυπολιτισμικότητα, κυρίως σε μια δημοκρατική κοινωνία, όπως την Ελλάδα.

Ο Τσαρλς Ταίηλορ μας προτείνει, με απλά λόγια, έναν ιστορικό στοχασμό και μια φιλοσοφική προοπτική σχετικά με το θεμελιώδες ζήτημα της αναγνώρισης της πολιτικής ιδιαιτερότητας όλων των ομάδων – θρησκευτικών κοινοτήτων, φεμινιστικών οργανώσεων, πολιτικών και πολιτισμικών μειονοτήτων που συνυπάρχουν στους κόλπους της ίδιας κρατικής κοινότητας. Γιατί η δημοκρατία πρέπει να εγγυάται τα δικαιώματα και την ευημερία των πολιτών. Η διαμάχη για την ιδιαιτερότητα είναι θεμελιακής σημασίας και επηρεάζει ακόμα και την ίδια την δημοκρατία.⁷

Ζούμε σε ένα κόσμο και σε μια εποχή δύσκολη για την ιδιαιτερότητα. Είμαστε όλοι, είτε το θέλουμε είτε όχι, υπεύθυνα πρόσωπα σε αυτό το δράμα της μετάβασης. Αν μας ενδιαφέρει λοιπόν να προστατεύσουμε την πολιτιστική μας κληρονομιά θα πρέπει καταρχήν να συνειδητοποιήσουμε πως η ταυτότητά μας δεν είναι παρά μία ανάμεσα σε πολλές άλλες. Είναι λάθος να προσπαθούμε να αποδείξουμε ότι η δική μας αξίζει να διασωθεί περισσότερο ίσως από άλλες. Δεν έχει καμία σημασία το ερώτημα για το ποιος τελικά έχει μεγαλύτερη αξία, αφού κρίνεται αναγκαστικά με κάποιο κριτήριο και, στο βαθμό που κρίνεται από ένα τέτοιο κριτήριο, η απορρόφηση της αξίας μπορεί να γίνει δίχως τη συνδρομή κάποιας εξακριβώσιμης κοινότητας-φορέα της αξίας αυτής.⁸

7.Ταίηλορ Τσ. (2000) *Πολυπολιτισμικότητα*. εκδ.Πόλις, Αθήνα, οπισθόφυλλο

8. Ταίηλορ Τσ. (2000) *Πολυπολιτισμικότητα*. εκδ.Πόλις, Αθήνα σ.21

Αν η ιδιαιτερότητά μας έχει σημασία, τότε έχει σημασία στο βαθμό που την έχει για μας. Για να στηρίξουμε την πολιτισμική μας ιδιαιτερότητα σε ένα πολιτισμικά ισοπεδωτικό περιβάλλον, θα πρέπει να αναδείξουμε τη σημασία της κάθε πολιτισμικής ιδιαιτερότητας. Αλλά το επιχείρημα του Ταίηλορ για τη σημασία που έχουν οι συλλογικοί στόχοι στην πλειονότητα των σύγχρονων κρατών, που είναι πολυπολιτισμικά, έχει ως εξής: Υπάρχει ένα έντονο αίτημα επιβίωσης συγκεκριμένων «κοινωνιών» στο οποίο η πολιτεία μπορεί να χρειαστεί να συγκατανεύσει. Με τον όρο «κοινωνίες» εννοεί ομάδες των οποίων η διαχρονική συνέχεια συνίσταται στη μετάδοση μέσω της διαδοχής των γενεών μίας συγκεκριμένης πολιτισμικής παράδοσης που περιλαμβάνει θεσμούς, αξίες και έθιμα. Ισχυρίζεται ότι η επιθυμία για επιβίωση δεν είναι απλώς η επιθυμία να συνεχίσει να νοηματοδοτείται η ζωή των συγχρόνων από την εν λόγω παράδοση, αλλά αξιώνει, και την αδιάκοπη παρουσία αυτής της πολιτισμικής παράδοσης στο διηνεκές.⁹

Η επισήμανση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, γιατί δεν είμαστε καθόλου βέβαιοι ότι μπορούμε να συμφωνήσουμε με το στόχο της επιβίωσης και ταυτόχρονα να σεβαστούμε την αυτονομία των ανθρώπων που θα γεννηθούν στο μέλλον. Είναι συχνό φαινόμενο σε ορισμένες οικογένειες οι γονείς να θέλουν τα παιδιά τους να επιμένουν σε κάτι για το οποίο εκείνα αντιδρούν.¹⁰

Κατά τον Bauman, «τυπικός σύγχρονος ξένος» υπήρξε το απόρριμμα του ταξινομητικού ζήλου του Κράτους. Οι σύγχρονοι ξένοι δεν ταίριαζαν στο όραμα της τάξης. Όταν χαράζεις διαχωριστικές γραμμές και ξεχωρίζεις τα διαιρεμένα, ο,τιδήποτε θολώνει ή διαρρηγνύει τις γραμμές αυτές, υπονομεύει και βλάπτει την εκτέλεση του έργου σου. Ο σημασιολογικός υπό- ή υπερκαθορισμός του ξένου έφθειρε τις ξεκάθαρες οριοθετήσεις και κατέστρεφε τις σηματοδοτήσεις. Με την παρουσία τους, οι ξένοι επενέβαιναν στο έργο που το Κράτος είχε υποσχεθεί πως θα επιτελέσει και εμπόδιζαν τις προσπάθειές του για να το ολοκληρώσει.

---

9. Ταίηλορ Τσ. (2000) *Πολυπολιτισμικότητα*. Αθήνα, εκδ.Πόλις, σελ.71

10.Ο.π.,σ.40

Προκαλούσαν δηλαδή μια αίσθηση αβεβαιότητας εκεί που έπρεπε να κυριαρχεί η βεβαιότητα και η σαφήνεια. Στα σχέδιά τους για την οικοδόμηση της τάξης όπως την ονειρεύονταν δεν υπήρχε χώρος, δεν ήταν δυνατόν να υπάρξει χώρος για τα «μήτε το ένα μήτε το άλλο», για τα στρεβλά, για τα αμφίσημα. Η οικοδόμηση μιας τέτοιας τάξης σήμαινε συντριπτικό πόλεμο κατά των ξένων και του ξένου στοιχείου. Η εικόνα του κόσμου σήμερα, αυτή που δημιουργείται μέσα από τις καθημερινές ασχολίες μας, δεν παρουσιάζει καμιά στερεότητα, πραγματική ή υποτιθέμενη και καμιά συνέχεια, χαρακτηριστικά που αποτελούσαν το σήμα κατατεθέν των νεωτερικών δομών. «Η ταξινόμηση των ανθρώπων σε δικούς μας και άλλους είναι θεμελιώδης προϋπόθεση λειτουργίας του τεχνολογικού ολοκληρωτικού μηχανισμού.»¹¹ Το κυρίαρχο αίσθημα τώρα είναι το αίσθημα μιας πρωτόγνωρης αβεβαιότητας, όχι μόνο σχετικά με την τύχη και τις ικανότητες του καθενός μας, αλλά και σχετικά με την μελλοντική μορφή του κόσμου, του σωστού και του λάθους στη ζωή μας. Το πρωτόγνωρο στη μετανεωτερική αβεβαιότητα είναι πως αυτή δεν θεωρείται πλέον μια προσωπική μόνο ενόχληση που με κάποια προσπάθεια θα καταλαγιάσει ή θα ξεπεραστεί. Ο κόσμος προετοιμάζεται για να ζήσει μέσα σε ένα μόνιμο και αδιάπτωτο καθεστώς αβεβαιότητας.¹²

Είναι απαραίτητο να γίνει κατανοητό ότι οι συνθήκες έχουν αλλάξει. Οι αλλαγές που έχουν επέλθει από τη διεθνοποίηση των συναλλαγών και των μετακινήσεων θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη κατά την αντιμετώπιση της αβεβαιότητας αυτής. Τα ενδεχόμενα αρνητικά αποτελέσματα για μια εθνική ή περιφερειακή οικονομία και την απασχόληση σε αυτήν, όπως και τα κέρδη που θα αποκομίσει το κεφάλαιο, δεν πρέπει να υπολογίζονται για τον καθορισμό της μετακίνησης των κεφαλαίων.¹³

---

11. Ροζάνης Σ. (2002) *Ο Αδιανόητος Θάνατος*. Αθήνα, Εκδόσεις Ερατώ, σελ. 183

12. Bauman Z. (2002) *Η Μετανεωτερικότητα και τα Δεινά της*. Αθήνα, εκδ. Ψυχογιός, σελ.46

13. <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> σελ. 3 (τελευταία επίσκεψη στις 12.02.2006)

Οι μετακινήσεις αυτές δεν ακολουθούν ένα συγκεκριμένο πλάνο ούτε πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις ανάγκες σε εργατικό δυναμικό, αλλά σε συνθήκες αναδιοργάνωσης της οικονομίας και επιδίωξης της ανταγωνιστικότητας σε μια διεθνή αγορά. Η μετανάστευση παραγωγικά ενεργού πληθυσμού θεωρείται κάτι θετικό, αφού μπορεί να ικανοποιήσει ανάγκες του χώρου υποδοχής, αλλά και να αποτελέσει το βασικό παράγοντα ανάπτυξης νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Εξάλλου, οι μετακινήσεις εργατικού δυναμικού δεν αποτελούν περιθωριακά κοινωνικά φαινόμενα, αλλά είναι βασική προϋπόθεση της εξέλιξης τόσο των οικονομιών, όσο και των κοινωνιών, αφού η εργασία αποτελεί τον καθοριστικό παράγοντα δημιουργίας του πλούτου.¹⁴ Οι μετανάστες είναι τα χέρια που φτιάχνουν τον κόσμο.¹⁵

Η ελλιπής κατανόηση του τρόπου σύνδεσης της νέας μετανάστευσης με τις ευρωπαϊκές οικονομίες, διαμορφώνει την άποψη ότι η μεταναστευτική πολιτική πρέπει να περιορίζει την εισροή του εργατικού δυναμικού, ανάλογα με τις ανάγκες της εγχώριας αγοράς εργασίας. Παρά την ύπαρξη περιοριστικών μέτρων και τους ελέγχους, σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες έχει ενσωματωθεί μεγάλος αριθμός νόμιμων μεταναστών, αλλά όλες αυτές έχουν γνωρίσει σε μικρό ή μεγάλο βαθμό και το φαινόμενο της διαμόρφωσης στο εσωτερικό τους ζωνών αδήλωτης εργασίας και παραμονής, σε συνδυασμό με εκτεταμένη φτώχεια, αβεβαιότητα και παραβίαση των κοινωνικών και ατομικών δικαιωμάτων μιας μερίδας του εργαζόμενου πληθυσμού. Η απορρύθμιση της αγοράς εργασίας λόγω των πιέσεων από την πλευρά των εργοδοτών προς αυτή την κατεύθυνση και λόγω της ανοχής των κρατικών υπηρεσιών απέναντί τους σε ό,τι αφορά τον σεβασμό των νόμων, δε μπορεί να ρυθμιστεί με νομοθετικό τρόπο.¹⁶

---

14. <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> σελ.3(τελευταία επίσκεψη στις 12.02.2006)

15. City Press (28.01.2008), σελ. 21/9

16. <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> σελ.3(τελευταία επίσκεψη στις 12.02.2006)

Η μετακίνηση του εργατικού δυναμικού είναι αποτέλεσμα της διαδικασίας διεθνοποίησης των συναλλαγών και των κινήσεων κεφαλαίων. Οι έλεγχοι στα σύνορα δε μπορούν να ανακόψουν τη μετανάστευση όταν υπάρχει τόσο μεγάλη ζήτηση για εργατικό δυναμικό.¹⁷

Η «μετανάστευση» των οικονομιών που αποτελεί έναν πολύ σοβαρό κίνδυνο για την αγορά εργασίας, για τα δικαιώματα των εργαζομένων και για το συνδικαλιστικό κίνημα, δεν μπορεί να θεωρηθεί αποτέλεσμα της ίδιας της μετανάστευσης, αλλά είναι αποτέλεσμα των χαρακτηριστικών της ζήτησης για εργατικό δυναμικό στην χώρα ή την οικονομική ζώνη υποδοχής και επομένως των οικονομικών στρατηγικών που εφαρμόζονται στις περιοχές υποδοχής. Η εμπειρία από τις σχέσεις της ελληνικής αγοράς εργασίας με τις βαλκανικές χώρες είναι εξαιρετικά διαφωτιστική. Από την πλευρά της Ελλάδας, δεν ευνοήθηκε τόσο η αναζήτηση φτηνής εργασίας στις χώρες αυτές, αλλά ευνοήθηκε κυρίως η δυνατότητα απασχόλησης στην ίδια την Ελλάδα φτηνού, αδήλωτου σε μεγάλο βαθμό, εργατικού δυναμικού. Έτσι, αντί να μεταφερθούν βόρεια οι (μεταποιητικές κυρίως) δραστηριότητες που συνεχίζουν να είναι εντάσεως φτηνής εργασίας, εισήχθη εργατικό δυναμικό για να ανταγωνιστεί σε αυτό τον τομέα τις χώρες προέλευσης των μεταναστών.¹⁸

Ένα από τα σημαντικότερα αποτελέσματα αυτού του σχήματος είναι ότι υπονομεύει την ισορροπημένη αντιμετώπιση του προβλήματος ενός πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού στις βαλκανικές χώρες, που μπορεί να συνδυάσει τη μετανάστευση με τη συγκράτηση εργατικού δυναμικού για την τοπική ανάπτυξη. Μια τέτοια στρατηγική, δεν εμποδίζει μόνο την επέκταση της ζήτησης για φτηνό και ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό στη χώρα υποδοχής, αλλά μπορεί συγχρόνως να είναι μέρος της στρατηγικής συγκράτησης του εργατικού δυναμικού στις χώρες αποστολής.¹⁹

---

17. <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> σελ.3(τελευταία επίσκεψη στις 12.02.2006)

18. Μουσούρου Λ.Μ «Μετανάστευση & μεταναστευτική Πολιτική (στην Ελλάδα και την Ευρώπη)» Αθήνα 2003 εκδ. Gutenberg Σελ.75

19. Μουσούρου Λ.Μ «Μετανάστευση & μεταναστευτική Πολιτική (στην Ελλάδα και την Ευρώπη)» Αθήνα 2003 εκδ. Gutenberg Σελ.75

Κατά την τελευταία δεκαετία του 20ού αι., παρατηρήθηκε αντιστροφή του φαινομένου της μετανάστευσης σε χώρες όπως η Ελλάδα. Μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα που οφείλονταν σε καταστροφές όπως την κατάρρευση καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού της ανατολικής Ευρώπης, προκάλεσαν απρόβλεπτα μεγάλες μετακινήσεις.²⁰ Οι ροές των μεταναστών πρέπει να ρυθμίζονται σε συνεργασία με χώρες προέλευσής τους και με υποστήριξη της ειρήνης και άρνησης των πολεμικών επιχειρήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω ανάλογης εξωτερικής πολιτικής.²¹

Οι άνθρωποι που αφήνουν τις πατρίδες τους προς αναζήτηση νέων ασφαλών τόπων για να εργαστούν και να ζήσουν, χαρακτηρίζονται όχι πάντα ανάλογα με τα αίτια της μετακίνησής τους. Οι πολιτικοί πρόσφυγες φεύγουν από την πατρίδα τους επειδή κινδυνεύει η ελευθερία ή η ζωή τους (για λόγους πολιτικούς ή ευρύτερα ιδεολογικούς), ενώ οι οικονομικοί μετανάστες είναι περισσότερο οικονομικοί πρόσφυγες, επειδή φεύγουν για να επιβιώσουν, με την απλούστερη έννοια της λέξης. Και οι δύο κατηγορίες προσφύγων αντιμετωπίζουν μεγάλους κινδύνους. Είναι ολιγάριθμες επειδή όσοι κάνουν αυτές τις επιλογές δεν είναι πολλοί και αποτελούνται κατά κύριο λόγο από άτομα που θα έπρεπε να έχουν τη δυνατότητα να διεκδικήσουν την ιδιότητα του πρόσφυγα. Όπως έχει αποδειχθεί, η συνεργασία με τις χώρες προέλευσης για τη ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών, μπορεί πράγματι να έχει αποτελέσματα από τη στιγμή που εξασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων των μεταναστών.²²

Όπως όμως οι περισσότεροι από εμάς γνωρίζουν, η ανασφάλεια ωθεί την πλειοψηφία αυτών των μεταναστών να εργαστεί σε εξευτελιστικά και ανθυγιεινά εργασιακά περιβάλλοντα, στα οποία πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης.

---

20. *Εγκυκλοπαίδεια Δομή*. Αθήνα, εκδόσεις «Δομή» Α.Ε.

21. Λινάρδος-Πυλμόν Π. <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> (τελευταία επίσκεψη 12.02.2006)

22. Ο. π.

Από αυτή την παρατήρηση προκύπτει το συμπέρασμα ότι πρέπει να αναπτυχθεί ευρύτερη συνεργασία ανάμεσα στα κράτη, με στόχους πέρα από τη ρύθμιση της μετανάστευσης και την προσπάθεια περιορισμού του φαινομένου, η οποία ούτως ή άλλως είναι αναποτελεσματική, αφού το φαινόμενο ευνοείται και από τους εργοδότες και από τους ίδιους τους μετανάστες.

Αυτό που θα μπορούσε να έχει αποτέλεσμα, είναι η προσπάθεια ελέγχου των ροών αυτών, πράγμα δύσκολο να πραγματοποιηθεί με την ισχύουσα κατάσταση παρανομίας και παραοικονομίας. Και ενώ αναμενόταν πως η νέα ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική θα ομαλοποιούσε την είσοδο και προσαρμογή των μεταναστών, συνεχίζει να επιδιώκει τον έλεγχο των μετακινήσεων ατόμων από τρίτες χώρες που αναζητούν θέση απασχόλησης σε μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μια μεταναστευτική πολιτική όμως που στηρίζεται σε προαποφασισμένες ανάγκες σε εργατικό δυναμικό είναι, όπως όλα δείχνουν, καταδικασμένη να αποτύχει, αφού δε μπορεί να εμποδίσει την καταπάτηση βασικών δικαιωμάτων των μεταναστών, μέσω της άρνησης εισόδου σε πολιτικούς ή οικονομικούς πρόσφυγες, της εκδίωξης παράνομα εγκαταστημένων μεταναστών ή προσφύγων, και της καταπάτησης στον τόπο διαμονής τους των εργασιακών, κοινωνικών ή ατομικών δικαιωμάτων τους.²³

Παρόλα αυτά, η συνεργασία με τις χώρες προέλευσης για τη ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών, μπορεί να έχει αποτελέσματα, αρκεί να εξασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων των μεταναστών, αλλά απαιτεί ευρύτερη προσέγγιση. Η ένταξη μιας κοινότητας μεταναστών από μια τρίτη χώρα στην κοινωνία μιας χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημαίνει κατά κανόνα ότι η χώρα υποδοχής τους χρειάζεται και ότι η χώρα προέλευσης επωφελείται από τη ροή μεταναστευτικών εμβασμάτων, λαμβάνοντας έτσι μια σοβαρή αναπτυξιακή ενίσχυση. «Οι κοινωνικές αλλαγές επηρεάζονται από την ύπαρξη της αυξανόμενης κοινωνικής μειονότητας των μεταναστών...»²⁴

---

23. <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> Σελ.2 12.02.2006

24. Μουσούρου Λ.Μ «Μετανάστευση & μεταναστευτική Πολιτική (στην Ελλάδα και την Ευρώπη)» Αθήνα 2003 εκδ. Gutenberg, Σελ.97

Οι μετανάστες όμως, δεν έχουν σκοπό να παραμείνουν για πάντα στην χώρα υποδοχής τους. Η επιστροφή στην πατρίδα τους αποτελεί για τους μετανάστες στόχο ζωής. Έτσι, η άσκηση μιας πολιτικής επιδότησης της επιστροφής, ώστε να ενισχύεται η οικονομία της χώρας προέλευσης και να εξισορροπούνται οι μεταναστευτικές πιέσεις, αποτελεί θετική προοπτική. Επίσης, μετά τη διαπίστωση ότι ένα αξιόλογο μέρος της μη δηλωμένης μετανάστευσης αφορά την απασχόληση σε εποχικές δραστηριότητες, εργαζομένων από γειτονικές ή πιο μακρινές χώρες, είναι δυνατόν να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο υποδοχής εποχικά εργαζομένων, μέσω της συνεργασίας των δύο ενδιαφερομένων κρατών. Από τη στιγμή που σε μια χώρα έχουν εγκατασταθεί ή εργάζονται μετανάστες από μια χώρα προέλευσης, το πεδίο συνεργασίας είναι πολύ ευρύτερο από την απλή ρύθμιση των ροών, διότι εκ των πραγμάτων διαμορφώνονται πολύπλευροι δεσμοί.

1.2 ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα είναι ίσως η χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που γνώρισε τις μεγαλύτερες αλλαγές σε ότι αφορά τη μετανάστευση, κατά την περίοδο μετά το τέλος της δεκαετίας του 80. Παρά την επιφυλακτικότητα της κοινής γνώμης, ανεδείχθη ότι η ζήτηση για τη φτηνή εργασία των μεταναστών ήταν ισχυρή, και ότι η δυνατότητα απορρόφησης αυτού του νέου εργατικού δυναμικού όχι μόνο από την οικονομία αλλά και από την ελληνική κοινωνία, ήταν πολύ μεγάλη. Από την άλλη μεριά όμως, η προσαρμογή της νομοθεσίας και της λειτουργίας του κρατικού μηχανισμού στις νέες συνθήκες, παρουσίασε σοβαρά προβλήματα, τα οποία οφείλονταν σε λόγους δημογραφικούς και σε λόγους ταχύρρυθμης οικονομικής εξέλιξης και κοινωνικής ανάπτυξης.²⁵

Με την έξαρση του φαινομένου της μετανάστευσης, όπως ήταν φυσικό, η χώρα και η κοινωνία μας βρέθηκαν απροετοίμαστες. Η αρχική αντίληψη που επικράτησε, ήταν ότι είχαμε να κάνουμε με μια κατάσταση «φιλοξενούμενων εργατών», οι οποίοι θα βοηθούσαν απλώς την προσπάθεια ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας, κάτι που ήταν λίγο έως πολύ αποδεκτό από την πλειονότητα της κοινωνίας.²⁶ Οι μετανάστες μαζεύονταν σε μια χώρα όπου ο εκσυγχρονισμός της οικονομίας παρουσίαζε σημαντική καθυστέρηση σε σχέση με τις προσδοκίες του εργατικού δυναμικού, ικανοποιώντας τη ζήτηση ορισμένων τομέων για φτηνή εργασία. Οι μετανάστες έγιναν οι νέοι μισθωτοί της αγροτικής οικονομίας, μία κατηγορία εργαζομένων που είχε εκλείψει. Με τις χαμηλές αμοιβές τους διατήρησαν τη βιωσιμότητα δραστηριοτήτων σε κρίση οι οποίες χρειάζονται εκσυγχρονισμό.

---

25 Μουσούρου Λ. Μ. «Μετανάστευση & μεταναστευτική Πολιτική (στην Ελλάδα και την Ευρώπη)» Αθήνα 2003 εκδ. Gutenberg, σελ.125

26. http://extras.ha.uth.gr/g-m/ln2/paper_05.asp (13.01.2007)

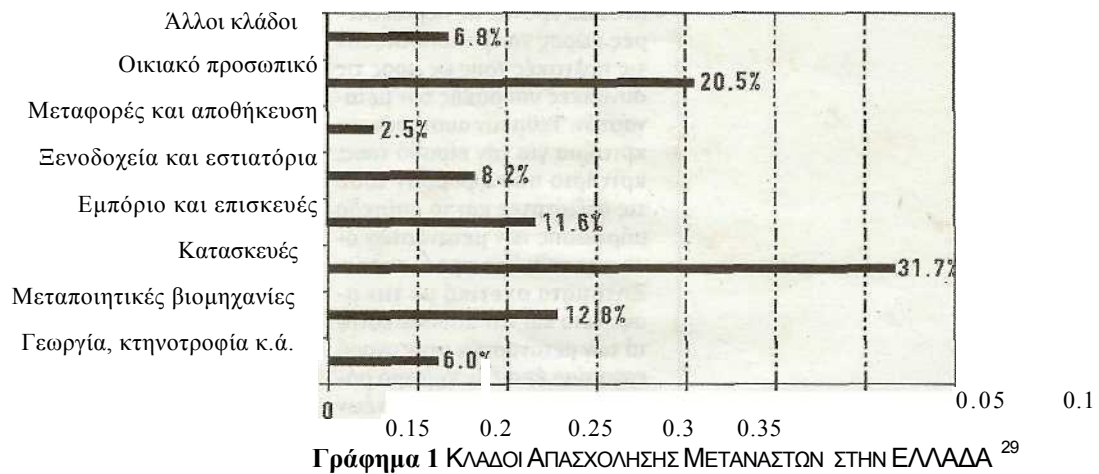
Οι τομείς της μεταποίησης, των κατασκευών και των υπηρεσιών, που δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν με γρήγορους ρυθμούς στα νέα πρότυπα ανταγωνιστικότητας, διατήρησαν τη βιωσιμότητά τους επίσης χάρη στη φτηνή εργασία των μεταναστών. Οι μετανάστες οδηγήθηκαν και στις οικιακές υπηρεσίες για τις οποίες υπήρχε μια νέα ζήτηση προερχόμενη από τα κοινωνικά στρώματα που ευνόησε η αναδιανομή του εισοδήματος, η οποία πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα από τα τέλη της δεκαετίας του 80.²⁷ Οι μετανάστες, προσφέροντας χαμηλά αμειβόμενη ανειδίκευτη εργασία, έδωσαν επίσης τη δυνατότητα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις κυρίως, να αντιμετωπίσουν τον αυξανόμενο ανταγωνισμό συμπιέζοντας το κόστος τους. Η αποδυνάμωση της κοινωνικής προστασίας, η ανάγκη για ευελιξία στις εργασιακές σχέσεις και οι αναδιάρθρωση της οικονομίας, συνέβαλαν στην ένταση του φαινομένου της απασχόλησης μεταναστών.

Παράλληλα παρατηρήθηκε στροφή των Ελλήνων στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό με την αναζήτηση θέσεων εργασίας υψηλότερης ποιότητας λόγω ανάπτυξης του τομέα των υπηρεσιών και της ανόδου του μορφωτικού και βιοτικού επιπέδου του Ελληνικού λαού. Συνέπεια των παραπάνω είναι ότι επαγγέλματα που δεν πληρούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις, καθώς και όσα είναι εποχιακής φύσεως (γεωργία, τουρισμός, κατασκευές), να καταλαμβάνονται συχνά από μετανάστες οι οποίοι λόγω της οικονομικής τους δυσπραγίας, καθίστανται ευέλικτο εργατικό δυναμικό.²⁸

---

27 · <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> (12.02.2006)

28. Ζουμποπούλου Αργυρώ http://extras.ha.uth.gr/g-m/ln2/paper_05.asp (13/1/2007)

Η είσοδος του νέου εργατικού δυναμικού που απασχολείται στην Ελλάδα, δεν οδήγησε σε σοβαρές απορρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και την κοινωνία, και στο επίπεδο της οικονομίας επέτρεψε την αναβολή της αντιμετώπισης σημαντικών προβλημάτων, αυξάνοντας το προϊόν της χώρας, χωρίς όμως να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των διαφόρων δραστηριοτήτων.

Το να μένει όμως στάσιμη η οικονομία δεν ωφελεί κανέναν, ιδίως τους μετανάστες που ικανοποιούν τη ζήτηση για φτηνό εργατικό δυναμικό, και φθάνουν στην Ελλάδα σε συνθήκες που τους οδηγούν κατευθείαν στην παραοικονομία, οι πόρτες της οποίας ήταν και παραμένουν ανοιχτές, λόγω μιας κρατικής συμπεριφοράς που αναγνωρίζει σε σημαντικά κομμάτια της οικονομίας τη δυνατότητα να λειτουργούν χωρίς το σεβασμό της εργατικής και της κοινωνικής νομοθεσίας. Από την άλλη μεριά, η εμπειρία της Ελλάδας που βρίσκεται εδώ και πολλά χρόνια στην περιοχή των Βαλκανίων, μια περιοχή με μεγάλα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, δείχνει ότι αν εξαιρεθεί η πρώτη στιγμή της κατάρρευσης του αλβανικού καθεστώτος (που για μια σειρά λόγους οδήγησε σε μια μαζική φυγή προς την Ελλάδα και την Ιταλία), η οικονομική μετανάστευση είναι κατά κύριο λόγο, ακόμα και σε συνθήκες παραοικονομίας, συνάρτηση της υπάρχουσας ζήτησης. ³⁰

29. Γράφημα 1. City Press (28.01.2008), ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ 2004-05 σελ.17/5

30. <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> σελ.5 (τελευταία επίσκεψη 12.02.2006)

Η μετανάστευση είναι λοιπόν ένα πολύπλευρο θέμα, που για να γίνει πλήρως κατανοητό απαιτεί διαρκή έρευνα και βελτίωση των εργαλείων στατιστικής παρατήρησης, ανάλυσης και χάραξης των αναγκαίων πολιτικών. Το μέγεθος των μεταναστευτικών ρευμάτων και οι πτυχές του φαινομένου απαιτούν την περαιτέρω διερεύνηση των παραγόντων που την προσδιορίζουν, καθώς και των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων, των αιτίων και των αποτελεσμάτων δηλαδή. Θα βοηθούσε ιδιαίτερα η ερευνητική ανάλυση της κατάστασης σε χώρες με πρόσφατη εμπειρία ως εστίες υποδοχής μεταναστών, μιας και θα εξήγαγε συμπεράσματα ανεπηρέαστα από οποιαδήποτε διαμορφωμένη προκατάληψη.³¹ Στην κατεύθυνση αυτή, αναμφίβολα θα συνεισφέρει η βελτίωση των εργαλείων μέτρησης της μετανάστευσης, η αξιολόγηση των υφιστάμενων πολιτικών και η ανάδειξη χρήσιμων συμπερασμάτων που έχουν καταγραφεί στις χώρες με μακρόχρονη εμπειρία ως χώρες υποδοχής μεταναστών.

Η πολιτική και κοινωνική ρύθμιση των μεταναστευτικών φαινομένων επιχειρείται από τις σύγχρονες μεταναστευτικές πολιτικές. Η αντιμετώπιση όμως αυτή είναι κυρίως σε επίπεδο εθνικό, άρα είναι περιορισμένη στα όρια των πολιτικών που την ασκούν. Είναι αναγκαίο να γίνει σε μεγαλύτερη κλίμακα, σε επίπεδο διεθνικό. Παρόλα αυτά, είναι σχεδόν σίγουρο ότι τα αποτελέσματα δε θα είναι ομοιόμορφα.

Βάση της νεοκλασικής προσέγγισης του μεταναστευτικού φαινομένου είναι η θεωρία της προσφοράς και της ζήτησης, άρα, η λειτουργία της αγοράς και πιο συγκριμένα της αγοράς εργασίας. Ο εργαζόμενος που μεταναστεύει θεωρείται ότι επιλέγει στην αγορά εργασίας την θέση που τον συμφέρει περισσότερο.³²

---

31. Μουσοπούρου Λ. Μ. «Μετανάστευση & μεταναστευτική Πολιτική (στην Ελλάδα και την Ευρώπη)» Αθήνα 2003 εκδ. Gutenberg, σελ.95

32. Μουσουρού Λ. Μ. (2003) *Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη*. Αθήνα, εκδ. Gutenberg, σελ.67

Η οικονομική ανάπτυξη ελαττώθηκε, η ανεργία αυξήθηκε. Έτσι, τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ προσπάθησαν νομοθετικά να περιορίσουν τη μετανάστευση. Η προσπάθεια αυτή απέτυχε. Υπήρχε όμως ένας άλλος τρόπος ρύθμισης. Αν η χώρα υποδοχής θεωρούσε αυτό το πλεονάζον εργατικό δυναμικό υπεύθυνο για την ανεργία και ό,τι επακόλουθο θα μπορούσε αυτή να έχει, θα μπορούσε να καλλιεργήσει την ιδέα της παλιννόστησης στο μετανάστη.³³

Εν τω μεταξύ, άλλα προβλήματα θα δημιουργούνταν. Η παρατεινόμενη οικονομική κρίση, η ανεργία και οι τρομακτικές της επιπτώσεις στις δυνάμεις της εργασίας (κλείσιμο επιχειρήσεων, νέες μορφές απασχόλησης, υποκατάσταση εργασίας από μηχανές κτλ.), καθώς επίσης η ανασφάλεια για το αύριο, δημιούργησαν πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και του κοινωνικού αποκλεισμού, απέναντι κυρίως σε μετανάστες των χωρών του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου, οι οποίοι κηρύχθηκαν ανεπιθύμητοι, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες υποδοχής. Αυτό το πλαίσιο δημιούργησε τη βάση για να τεθούν ζητήματα όπως η διεκδίκηση ατομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, η οικογενειακή συνένωση κ.ά., κυρίως από την μεριά των μεταναστών.³⁴

Η γέννηση αυτού του ρατσισμού αλλά και η αναβίωση του εθνικισμού μπορούν να είναι μία προσπάθεια συγκρότησης συλλογικής συνείδησης σε περιόδους κρίσης των εργαζομένων. Αυτή η κίνηση έχει όμως και θύματα. Κατά τη δεκαετία του 1980 αυξήθηκαν οι θέσεις εργασίας, αλλά παραδόξως και η ανεργία.

---

33. Δαμανάκης Μ. (1993) *Μετανάστευση και Εκπαίδευση*. Αθήνα, Εκδ. GUTENBERG, σελ.42

34. http://extras.ha.uth.gr/g-m/ln2/paper_05.asp (13/1/2007)

Η αναδιάρθρωση της βιομηχανίας στην Ευρώπη είχε σημαντικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας, απειλώντας περισσότερο «ευπαθείς» εργασιακές ομάδες, όπως τους ανειδίκευτους, τους νέους, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τις γυναίκες, τους ηλικιωμένους και τις μειονότητες. Η ρατσιστική και σοβινιστική προπαγάνδα θεωρεί τους μετανάστες υπεύθυνους για την ανεργία στην Ελλάδα. "Μας τρώνε τις δουλειές", "τους ταΐζουμε" και άλλες γνωστές φράσεις, στοχεύουν να δηλητηριάσουν τις σχέσεις των Ελλήνων εργαζομένων με τους μετανάστες ώστε να βρουν πρόσφορο έδαφος οι εθνικιστικές και σοβινιστικές απόψεις. Η ανεργία υπήρχε και πριν από το κύμα της μετανάστευσης και θα υπήρχε με ή χωρίς αυτό. Η ύπαρξη της ανεργίας αποτελεί συστατικό στοιχείο του καπιταλιστικού συστήματος και δεν ευσταθεί ο ισχυρισμός ότι ευθύνονται γι' αυτήν οι μετανάστες. Όλες οι αξιολογήσεις και έρευνες που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, τόσο στη χώρα μας όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η απασχόληση των μεταναστών όχι μόνο δεν οδηγεί στην αύξηση της ανεργίας, αντίθετα, οδηγεί στην αύξηση της απασχόλησης. Η εργασία των μεταναστών προσφέρει στην ελληνική οικονομία, στην αύξηση του ΑΕΠ και μάλιστα σε σημαντικό βαθμό που σκόπιμα αγνοείται. Στο σημείο αυτό μπορούμε να παρατηρήσουμε:

1. Το ελληνικό κράτος δεν έχει δαπανήσει κανένα ποσό για το εργατικό δυναμικό των αλλοδαπών εργατών,
2. Η μεγάλη πλειοψηφία των εργατών μεταναστών έχουν νεαρή ηλικία, που σημαίνει μεγαλύτερη παραγωγικότητα -αρπαγή υπεραξίας- και περισσότερες δυνατότητες εκμετάλλευσης από τους εργοδότες,
3. Χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο σε θέσεις εργασίας για τις οποίες δεν υπάρχει επαρκής προσφορά εργασίας από την πλευρά του εγχώριου εργατικού δυναμικού,
4. Υπάρχει σημαντικό μέρος των μεταναστών που καλύπτουν ανάγκες σε συγκεκριμένες υψηλού επιπέδου ειδικότητες, που ενισχύουν, προφανώς, την ανάπτυξη των τομέων που απασχολούν αυτές τις ειδικότητες.³⁵

---

35. <http://www.kkempl.gr/ynions /immigrants/513.htm> (12.02.2006)

Με απλά λόγια, αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε είναι ότι οι μετανάστες όχι μόνο δεν παίρνουν δουλειές των άλλων, το αντίθετο. Δημιουργούν με τη δουλειά τους όπως και όλοι εργάτες νέες θέσεις εργασίας. Αυτός που καταστρέφει θέσεις εργασίας είναι η τάση για παραγωγή της ίδιας ποσότητας προϊόντων με λιγότερους εργαζόμενους. Στο σημείο αυτό, επίσης, αξίζει να αναφερθεί η θετική επίδραση των μεταναστών στο ασφαλιστικό σύστημα, η οποία αποσιωπάται αφού συνεισφέρουν οικονομικά χωρίς ακόμα να επωφελοούνται από αυτό. Συνεπώς η μετανάστευση αποτελεί θετικό παράγοντα όσον αφορά την αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας, συμβάλλοντας παράλληλα στην αύξηση της παραγωγής.³⁶

«Οι παλαιότερες ισχυρές πεποιθήσεις στην Ελληνική κοινωνία, για ομοιογενές εθνικό κράτος, προϊόντος του χρόνου, αδυνατίζουν. Συνειδητοποιείται το γεγονός της συνύπαρξης με τους αλλοδαπούς. Σιγά-σιγά πρυτανεύουν οι σκέψεις για ενσωμάτωση, κάτι που συνεπάγεται διευθέτηση των εργασιακών, στεγαστικών, εκπαιδευτικών, και πολιτιστικών αναγκών των μεταναστών».³⁷

Μια μειονότητα μπορεί να έχει πολιτισμικά κυρίαρχη θέση και να κυριαρχεί στην πλειοψηφία, πόσο μάλλον όταν έχει τόσο ισχυρή επίδραση στην οικονομία μιας χώρας. Πολύ αξιόλογη είναι η άποψη του Ροζάνη Σ. ; «Ανεξάρτητα από το κατά πόσον μπορεί κανείς να δεχθεί μια τέτοια δυσώιωνη προοπτική, γίνεται φανερό ότι αυτή η προοπτική, αντανακλά πλήρως το γεγονός της χρεοκοπίας των παραδοσιακών διαχειριστικών μεθόδων της ηθικής και πολιτιστικής κρίσης, ή τουλάχιστον όσων από αυτές έχουν μέχρι σήμερα προβληθεί ως δραστικές μέθοδοι διαχείρισης.

---

36. <http://www.kkemi.gr/ynions /immigrants/513.htm> σελ.2-3_ (12.02.2006)

37. Μαλκίδης Φ. www.metanastis.com (03.01.2008)

Η ηθική και πολιτιστική κρίση παραμένει και, πάντως, ο μετανεοτερικός κόσμος φαίνεται να διακατέχεται από έναν εξαιρετικό έντονο σκεπτικισμό σχετικά με τις αιτίες της κρίσης και την πιθανότητα αναβίωσης, του τρόμου και της βίας; ότι δεν μπορούμε να φανταστούμε πρέπει, ωστόσο, να ενταχθεί στην προοπτική του μέλλοντός μας. Αυτό το δυσσίωνο, «αλλά» του πολιτισμού μας έχει βέβαια την καταγωγική του περιοχή όχι στα γεγονότα καθαυτά, αλλά στη διεστραμμένη λογική του χειραφετημένου ατόμου, το οποίο διαμορφώθηκε από το πείραμα του μαζικού θανάτου.»³⁸

---

38. Ροζάνης Σ. (2002) *Ο αδιανόητος θάνατος*. Αθήνα, εκδ. Ερατώ, σελ.144

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΑΛΛΑΓΗ ΕΙΚΟΝΑΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η εργασία αυτή ασχολείται με την εικόνα της μειονότητας. Χρησιμοποιώντας το παράδειγμα των Ρουμάνων μεταναστών στην Ελλάδα, θα μελετήσουμε γενικότερα τη ζωή και κοινωνική συμπεριφορά των μεταναστών που ζουν στην Ελλάδα. Για να γίνει όμως αυτό, χρειάζεται να μελετήσουμε τις συνθήκες που επηρέασαν τη σημερινή κατάσταση στη Ρουμανία και το πλαίσιο στο οποίο διαμορφώθηκε η Ρουμανική Διασπορά.

2.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Η ένταξη της Ρουμανίας στην Ε.Ε. σηματοδοτεί τη φυγή προς τα εμπρός, το τέλος της εσωστρέφειας και την απαρχή μιας νέας εποχής για τη χώρα. Οι κυβερνητικές αλλαγές, οι οποίες ξεκίνησαν μετά τις βουλευτικές και προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου του 1996, ανέδειξαν στην εξουσία την πρώην αντιπολίτευση (Δημοκρατική Σύμβαση της Ρουμανίας). Με το σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού (Χριστιανοδημοκρατών και Φιλελευθέρων) με τα κόμματα της Κοινωνικής Δημοκρατικής Ένωσης και της Δημοκρατικής Ένωσης Ούγγρων Ρουμανίας, το πολιτικό της σύστημα εισήλθε σε μια νέα φάση, μια μετεξέλιξη, την οποία ο Ρουμανικός λαός θεωρεί γενικά θετική. Στο νέο πολυκομματικό σύστημα, η κυβέρνηση αποτελείται από ένα συνασπισμό από πολλά κόμματα με την ταυτόχρονη παρουσία μιας ισχυρής αντιπολίτευσης. Η πολιτική αλλαγή είχε εμφανείς επιρροές και σε άλλους τομείς.³⁹

---

39. Σωτηράκου- Γιάνναρου Ι. (1996) «Ετήσια Οικονομική Έκθεση». Βουκουρέστι: Ελληνική Πρεσβεία Βουκουρεστίου, Γραφείο Συμβούλου Ο.Ε.Υ., 1997, σελ. 2

Όσον αφορά τον οικονομικό τομέα, τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται τάσεις ανάκαμψης. Σημαντικό ρόλο στην οικονομική μεταρρύθμιση της Ρουμανίας κατέχουν οι ιδιωτικοποιήσεις κρατικών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με την Ετήσια Οικονομική Έκθεση της Ελληνικής Πρεσβείας Βουκουρεστίου το 1996, πάνω από 1500 κρατικές επιχειρήσεις ιδιωτικοποιήθηκαν, ενώ ο ιδιωτικός τομέας συμβάλλει με πάνω από το 50% στο ΑΕΠ. Όμως, η διαδικασία μετάβασης προς την οικονομία της αγοράς αποδείχτηκε εξαιρετικά επώδυνη, καθώς οι προηγούμενες κυβερνήσεις εφάρμοσαν μια πολιτική σταδιακών μεταρρυθμίσεων. Αν και η υιοθέτηση αυτής της πολιτικής διατήρησε την ανεργία σε σχετικά ανεκτά επίπεδα, δημιούργησε, όμως, τις κατάλληλες συνθήκες για μια γρήγορη πτώση του διαθέσιμου εισοδήματος και της αγοραστικής δύναμης που συνοδεύονταν από απότομη άνοδο των τιμών, την υψηλότερη ανάμεσα στις μετα-κομμουνιστικές χώρες. Το Φεβρουάριο του 1996, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) ανέβαλε την έγκριση της χορήγησης της δεύτερης δόσης ενός δανείου προς τη Ρουμανία, λόγω της μη εκπλήρωσης εκ μέρους της ορισμένων όρων σχετικά με τη λειτουργία της διατραπεζικής αγοράς. Η εν λόγω καθυστέρηση είχε ως συνέπεια το περαιτέρω άνοιγμα της ψαλίδας μεταξύ της διατραπεζικής αγοράς και των ανταλλακτηρίων συναλλάγματος⁴⁰

---

40. Σωτηράκου- Γιάνναρου Ι. (1996) «Ετήσια Οικονομική Έκθεση». Βουκουρέστι: Ελληνική Πρεσβεία Βουκουρεστίου, Γραφείο Συμβούλου Ο.Ε.Υ., 1997, σελ. 2

2.2 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Μια σειρά γεγονότων που ξεκίνησε το Σεπτέμβριο του 1991 με τη βίαιη καταστολή διαδηλώσεων, τις αυταρχικές πρακτικές που φαινόταν να υιοθετεί το καθεστώς Ιλιέσκου, τη διατήρηση των δομών του παλαιού καθεστώτος, όπως εκείνη της «Σεκουριτάτε» με νέα ονομασία, την έλλειψη γενναίων μέτρων οικονομικής μεταρρύθμισης, την ένταξη εθνικιστικών κομμάτων στην κυβέρνηση μετά τις εκλογές του 1992 ⁴¹, όπως επίσης η συμπεριφορά προς την ουγγρική μειονότητα, ιδιαίτερα των ακραίων στοιχείων, οι δυσκολίες συνεννόησης με την Ουγγαρία και ο φόβος μιας περισσότερο παρεμβατικής πολιτικής στα ζητήματα της Μολδαβίας (η Μολδαβία αποτελεί κομμάτι της Ρουμανίας, το οποίο πριν το 1940 προσαρτήθηκε στο Σοβιετική Ένωση), ήταν μερικοί από τους παράγοντες που επέδρασαν αρνητικά στην εξωτερική εικόνα της χώρας.

Η σημαντική Ρουμάνο-Ουγγρική συμφωνία και τα έγγραφα που περιέχονται στην πρόταση του προέδρου Ιον Ιλιέσκου για τον ιστορικό συμβιβασμό των δύο χωρών. Το γεγονός αυτό αναλύθηκε από την ρουμανική εφημερίδα "Journalul National" που έκανε πρόσφατες δηλώσεις για το επίμαχο θέμα του Ρουμάνου πρέσβη στη Βουδαπέστη Ιοάν Ντογκάν. ⁴²

---

41. Για την άνοδο του εθνικισμού καθώς και την επιρροή των εθνικιστικών κομμάτων: Snedeker D., "Nationalism and the military in the 1990's : the unique case of Romania". *History of European Ideas*. Vol.28, No.2, March 1994, σελ. 241-254 και

Shafir M., "The inheritors: the Romanian radical right since 1989", *East European Jewish Affairs*, Vol.24, No.1, Summer 1994.

42. Nelson D. (1991) *Balkan imbroglio. Politics and Security in Southeastern Europe*. Boulder: Westview, σελ. 83 και Nelson D., "Romanian security", *Revue Roumaine d'Etudes internationales*. No.125-126, Mai-Aout 1993, σελ. 185-209.

Εξάλλου, για το ίδιο θέμα ο Ούγγρος υπουργός Εξωτερικών κ. Λάζλο Κόβακς έχει δηλώσει ότι εντός του μηνός πρόκειται να επαναληφθούν οι Ρουμάνο-ουγγρικές διαπραγματεύσεις. Ο κ. Κόβακς εξέφρασε την ελπίδα ότι "η Ρουμανία θα κατανοήσει το γεγονός ότι οι δύο γειτονικές χώρες έχουν κοινά συμφέροντα και ότι η προστασία των μειονοτήτων στη Ρουμανία και Ουγγαρία είναι προς όφελος και των δύο χωρών".⁴³

Η υπογραφή μιας Συνθήκης Φιλίας και Συνεργασίας με τη Σοβιετική Ένωση το 1991 ήταν μια προσπάθεια της ρουμανικής κυβέρνησης να εξισορροπήσει την απομόνωση από τη Δύση. Ίσως όμως ο απώτερος στόχος αυτής της πράξης να ήταν η εξασφάλιση από τυχόν πιέσεις της Μόσχας για το ζήτημα της Μολδαβίας, σε μια χρονική περίοδο που οι ρουμάνο-ουγγρικές σχέσεις βρίσκονταν σε κρίση, όπως επίσης και η αντιστάθμιση της εντεινόμενης σύσφιξης των σχέσεων της Πολωνίας, της Ουγγαρίας και της Τσεχοσλοβακίας, οι οποίες το Φεβρουάριο του 1991 υπέγραψαν στο Visegrad πρωτόκολλο συνεργασίας, περιλαμβανομένων θεμάτων ασφαλείας.⁴⁴

Οι σχέσεις μεταξύ Ρουμανίας και Μολδαβίας από τη δεκαετία του '40 μέχρι και σήμερα, είχαν διακυμάνσεις. Η Μολδαβία μέχρι τη δεκαετία του '90 αποτελούσε χώρα της Σοβιετικής Ένωσης. Μετά την αποτυχία της «Περεστρόικα» του Γκορμπατσώβ, η Μολδαβία ανεξαρτητοποιήθηκε ως κράτος. Από τότε ξεκίνησαν οι έντονες διαφορές μεταξύ Ρουμανίας και Μολδαβίας.

Την ίδια περίοδο δημιουργήθηκε και ένα έντονο μεταναστευτικό κύμα από τη Μολδαβία, ειδικότερα προς τη Ρουμανία και γενικότερα σε όλη την Ευρώπη. Η προτίμηση των μεταναστών αυτών προς τη Ρουμανία είχε δύο κύριους λόγους:

---

43. <http://www.hri.org/news/greek/mpegr/1996/96-01-08.mpegr.html#23> (13/1/2008)

44. Βλ. Γ. Μούρτος (1994) "Ρουμανία" στο: Βερέμης Θ. (επιμ.), *Βαλκάνια. Από το διπολισμό στη νέα εποχή*. Αθήνα: Γνώση, σ.735.

- Την ανυπαρξία συνόρων μεταξύ των δύο χωρών (η απλή επίδειξη ταυτότητας αρκούσε για την είσοδο στη χώρα). Έτσι, πολλοί ήταν και οι Μολδαβοί φυγόδικοι, βρήκαν μέσω της Ρουμανίας πέρασμα στην Ευρώπη.
- Η ρουμανική κυβέρνηση έδινε ρουμανική υπηκοότητα σε όσους Μολδαβούς είχαν γονείς γεννημένους πριν το 1940. Αυτή ήταν η μεγαλύτερη διευκόλυνση για τους Μολδαβούς για να μεταναστεύσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ρουμανία πάντα θεωρούσε τη Μολδαβία ως το «μικρό αδελφό» της και πάντα είχε την πρόθεση να τη βοηθήσει οικονομικά και πολιτικά (δίνοντας υποτροφίες σε παιδιά Μολδαβών για σπουδές στη Ρουμανία, κάνοντας την ίδρυση επιχειρήσεων από Μολδαβούς επιχειρηματίες στη Ρουμανία εύκολη υπόθεση κ.λπ.). Η σχέση της Ρουμανίας με τη Μολδαβία, αφότου η δεύτερη έγινε κομμουνιστικό κράτος (η Μολδαβία έχει αυτοδύναμη κυβέρνηση κομμουνιστών), δέχθηκε ισχυρή διαταραχή. Ο πρωθυπουργός της Μολδαβίας απέλασε τον πρέσβη της Ρουμανίας από τη χώρα. Σε αντίποινα, η Ρουμανία έκλεισε τα σύνορά της με τη Μολδαβία. Τώρα οι Μολδαβοί βρίσκονται αποκλεισμένοι στη χώρα τους, μη έχοντας πρόσβαση ούτε στη Ρουμανία ούτε σε πρώην Σοβιετικές Χώρες χωρίς βίζα. Η λανθασμένη πολιτική της Μολδαβίας απέβη εις βάρος του μολδαβικού λαού. Έτσι, το 2001, η Μολδαβία αποτελούσε «ζώνη απόλυτης κοινωνικής καταστροφής», μαστιζόμενη από τη διαφθορά, την εγκληματικότητα και την ανεργία, δυναστευόμενη από τη γραφειοκρατία, ανίκανη να καταβάλει μισθούς και συντάξεις επί πολλούς μήνες και να συγκρατήσει την απελπισμένη έξοδο πολλών πολιτών της.⁴⁵

---

45. Τριγάζη Π. <http://syriza-vyronea.pblogs.gr/tags/eyropi-gr.html> (13/1/2007)

Όσον αφορά τις σχέσεις με τη Γιουγκοσλαβία, καταβλήθηκαν από τη Ρουμανία προσπάθειες που είχαν στόχο να αποφευχθεί ο διαμελισμός της. Τελικά όμως, συναίνεσε έστω και απρόθυμα στην επιβολή κυρώσεων κατά της Γιουγκοσλαβίας, αλλά όπως και ο Υπουργός Εξωτερικών Νασάσε παραδέχτηκε, οι κυρώσεις δεν ήταν δυνατόν να εφαρμοστούν πλήρως, καθώς οι ρουμανικές αρχές αδυνατούσαν να επιτηρήσουν το Δούναβη.⁴⁶

Παράλληλα, κατά τη διάρκεια του πολέμου, η Ρουμανία διατήρησε πολύ καλές σχέσεις με τη Σερβία, πράγμα που αναπόφευκτα φανέρωσε μια αντίφαση στην εξωτερική της πολιτική, αφού από τη μια υποστήριζε την πολιτική των Ηνωμένων Εθνών και του NATO στη γιουγκοσλαβική κρίση, ενώ παράλληλα από την άλλη φρόντιζε να μην διαρρήξει τις σχέσεις με τη Σερβία.⁴⁷

Η ρουμανική κυβέρνηση αρχίζει να επαναπροσδιορίζει την πολιτική της. Έτσι, από το φθινόπωρο του 1993, η αρνητική εικόνα που είχε αποκτήσει η ρουμανική εξωτερική πολιτική στη Δύση τα προηγούμενα χρόνια άρχισε να διαφοροποιείται και να αντιμετωπίζεται με μεγαλύτερη συγκατάβαση. Τον Οκτώβριο του 1993, παραχωρήθηκε από τις ΗΠΑ, μετά από συζήτηση τριών χρόνων στο αμερικανικό Κογκρέσο, η ρήτρα του πλέον ευνοούμενου κράτους για τη Ρουμανία.⁴⁸

---

46. Gabanyi A., Nelson D., op.cit. σελ. 84 (1992) "Rumanien und die jugoslawische krise". *Sudost-Europa*, Vol. 41, No. 11-12, , σελ. 647-664

Watts L.(1997) "Romania and the Balkan imbroglio" στο Danopoulos C. - Messas K. (eds.) *Crises in the Balkans, Views from the participants*, Boulder: Westview, σελ. 225-240.

47. Iorga R. "Romanian perspectives on security risks", *The International Spectator*, Vol.29, No.4, October- December 1994- 95.

48. Για το ζήτημα της παραχώρησης της ρήτρας και της εξέλιξης των ρουμανο- αμερικανικών σχέσεων: Harrington J.- Karns E., Karns S., "American- Romanian relations, 1989-1994". *East European Quartely*, Vol. 29, No.2, June 1995, σελ. 207-235.

Με την υλοποίηση του χρηματοδοτικού μέρους της Συμφωνίας Σύνδεσης που είχε υπογραφεί το Νοέμβριο του 1992, η Ρουμανία έγινε μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επίσης, η Ρουμανία, ήταν η πρώτη χώρα που τον Ιανουάριο του 1994 υπέγραψε τη συμφωνία «Σύμπραξη για την Ειρήνη» .Το Μάιο του 1994 έγινε συνδεδεμένο μέλος στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση και πλήρες μέλος της «Παρευξείνιας Συνεργασίας». Τέλος, το Σεπτέμβριο του 1996 υπογράφηκε « Συνθήκη Φιλίας και Συνεργασίας» με την Ουγγαρία.

Το 1996, η εικόνα της εξωτερικής πολιτικής της Ρουμανίας στο εξωτερικό, είναι τελείως διαφορετική από εκείνη του 1992. Η βελτίωση είναι φανερή. Οι νέες προτεραιότητες που έχουν τεθεί στην εξωτερική πολιτική είναι:

- η ενδυνάμωση των δεσμών με την ΕΕ και το NATO με στόχο την πλήρη ένταξη.
- η συνέχιση της βελτίωσης των σχέσεων με την Ουγγαρία.
- η δημιουργία ενός περιβάλλοντος ασφάλειας και σταθερότητας στην περιοχή.⁴⁹

---

49. Ionescu D. (1996) "Hammering on NATO's door". *Transition*. 9.8. σελ.38-39

2.3 ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Η προσπάθεια αποκατάστασης της σχέσης με την Ουγγαρία ήταν μία από τις κινήσεις που πραγματοποιήθηκαν μετά το 1993 και είχαν ως βασικό στόχο να αυξήσουν τις πιθανότητες ένταξης στο ΝΑΤΟ, η οποία ήταν επιθυμητή από όλο το πολιτικό φάσμα της χώρας.⁵⁰ Η σημαντική γεωστρατηγική θέση στο χώρο της Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης ανάμεσα στα ταραγμένα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη, την οποία θα κέρδιζε η Ρουμανία με την ένταξή της στο ΝΑΤΟ, θα μπορούσε να συμβάλει στη σταθερότητα της περιοχής. Γι' αυτό και είχε την υποστήριξη της ρουμανικής κυβέρνησης, τόσο αυτής που αναδείχτηκε από τις εκλογές του 1996, όσο και της προηγούμενης.

Η γεωγραφική θέση της Ρουμανίας, την αναδεικνύει σε σημαντικό κόμβο για το παγκόσμιο εμπόριο, πράγμα που θα μπορούσε να συντελέσει στη διατήρηση ασφάλειας και σταθερότητας στην περιοχή της. Η ρουμανική πολιτική ηγεσία θεωρεί ότι η ένταξη της χώρας στο ΝΑΤΟ θα απαλλάξει τη ρουμανική εξωτερική πολιτική από δύο άγχη: Πρώτον, το φόβο απομόνωσης της χώρας από την πορεία των υπόλοιπων κρατών της Κεντρικής Ευρώπης προς την Ενωμένη Ευρώπη. Αν αυτό συνέβαινε, η Ρουμανία θα έμενε μόνη να αντιμετωπίζει εσωτερικές και εξωτερικές απειλές. Ο διαχωρισμός, σύμφωνα με την κυρίαρχουσα ρουμανική άποψη, μπορεί να αποκόψει οριστικά τη χώρα από τη Δύση, τόσο οικονομικο-πολιτικά, όσο και από την πλευρά της ασφάλειας, κατακρημνίζοντάς την σε θέση "τριτοκοσμικής χώρας" της Ευρώπης.

Δεύτερον, η δημιουργία μιας ζώνης ασφάλειας ανάμεσα στη Ρωσία και στην Ανατολική Ευρώπη, εκτός από τον προαναφερθέντα κίνδυνο απομόνωσης της χώρας από τη Δύση.

---

50. Ionescu D. (1996) "Hammering on NATO's door", *Transition*, 9.8. σελ.40
<http://www.idec.gr/iier/new/tsardanidis.htm> (13/1/2008)

Εμπεριέχει μακροπρόθεσμα και τον κίνδυνο αύξησης της επιρροής της Ρωσίας στη Νοτιο-ανατολική Ευρώπη. Για να αποτραπεί μία τέτοια έκβαση, θα πρέπει η οικονομία και το πολιτικό σύστημα της χώρας να σταθεροποιηθεί και η εξωτερική πολιτική της Ρουμανίας να διαμορφώσει μια νέα κατάσταση στην Κεντρική Ευρώπη που θα υπαγορεύει την ενσωμάτωση της περιοχής στην ευρωπαϊκή ενοποίηση⁵¹

Η κακή οικονομική κατάσταση της χώρας όμως, ήταν η αιτία για την οποία η Ρουμανία δεν έγινε εξαρχής δεκτή στο NATO. Το ότι αργότερα έγινε αποδεκτή παρόλα αυτά, δεν αποτέλεσε καλό οίονό για την εξωτερική πολιτική της και τη διεθνή εικόνα της (συμμετοχή στις πολεμικές επιχειρήσεις του NATO σε χώρες με τις οποίες δεν είχε διαφορές).

---

51. Για την επιχειρηματολογία που η ρουμανική κυβέρνηση χρησιμοποίησε για ένταξη στο NATO:

.*White Book on Romania and NATO*. The Ministry of Foreign Affairs of Romania

<http://mae.kappa.ro/wbrn/cl>. και

Gabanyi A.(1994) "Rumanische Sicherheit und die NATO". *Sudost- Europa*, Vol. 43, No. 1-2, σελ. 1-17.

2.4 ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Οι Ρουμανία δεν είχε παράδοση στην αποδημία πριν από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Μεταξύ των παγκοσμίων πολέμων όμως, μικρές ομάδες αγροτών από την Τρανσυλβανία αποδήμησαν προς εύρεση εργασίας στην Αμερική, από την οποία επέστρεψαν όταν απέκτησαν κάποια χρήματα. Επίσης, κάποιοι διανοούμενοι εκπαιδεύτηκαν σε πανεπιστήμια δυτικών χωρών (ειδικά της Γαλλίας). Αλλά αφότου πήραν τα διπλώματά τους και την ειδίκευσή τους, επέστρεψαν στη Ρουμανία. Στην πραγματικότητα, μπορούμε να μιλήσουμε για πραγματική ρουμανική Διασπορά μετά από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, λόγω της δικτατορίας, η οποία ήταν υπεύθυνη για τη μετανάστευση περίπου οκτώ εκατομμυρίων Ρουμάνων (από μια χώρα με πληθυσμό 21-22 εκατομμυρίων). Από τότε μέχρι το 1989, ο ομφάλιος λώρος που συνέδεε τους μετανάστες με τη χώρα προέλευσής τους ήταν κομμένος. Μετά από το 1989, όταν οι σχέσεις μεταξύ της Διασποράς και της πατρίδας αποκαταστάθηκαν, οι Ρουμάνοι της Διασποράς εκδήλωσαν την επιθυμία επιστροφής στην πατρίδα τους. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι με αυτόν τον τρόπο η Διασπορά των Ρουμάνων έγινε συνειδητή. Ένα έθνος χωρίς παράδοση στην αποδημία έγινε έθνος με έναν μεγάλο πληθυσμό έξω από τα σύνορα της χώρας προέλευσής του. Μια νέα Διασπορά εμφανίστηκε στον πολιτιστικό χάρτη του κόσμου και δεν ήταν συνυφασμένη μόνο με την ιδέα της Ρουμανίας ως χώρας, αλλά με τη διάδοση σε όλες τις χώρες υποδοχής, του ρουμανικού πνεύματος.⁵² Και η ιστορία της ρουμανικής μετανάστευσης συνεχίζεται.

---

52. Μετάφραση από Birsan M., Campbell H.W., Savoulescu-Voudouris E.M. (2007) *Romanian Migration in a "Runaway World"*. EFES, p.70

Με την ένταξη της Ρουμανίας στην Ε.Ε., αναμενόταν μετανάστευση 500.000 πολιτών από τη Ρουμανία προς αναζήτηση καλύτερης εργασίας στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Η είσοδος στην Ε.Ε. θα διευκόλυνε τους Ρουμάνους μετανάστες να ταξιδεύουν και να εργάζονται σε όλη την Ευρώπη χωρίς βίζα, αλλά μόνο με την ταυτότητά τους.

Η εργαζόμενη στο Κέντρο Αστικής και Περιφερειακής Κοινωνιολογίας (CURS) του Βουκουρεστίου κοινωνιολόγος, κ. Σουφάρου, αναφέρει πως λίγα χρόνια πριν την ένταξη στην Ε.Ε. οι νόμιμα εργαζόμενοι στα κράτη μέλη της Ε.Ε. Ρουμάνοι υπολογίζονται ότι ήταν περίπου δύο εκατομμύρια, ενώ αν σε αυτούς προσθέταμε και τους παράνομους, ανέρχονταν σε τρία εκατομμύρια. Προσθέτει δε, ότι οι Ρουμάνοι εργάζονταν στο εξωτερικό σε τομείς όπου υπάρχει έλλειψη εγχώριου εργατικού δυναμικού, ενώ εκτιμά πως μετά την ένταξη στην Ε.Ε. αναμένεται να υπάρξει και διαρροή «εγκεφάλων» από τη Ρουμανία. Οι Ρουμάνοι κατά την κ. Σουφάρου, προτιμούν να εργάζονται κυρίως στην Ιταλία και την Ισπανία. Ακολουθούν η Γερμανία, η Αυστρία και η Γαλλία. Όπως εξηγεί, στην Ιταλία μπορούν να πάρουν εύκολα άδεια εργασίας και στην Ισπανία, η ακολουθούμενη πολιτική είναι ευνοϊκή για τους ξένους εργάτες. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας στην επιλογή της χώρας προορισμού είναι η γλώσσα και από αυτή την άποψη, η Ιταλία και η Ισπανία, λόγω της λατινογενούς καταβολής των γλωσσών τους, προτιμώνται περισσότερο από τους Ρουμάνους μετανάστες.⁵³

Προσπαθώντας να επιλέξουν τη χώρα στην οποία θα μετοικήσουν, οι Ρουμάνοι λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τις δυσκολίες που θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν στη χώρα αυτή. Συχνά επιλέγουν μία από τις προαναφερθείσες χώρες για τους λόγους που αναπτύχθηκαν, δεν είναι λίγοι όμως αυτοί που προτιμούν άλλους προορισμούς. Χώρες όπως η Δανία, η Ολλανδία, η Σουηδία και η Ελλάδα δεν προσφέρουν τις ίδιες δυνατότητες με την Ισπανία και την Ιταλία σε έναν Ρουμάνο μετανάστη, παρόλα αυτά, πολλοί καταφεύγουν σε αυτές.

---

53. <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=396564&nt=103> (13/1/2008)

Όσον αφορά την Ελλάδα, ο Ρουμάνος αξιωματούχος εκδήλωσε τη βεβαιότητά του ότι η ένταξη της χώρας του στην Ε.Ε. δεν θα αποτελούσε απειλή για την ελληνική αγορά εργασίας και ανέφερε ότι το ελληνικό προξενείο στο Βουκουρέστι, είχε εκδώσει ελάχιστες βίζες εργασίας κατά τα έτη πριν από την ένταξη, καθώς ο αριθμός των Ρουμάνων που ήρθαν για να εργαστούν στην Ελλάδα ήταν μικρός. Οι αριθμοί αυτοί είναι πολύ μικρότεροι σε σύγκριση με αυτούς που αφορούν χώρες όπως τη Βρετανία. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι σε διάστημα ενός χρόνου (Αύγουστος 2005- Αύγουστος 2006), οι βρετανικές προξενικές αρχές στο Βουκουρέστι εξέδωσαν περισσότερες από 3.000 βίζες εργασίας⁵⁴

---

54. <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=396564&nt=103> (13/1/2008)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΩΝ ΡΟΥΜΑΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΜΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΛΑΩΝ

Ρουμάνοι και Έλληνες, λαοί βαλκάνιοι και με κοινό το ορθόδοξο χριστιανικό θρήσκευμα υπήρξαν κατά την διάρκεια των αιώνων ενωμένοι με παράλληλη ιστορική πορεία.

Στην πλειοψηφία τους οι Ρουμάνοι υπήρξαν απόγονοι των αρχαίων κατοίκων της Δακίας, της περιοχής που μετά την κατάκτησή της το 2ο μ.Χ. αι. αποτέλεσε ρωμαϊκή επαρχία. Εδώ εκτός από τους Δάκες (ή Δακούς) ζούσαν Σαρμάτες και Σκύθες, που διασταυρώθηκαν με τους Ρωμαίους και αργότερα με τους Σλάβους. Επίσης, στη χώρα και κυρίως στην Τρανσυλβανία εγκαταστάθηκε μια σημαντική ουγγρική μειονότητα. Τον υπόλοιπο πληθυσμό αποτελούσαν Γερμανοί, Εβραίοι, Τσιγγάνοι και ολιγάριθμες κοινότητες όλων σχεδόν των γειτονικών κρατών.

Μετά τη ρωμαϊκή κυριαρχία, οι Βυζαντινοί, οι Ούγγροι και οι Τούρκοι γίνονται διαδοχικά κύριοι της Ρουμανίας. Συγκεκριμένα η Βλαχία (1417) και η Μολδαβία (μέσα του 15ου αι.) μεταβλήθηκαν σε υποτελείς της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, διατηρώντας όμως σημαντική αυτονομία στις εσωτερικές τους υποθέσεις. Οι αποτυχημένες προσπάθειες του ρουμανικού λαού να απελευθερωθεί οδήγησαν στην αλλαγή του καθεστώτος με την πλήρη και ολοκληρωτική υποταγή των αποκαλούμενων παραδουνάβιων ηγεμονιών στους Τούρκους και την επιλογή των «οσποδάρων» από τους κόλπους των ελληνικών οικογενειών του Φαναρίου.

Σχεδόν όλοι οι «οσποδάροι» από τις αρχές του 18ου αι. μέχρι την επανάσταση του 1821 ήταν ελληνικής καταγωγής (κυρίως Μαυροκορδάτοι και Υψηλάντηδες). Τότε στις παραδουνάβιες ηγεμονίες το ελληνικό στοιχείο κυριάρχησε πολιτιστικά και οικονομικά. Σε πολλές πόλεις κατά μήκος του Δούναβη αναπτύχθηκαν πλούσιες ελληνικές παροικίες και αυτή η ελληνική υπεροχή διατηρήθηκε ως την εποχή που η Ρουμανία κέρδισε την ανεξαρτησία της. Επίσης πολλοί Ρουμάνοι των ανώτερων κοινωνικών τάξεων έγιναν μέλη της Φιλικής εταιρείας, όπως ο ρουμανικής καταγωγής μητροπολίτης Βενιαμίν Κοστάκι, ο βογιάρος (γαιοκτήμονας) Ιορδάνης Ροζνοβάνου, ο Γρηγόρης Μπραγκοβεάνου, ο Μπάρμπαν Βακαρέσκου, ο Γραδιστεάνου, ο Φιλιπέσκου κ.ά. Επιφανές μέλος της Φιλικής ήταν ο Ρουμάνος Θεόδωρος Βλαδιμηρέσκου, ο οποίος ανέλαβε τη στρατιωτική ηγεσία των Ρουμάνων και στην ορκωμοσία του οποίου παραβρέθηκαν οι δύο στρατιωτικοί αρχηγοί της Φιλικής Εταιρείας, ο Γεωργάκης Ολύμπιος και ο Γιάννης Φαρμάκης.

Αλλά και κάποιοι Ρουμάνοι ποιητές της εποχής εκείνης, συνεπαρμένοι από το ρομαντικό κλίμα της εθνικής αφύπνισης, συγκινήθηκαν από το ολοκαύτωμα των Ελλήνων στο Δραγατσάνι και αφιέρωσαν σελίδες τους στον ηρωικό αγώνα και το θάνατό τους. Το 1847 ο ποιητής Αλεξαντρέσκου έγραφε το «Πένθιμο τραγούδι του Δραγατσανίου». Την εποχή της Τουρκοκρατίας η Ρουμανία αποτέλεσε το καταφύγιο των διωκόμενων Ελλήνων, που εξαιτίας του καθεστώτος απολάμβανε μιας κάποιας αυτονομίας. Κατά τους χρόνους αυτούς, το ελληνικό στοιχείο της Ρουμανίας με την πρωτοβουλία των Φαναριωτών καλλιεργεί τα ελληνικά (και τα ρουμανικά) γράμματα και τις τέχνες, ενώ ιδρύει πολλές ελληνικές σχολές, που ονομασσότερες είναι οι Ακαδημίες του Ιασίου και του Βουκουρεστίου. Τυπογραφεία, μεταφράσεις και εκδόσεις βιβλίων, ενίσχυση λόγιων, θέατρο, εισαγωγή της διδασκαλίας των φυσικομαθητικών, των ξένων γλωσσών, οδήγησαν στις αλληλεπιδράσεις των δυο λαών.⁵⁵

---

55. Θ. Μητσόπουλος «Μείναμε Έλληνες» τα σχολεία των Ελλήνων Πολιτικών Προσφύγων στις σοσιαλιστικές .εκδ. Οδυσσέας, , Αθήνα 1979, σελ. 9

Παράλληλη υπήρξε και η πορεία των δυο λαών, ρουμανικού και ελληνικού, προς την ανεξαρτησία. Η δημιουργία ανεξάρτητου ρουμανικού κράτους πραγματοποιείται μετά την υπογραφή της συνθήκης των Παρισίων, το 1858, του ελληνικού το 1830.

Στα χρόνια που ακολούθησαν το Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο η Ρουμανία ως χώρα του «παραπετάσματος» υποδέχεται Έλληνες πολιτικούς πρόσφυγες κυρίως στις Πόλεις Βουκουρέστι, Βραύλα, Χουνεντοάρα, Κραγιόβα, Μπράσοβ. Κέντρα με λιγότερους Έλληνες ήταν η Οράντεα, το Πιτέστι, το Κλουζ, το Ιάσι, το Γαλάτσι, η Τιμισοάρα, το χωριό Φλωρίκα – που ήταν και χώρος της προσωρινής εγκατάστασης.⁵⁶

Ο Θ. Μητσόπουλος, ο οποίος έζησε εικοσιοκτώ χρόνια στη Ρουμανία, στο βιβλίο του «*Μείναμε Έλληνες*» περιγράφει τα συναισθήματά του στη νέα πατρίδα. Συναισθήματα τόσο ανάλογα με αυτά πολλών μεταναστών που έρχονται στην Ελλάδα αφήνοντας πίσω τις πατρίδες τους.

«Ασήκωτη ήταν η συμφορά του ξεριζώματός τους από τη γη των πατέρων τους, από τη γη που γεννήθηκαν, που για το καλό της, κατά την αντίληψή τους, αγωνίστηκαν. Την πορεία αυτή προς τους ξένους τόπους τη θέρμαινε η αγάπη τους για την Ελλάδα και τους έδινε κουράγιο η ελπίδα πως δεν θ' αργήσει η μέρα της επιστροφής τους. Μερικοί πρόφτασαν και πήραν μαζί τους λίγο ελληνικό χώμα. Έτσι δημιουργήθηκε η σύγχρονη ελληνική πολιτική προσφυγιά.

Οι Έλληνες πολιτικοί πρόσφυγες στα τριάντα χρόνια της αναγκαστικής τους εξορίας όχι μόνο δεν ξέχασαν την Πατρίδα τους και το λαό τους, αλλά αντίθετα έκαναν και κάνουν σ' αυτό το μεγάλο χρονικό διάστημα υπεράνθρωπες προσπάθειες να διατηρήσουν ατόφια την ελληνικότητά τους και να τη μεταλαμπαδεύσουν και στα παιδιά τους.

56.Ο.π.,σελ. 9

Στο πείσμα όλων των δυσκολιών μπόρεσαν και κράτησαν εναργέστατη την εθνική τους συνείδηση και την αγάπη προς την πατρίδα τους. Όλα αυτά τα χρόνια έζησαν και ζουν με το όραμα της επιστροφής, με το ομηρικό «νόστιμον ήμαρ». Αυτό είναι πραγματικός άθλος και δείχνει πόσο βαθιά είναι ριζωμένο μέσα τους το πατριωτικό αίσθημα.»⁵⁷

Τα χρόνια αυτά και μέχρι την ανατροπή του πολιτεύματος του Νικολάε Τσαουσέσκου που μετονόμασε τη χώρα «Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Ρουμανίας», η εικόνα που είχαν οι Έλληνες για την χώρα και την ζωή των κατοίκων της ήταν σε άμεση εξάρτηση με τις πολιτικές πεποιθήσεις τους. Στο ίδιο διάστημα πολλοί Έλληνες νέοι πραγματοποίησαν στα πανεπιστήμια της Ρουμανίας κυρίως Ιατρικές σπουδές.

Εικόνα 1 Γεωγραφικός χάρτης της Ρουμανίας⁵⁸

Το κοινό ενδιαφέρον των δύο χωρών για την ιστορική και αρχαιολογική έρευνα, οδήγησε το ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού και την Ρουμανική Ακαδημία στην υπογραφή Πρωτοκόλλου για την Επιστημονική Συνεργασία, το 1996. Στο πλαίσιο αυτό έχει οργανωθεί μεγάλος αριθμός εκθέσεων, παραστάσεων και συναυλιών και στις δύο χώρες⁵⁸

---

57. <http://alex.eled.duth.gr/Eldoseis/vergeti/text/4.htm> (03.01.2008)

58. http://old.mfa.gr/greek/foreign_policy/europe_southeastern/balkans/Romania.html (13/1/2008)

Το ότι οι δυο λαοί είχαν πάντα φιλικές σχέσεις αποδεικνύει και η ύπαρξη οδών στην Ελλάδα που σχετίζονται με την Ρουμανία. Παράδειγμα στην Αθήνα αποτελούν οι οδοί: η οδός Βουκουρεστίου (για να υπενθυμίζει την συμφωνία των δυο Κρατών εναντίον των Τούρκων και των Βουλγάρων), η οδός Ιασίου και Δραγατσανίου που υπενθυμίζουν την κοινή προσπάθεια των δυο λαών να ελευθερωθούν το 1821 από τον κοινό κατακτητή, τον Τούρκο.

Η δημοσιογράφος της εφημερίδας «Καθημερινή», Ρίτσα Μασούρα, σε άρθρο της στην εφημερίδα στις 16-12-07 σχολιάζει τον Ρουμάνο σκηνοθέτη Κριστιάν Μουντζίου, που παρέλαβε στις Κάννες το Χρυσό Φοίνικα από την Τζέιν Φόντα για την ταινία του «Τέσσερις μήνες, τρεις εβδομάδες και δύο ημέρες». Στο άρθρο αυτό διατυπώνει και την άποψή της για τη Ρουμανία εκείνων των χρόνων που εκφράζει και πολλούς άλλους Έλληνες. «Πάντοτε είχα ένα δισταγμό απέναντι στη Ρουμανία. Όταν μάλιστα ένας φίλος, με το άνοιγμα των συνόρων, μου είπε ότι θα πήγαινε να δουλέψει εκεί, είχα εκπλαγεί. Μεγαλωμένη με τον αρνητισμό που εξέπεμπαν τότε οι χώρες του «Παραπετάσματος» –ο δυτικός τρόπος σκέψης θριάμβευε– θεωρούσα τη Ρουμανία κάτι εξαιρετικά απόμακρο, να, όπως μπορεί να ήταν παλιά η Ελλάδα για την Ολλανδία, ας πούμε. Στο νεανικό μυαλό παρέμενε η χώρα της αρχαίας Δακίας, με τους Γέτες και τους Δάκες, ο τόπος που παρέπεμπε αργότερα στη Φιλική Εταιρεία. Μαυροκορδάτος, Υψηλάντης, το ελληνικό στοιχείο που αναπτυσσόταν ραγδαία στις παραδουνάβιες περιοχές... ο Ιάννης Ξενάκης που γεννήθηκε το '22 στη Βραύλα, η τριλογία του Νίκου Θέμελη αργότερα, οι Αιγυπτιώτες που μετά τον Νάσερ μετακινήθηκαν στο Βουκουρέστι, οι Ρουμάνοι μετανάστες στην Ελλάδα, ο Σορίν Ματέι... Και τα τσιγγάνικα βιολιά, οι Ρομά, που σήμερα δίνουν αγώνα για τη διατήρηση των χαρακτηριστικών της φυλής τους. Νομίζω όμως ότι μεταπολεμική Ρουμανία σημαίνει Τσαουσέσκου. Νομενκλατούρα και λούμπεν προλεταριάτο. Δρόμοι γεμάτοι σκυφτούς πολίτες. (Τους είδαν φίλοι που ταξίδεψαν εκεί και παραδίπλα). Χαρακτηριστικά μιας πατρίδας σε διαρκή έκπτωση.»⁵⁹

---

59. Εφημερίδα «Καθημερινή» σε άρθρο της Ρίτσας Μασούρα 16-12-07

3.2 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ.

Σημειώνοντας ότι η Ελληνική Δημοκρατία είχε διαμορφώσει και εφάρμοσε πενταετές συνολικό αναπτυξιακό σχέδιο, το οποίο, συμπληρούμενο από διεθνείς οργανισμούς, χρηματοοικονομικά ιδρύματα και άλλους διμερείς δωρητές, αποσκοπούσε στην ανασυγκρότηση των ληπτριών Βαλκανικών χωρών και στη μετάβασή τους προς αμοιβαία συμπεφωνημένους αναπτυξιακούς στόχους τονίζοντας έτσι τη σημασία της περιφερειακής ανάπτυξης για τη διατήρηση της ειρήνης, της ασφάλειας, της ευημερίας και της σταθερότητας στην περιοχή.

Η Ελληνική Δημοκρατία και η Ρουμανία εκδήλωσαν έτσι τη βούληση να συνάψουν προωθημένη συμβατική σχέση, βασιζόμενη στην συνεργασία και τη διαφάνεια, σε συνδυασμό με ένα πρόγραμμα αναπτυξιακής βοήθειας, πράγμα που θα είχε ως στόχο τη συνεισφορά στην οικονομική ανάπτυξη και τον Ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Ρουμανίας.⁶⁰ Η προαναφερθείσα Συμφωνία προέβλεπε τα εξής:

- α) Αναπτυξιακή βοήθεια της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την Ρουμανία, η οποία άγγιζε το ποσό των εβδομήντα εκατομμυρίων τετρακοσίων τριάντα χιλιάδων (70.430.000) Ευρώ για μία περίοδο πέντε ετών (2002-2006). Το ποσό αυτό θα διατίθετο σε ετήσια βάση, σύμφωνα με το παρόν διμερές πρόγραμμα πλαίσιο.
- β) Από το συνολικό ποσό, είκοσι τοις εκατόν (20%) θα προερχόταν από το Ελληνικό Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών σε ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις στη Ρουμανία σύμφωνα με τους αντικειμενικούς στόχους της παρούσας Συμφωνίας.

---

60. http://old.mfa.gr/greek/foreign_policy/hiperb/bilateral/romania.html (13/1/2008)

γ) Ένας από τους κυρίους στόχους της διμερούς βοήθειας για τη διαδικασία οικονομικής, κοινωνικής, θεσμικής και περιβαλλοντικής ανασυγκρότησης στη Ρουμανία είναι η συμπληρωματικότητα έναντι των συνολικών αναπτυξιακών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των διεθνών χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων.⁶¹ Η πραγματοποίηση ενός τέτοιου σχεδίου, όχι μόνο θα βοηθούσε τη Ρουμανία να βρεθεί σε μία καλύτερη θέση στον Ευρωπαϊκό χώρο, αλλά θα ωφελούσε και τις Ελληνο-ρουμανικές σχέσεις με κάθε τρόπο που θα μπορούσε να καταστεί αυτό δυνατό.

Άλλωστε, και οι αμοιβαίες επισκέψεις μελών των κυβερνήσεων και των δύο κρατών (του Ρουμάνου Προέδρου κ. Ion Ιλιέσκου στην Αθήνα το 2001 και ανεπίσημως το 2003, καθώς και του τότε Έλληνα Πρωθυπουργού κ. Κωνσταντίνου Σημίτη στο Βουκουρέστι το 2002), ήταν προσανατολισμένες σε αυτήν την κατεύθυνση. Οι συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2003 μεταξύ της Υπουργού Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης της Ρουμανίας με τον τότε Έλληνα ομόλογό της κατά τη διάρκεια της ελληνικής Προεδρίας στην ΕΕ σχετικά με την υποψηφιότητα της Ρουμανίας για εισδοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όχι μόνο ενίσχυσαν την εικόνα αυτής της σχέσης, αλλά απέφεραν θετικά αποτελέσματα και για τις δύο πλευρές.⁶²

Οι οικονομικές συναλλαγές ανάμεσα στις δύο χώρες είναι πρακτικά η απόδειξη του επιπέδου της σχέσης αυτής. Το επενδυτικό ενδιαφέρον ήταν κυρίως από ελληνικής πλευράς στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής, καθώς και στον τραπεζικό τομέα, με ευσίωνες προοπτικές για το μέλλον. Η Ελλάδα βρίσκεται μάλιστα στις 3 πρώτες θέσεις μεταξύ των εκεί ξένων επενδυτών και στην 9η θέση από πλευράς όγκου διμερών συναλλαγών.

61.http://old.mfa.gr/greek/foreign_policy/hiperb/bilateral/romania.html (13/1/2008)

62.http://old.mfa.gr/greek/foreign_policy/europe_southeastern/balkans/Romania.html (13/1/2008)

Αυτό είναι κατανοητό αν αναλογιστούμε το σημαντικό μέγεθος της ρουμανικής εγχώριας αγοράς και το γεγονός ότι η ευθυγράμμιση της σχετικής νομοθεσίας με τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η βελτίωση του οικονομικού κλίματος θα συμβάλουν στην προσέλκυση περισσότερων ελληνικών επενδύσεων στη Ρουμανία.

Η Ελλάδα συνεργάζεται με τη Ρουμανία και στους τομείς της έρευνας και τεχνολογίας (γεωργία, τεχνολογία τροφίμων, βιολογία, βιοτεχνολογία, ενέργεια, περιβάλλον, ανταλλαγή πληροφοριών και τηλεπικοινωνίες), με απόδειξη το Πρωτόκολλο της Μικτής ελληνο-ρουμανικής Επιτροπής για Έρευνα και Τεχνολογική Συνεργασία, το οποίο υπεγράφη στο Βουκουρέστι τον Ιούλιο 2000 και κάλυπτε την περίοδο 2000-2002.⁶³

63.Ο.π.

3.3 Η ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΧΩΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΡΟΥΜΑΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Η πτώση του Σιδερένιου Παραπετάσματος έχει διευρύνει τώρα τον ευρωπαϊκό χώρο και μια νέα διαδρομή της μετανάστευσης, απροσδόκητη, όχι μόνο από την Ανατολή προς τη Δύση, αλλά και από την Ανατολή προς το Νότο, που περιλαμβάνει και την Ελλάδα, ένα κράτος μέλος της ΕΕ.⁶⁴

Στην δεκαετία του '90 η Ελλάδα γίνεται χώρα υποδοχής μεταναστών ανάμεσα στους οποίους βρίσκονται και αρκετοί Ρουμάνοι. Μετά το 1990, η οικονομική και πολιτική κρίση της Ρουμανίας δημιούργησε ακαταστασία στη χώρα, αναξιοκρατία, ανεργία, φτώχεια, διαφθορά, αβεβαιότητα στους πολίτες. Οι πιο ικανοί σωματικά και πνευματικά προτίμησαν το δρόμο της αλλαγής της ζωής τους. Στόχος τους πριν ξεκινήσουν το αβέβαιο ταξίδι τους σε άλλη χώρα ήταν πρώτα από όλα η ανάγκη τους για ασφάλεια και κοινωνική ισορροπία και έπειτα η επιθυμία να εκφράσουν σε άλλο τόπο την δημιουργικότητά τους και έπειτα η θέλησή τους για προκοπή ανάλογα με τις ικανότητές τους.

Όμως το ελληνικό κράτος δεν είναι έτοιμο και η ελληνική κοινωνία αιφνιδιάζεται. Εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι διαφορετικά προσαρμόζεται ένας μετανάστης όταν γίνεται νόμιμα δεκτός στη χώρα υποδοχής και διαφορετικά όταν αναγκάζεται να μπει παράνομα στο κράτος, να κρύβεται, να αισθάνεται ότι απειλείται.

Επίσης διαφορετικά μια χώρα αντιμετωπίζει τους μετανάστες όταν αιφνιδιάζεται, παρά όταν αρχίζει να εφαρμόζει επίσημα την μεταναστευτική της πολιτική. Το ίδιο ίσχυσε και στην περίπτωση των Ρουμάνων μεταναστών που όσοι τους δέχτηκαν να εργάζονται χωρίς να είναι δηλωμένοι, εκμεταλλεύτηκαν την ανάγκη τους για εργασία, τους μεταχειρίστηκαν ως αντικείμενα μαύρης εργασίας.

.64. Μετάφραση από Birsan M., Campbell H.W., Savoulescu-Voudouris E.M. (2007) Romanian Migration in a "Runaway World", EFES, 2007 p.108

Ο Φακιολάς υποστήριξε ότι «εάν η ελληνική πολιτεία δεν εγκρίνει την απασχόληση αλλοδαπών δίχως άδεια εργασίας, είναι σε θέση να τη μειώσει δραστικά. Εάν όμως θεωρεί ότι η απασχόληση αυτή είναι επωφελής, επιβάλλεται να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να πάψει να είναι παράνομη». Ο ίδιος θεωρούσε ότι τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα η ελληνική οικονομία θα είχε σημαντικά οφέλη από την εργασία των αλλοδαπών και γι' αυτό πρότεινε τη σημαντική αύξηση του αριθμού των αδειών που χορηγούνται σ' αυτούς.⁶⁵

Εννοείται τα χρόνια που ακολούθησαν περιόρισαν την εκμετάλλευση αφού όσοι έρχονται τώρα στην Ελλάδα είναι νόμιμοι και παράνομοι θεωρούνται όσοι Έλληνες τους εκμεταλλεύονται. Τα πρώτα χρόνια του μεταναστευτικού ρεύματος τα περισσότερα μέλη της ελληνικής κοινωνίας είδαν κάθε Ρουμάνο μετανάστη που έφτανε σαν «κλισέ» και όχι σαν ξεχωριστή προσωπικότητα. Οι περισσότεροι Έλληνες τους θεώρησαν εντελώς «Ξένους». Αγνόησαν, για παράδειγμα, ότι πολλοί πριν έρθουν στην Ελλάδα είχαν τελειώσει τα πανεπιστήμια της χώρας τους. Ότι δεν ήταν η ανικανότητά τους, αλλά οι συνθήκες της δύσκολης ζωής που τους ανάγκασαν να μεταναστεύσουν. Δεν ενδιαφέρθηκαν για την ζωή τους εκεί, τις οικογένειές τους, τις σπουδές τους, τις εμπειρίες τους, τις επιτυχίες σε διάφορους τομείς. Γενικά λίγοι είναι οι άνθρωποι που μπαίνουν στη διαδικασία να νιώσουν τα συναισθήματα και τις δυσκολίες αυτών που μεταναστεύουν.

Οι Ρουμάνοι μετανάστες είχαν να αντιμετωπίσουν στο στάδιο προσαρμογής τους στην Ελλάδα ιδιαίτερες δυσκολίες. Κατ' αρχήν ήταν αδύνατη η επικοινωνία, αφού δεν ήξεραν την ελληνική γλώσσα και τα αγγλικά δεν τα ήξεραν όλοι. Επίσης, παρόλο που η Ρουμανία και η Ελλάδα είναι χώρες της βαλκανικής Χερσονήσου και έχουν και την ίδια θρησκεία, υπήρχε και υπάρχει μεταξύ τους, όπως είναι κατανοητό, διαφορετική πολιτισμική παράδοση.

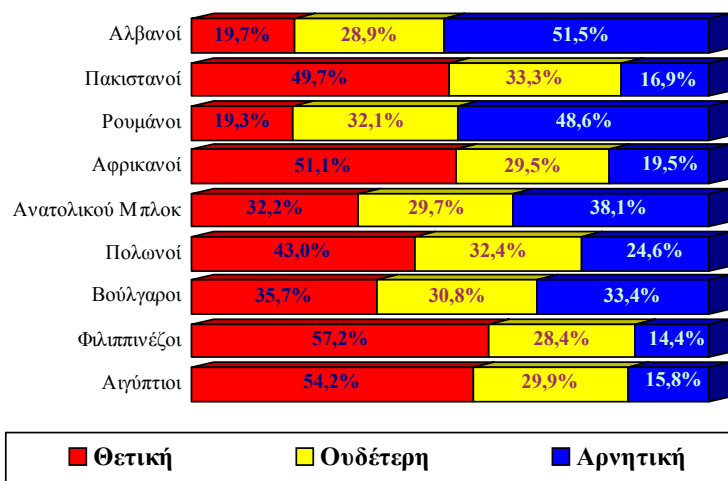
---

65. Μάρκου Γ. Π. (1997) *Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση*. Αθήνα, Εκδ. Ηλεκτρονικές Τέχνες, σελ.43

Σε αυτή όφειλαν να προσαρμοστούν γρήγορα οι μετανάστες για να μπορέσουν να επιζήσουν. Δυστυχώς η ελληνική κοινωνία ένιωσε τους Ρουμάνους μετανάστες σαν πιθανούς εγκληματίες. Πράγματι, κάποιοι από αυτούς, όπως γράφτηκε στην αρχή, μπλέκουν σε κλοπές και πλαστογραφίες. Αυτό όμως έχει σαν αποτέλεσμα να αντιμετωπίζεται από πολλούς Έλληνες κάθε Ρουμάνος σαν πιθανός υπεύθυνος για άσχημες συμπεριφορές.

Χαρακτηριστική απόδειξη για την εικόνα που έχει η ελληνική κοινωνία για τους Ρουμάνους μετανάστες αποτελεί η έρευνα που έκανε πρόσφατα ο Δήμος Αγίου Ιωάννη Ρέντη για τους μετανάστες στο συγκεκριμένο Δήμο. Μια ερώτηση της έρευνας την οποία απάντησαν 400 ερωτώμενοι ήταν:

-«Ποια η άποψή σας για κάθε εθνότητα μεταναστών;» Οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι οι Ρουμάνοι μαζί με τους Αλβανούς, τους μετανάστες από την πρώην Σοβιετική Ένωση και τους Βούλγαρους έχουν την πλέον αρνητική εικόνα στην κοινωνία. Συγκεκριμένα, για τους Ρουμάνους έχουν σε ποσοστό 48,6% κατά μέσο όρο αρνητική γνώμη και 19,3% θετική γνώμη.⁶⁶

Γράφημα. 2. Σχετικά με την αρνητική και θετική γνώμη των ξένων στην Ελλάδα⁶⁶

66. **Γράφημα 2:** Από έρευνα του Δήμου Αγίου Ιωάννη Ρέντη, www.citzofrentis.gr.general.asp?pagelid=14-18c (03.01.2008)

Δυστυχώς αυτό είναι μια πραγματικότητα που όμως έχει την εξήγησή της: Η Ρουμανία, πριν το 1990, ήταν αυταρχικό κράτος, ενώ η Ελλάδα είχε δημοκρατικό πολίτευμα. Οι Ρουμάνοι μετανάστες έπρεπε να μάθουν να ζουν με διαφορετικό πολίτευμα στο δημοκρατικό κράτος της Ελλάδας, έχοντας την πολιτική και κοινωνική αγωγή που είχαν πάρει στην πατρίδα τους από το καθεστώς Τσαουσέσκου. Αναμφισβήτητα η απότομη αυτή αλλαγή οδήγησε πολλούς Ρουμάνους μετανάστες, στα πλαίσια της πρωτόγνωρης ελευθερίας και δημοκρατίας, σε αντικοινωνικές συμπεριφορές. Στην περίπτωση των Ρουμάνων μεταναστών ισχύει αυτό που διατύπωσε η Julia Kristeva:

« Χωρίς δεσμούς με τους δικούς του, ο ξένος αισθάνεται «ολότελα ελεύθερος». Η απόλυτη μορφή αυτής της ελευθερίας έχει ένα όνομα: μοναξιά. Η ελεύθερη μοναξιά, γεμάτη από τη στέρηση των άλλων, καταστρέφει, όπως και η έλλειψη βαρύτητας των αστροναυτών, μυς, κόκαλα, αίμα. Διαθέσιμος, ελεύθερος από όλα ο ξένος δεν έχει τίποτα, δεν είναι τίποτα.» Έτσι, «η συνενοχή είναι η ψευδαίσθηση του ξένου.[...] Παρουσιάζεται με την αυτάρεσκη όψη της φιλανθρωπίας ή κάποιου άλλου καλοπροαίρετου ανθρωπισμού, που ο ξένος δεν τον απορρίπτει βέβαια, τον δέχεται όμως άκαμπτος, δύσπιστος, αδιάφορος. Ο ξένος επιδιώκει τη συνενοχή, για να αποδείξει καλύτερα, μέσα από την άρνηση, την αγνότητα.»⁶⁷

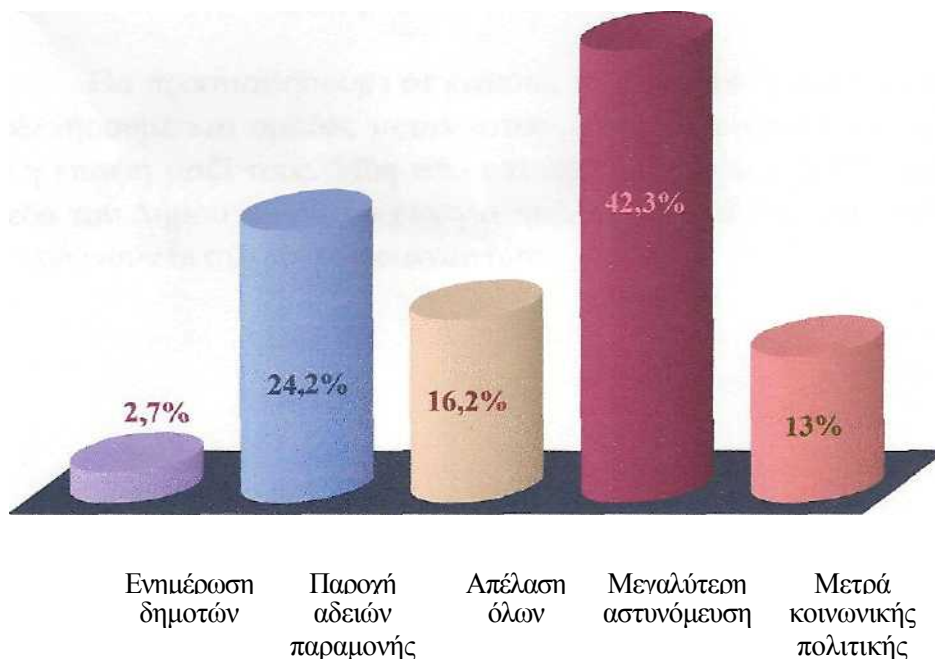
Αυτή η εικόνα του ξένου, διαμορφώνει και τη ρατσιστική στάση απέναντι στην αντιμετώπιση της μετανάστευσης. Στην ίδια έρευνα, παρατηρούμε ότι υπάρχει ένας σκληρός ίσως και ρατσιστικός αντιμεταναστευτικός πυρήνας του 16% που επιθυμεί την απέλαση όλων των μεταναστών. Στην αντίθετη πλευρά υπάρχει ένα 24% που επιθυμεί παροχή αδειών παραμονής στους μετανάστες. Το υπόλοιπο 60% θεωρεί ότι με μεγαλύτερη αστυνόμευση, μέτρα κοινωνικής πολιτικής και ενημέρωση, μπορεί να επιλυθεί ομαλά το πρόβλημα.⁶⁸

---

67 Kristeva J. *Ξένοι μέσα στον εαυτό μας*, επιμέλεια: Ροζάνης Σ., Αθήνα, εκδόσεις Scripta σελ.23-24

68. Από έρευνα του Δήμου Αγίου Ιωάννη Πέντη, www.citizofrentis.gr/general.asp?pagelid=14-18c (03.01.2008)

Γράφημα 3. Αντιμετώπιση μετανάστευσης από τους Έλληνες⁶⁹

Τώρα πια, παρά την δυσπιστία που μπορεί να νιώθουν ακόμα κάποιοι εξαιτίας της αρνητικής εικόνας που έχουν παρουσιάσει κάποιοι από αυτούς, η ελληνική κοινωνία αρχίζει να συνειδητοποιεί την προσφορά των Ρουμάνων μεταναστών και τους βλέπει με διαφορετικό μάτι.

Βλέπει τους περισσότερους από αυτούς ως ικανότατους εργαζομένους και έμπιστους συνεργάτες και αναγνωρίζεται το γεγονός ότι οι οικονομικές εξελίξεις των τελευταίων ετών θα είχαν ακολουθήσει αρκετά διαφορετική πορεία αν δεν είχαν ενσωματωθεί με τόση προσαρμοστικότητα στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας μετανάστες σαν και αυτούς.⁷⁰

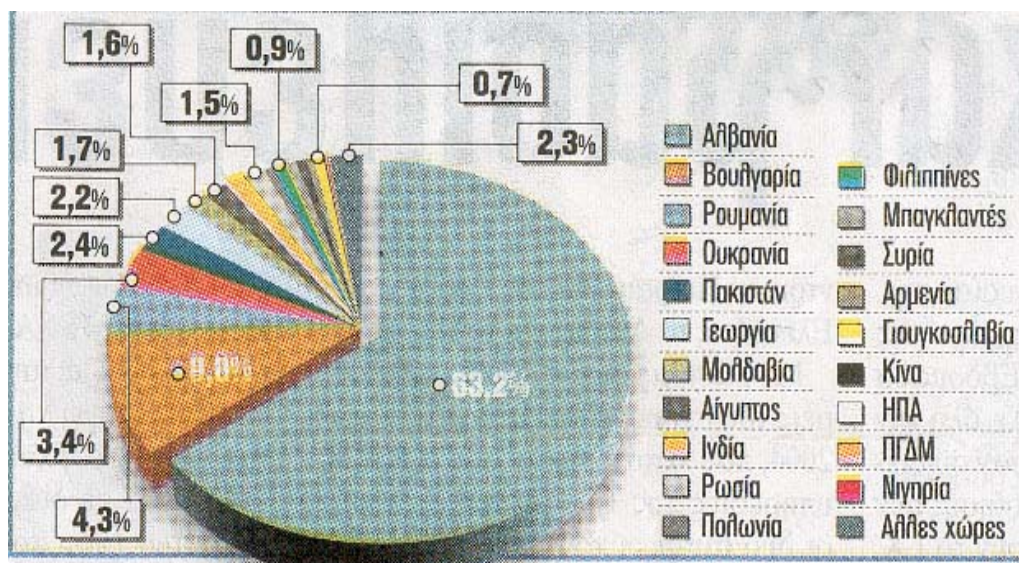
69. . **Γράφημα 3:** Από έρευνα του Δήμου Αγίου Ιωάννη Ρέντη, www.citizofrentis.gr.general.asp?pagelid=14-18c (03.01.2008)

70. <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> (τελευταία επίσκεψη 8.2.2006)

3.4 ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΡΟΥΜΑΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Είναι πάρα πολύ εύκολο σήμερα να συναντήσεις Ρουμάνους να εργάζονται σε οικοδομές, ταβέρνες και γενικά κατασκευές και εποχιακές υπηρεσίες, αλλά και Ρουμάνες με έντονη παρουσία στον τουρισμό, στον αγροτικό τομέα και τη φροντίδα ηλικιωμένων και λιγότερο συχνά στις οικιακές εργασίες.⁷¹

Σήμερα στην Ελλάδα μένουν 14.000 Ρουμάνοι νόμιμα καθώς και 10.000 παράνομα. Βρίσκονται στην Τετάρτη θέση μετά τους Αλβανούς, Γεωργιανούς και Ουκρανούς. Σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας (απογραφή 2001) οι μετανάστες αποτελούν το 9% του πληθυσμού (900.000 μετανάστες) από τους οποίους 2,3% είναι Ρουμάνοι.⁷²

Γράφημα 4. Ποσοστά μεταναστών στην Ελλάδα το 2001⁷²

71. Μετάφραση από Birsan M., Campbell H.W., Savoulescu-Voudouris E.M. (2007) Romanian Migration in a "Runaway World", EFES, 2007 p.113

72. Γράφημα 4. ⁷²Πίνακας-πηγή, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος-απογραφή

Μία άλλη έρευνα παρουσιάζει διαφορετικά αποτελέσματα. Σε αυτήν, πολυπληθέστερη εθνικότητα στους μετανάστες είναι η Αλβανική, σε ποσοστό 65%. Δεύτερη έρχεται η Βουλγαρική σε ποσοστό 6,8% και Τρίτη η Ρουμανική σε ποσοστό 4,6%. Τα Βαλκάνια αποτελούν την περιοχή που τροφοδοτεί την μετανάστευση στην Ελλάδα κατά τι μέγιστο. Ακολουθούν οι χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, που φτάνουν συνολικό το 7%. Από αυτές τις χώρες ξεχωρίζουν η Ουκρανία (5η στη σειρά) με 2,6% και η Γεωργία (7η στη σειρά) με 2%. ⁷³ Όπως είναι γνωστό όταν συναντιούνται διαφορετικοί πολιτισμοί δημιουργούνται εικόνες που εμπεριέχουν για τον άλλο πολιτισμό στερεότυπα, που συνήθως υπερβάλλουν και μεγιστοποιούν ή αποσιωπούν χαρακτηριστικά του.

Στην περίπτωση των Ρουμάνων μεταναστών έχει για τους περισσότερους προβληθεί η κακή πλευρά της ταυτότητάς τους και όχι ο χαρακτήρας του λαού. Η συμμετοχή τους σε κλοπές και πλαστογραφία έχει παρουσιάσει τα τελευταία χρόνια μια κακή πλευρά της ταυτότητάς τους και έχει δημιουργήσει σε πολλούς Έλληνες αρνητικά στερεότυπα. Ευτυχώς, όμως οι αντιλήψεις αυτές σταδιακά μεταβάλλονται και η ελληνική κοινωνία αναγνωρίζει την προσφορά τους και εκτιμά την παρουσία τους στο ελληνικό κράτος.

---

73. Ζουμποπούλου Α. http://extras.ha.uth.gr/g-m/ln2/paper_05.asp (13/1/2007)

3.5 ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η εύρεση εργασίας στην Ελλάδα ήταν ο σκοπός του κάθε μετανάστη που ήρθε στη χώρα, είτε αυτός ήταν πρόσφυγας, είτε οικονομικός μετανάστης. Ήταν ο τρόπος με τον οποίο προσπάθησε να βελτιώσει τη ζωή του.

Οι Ρουμάνοι και Μολδαβοί μετανάστες επέλεξαν την Ελλάδα ως χώρα μετανάστευσης επειδή:

- ήθελαν να ζήσουν σε μια χώρα όχι πάρα πολύ μακριά από τη χώρα προέλευσής τους και προτίμησαν την περιφερειακή αποδημία ,
- θεωρούν την Ελλάδα μια χώρα παρόμοια με τη Ρουμανία και τη Δημοκρατία της Μολδαβίας από την άποψη των παραδόσεων (εορτασμοί, κουζίνα) ,
- μοιράζονται την ίδια θρησκεία με τους ελληνικούς λαούς, την ορθόδοξη.⁷⁴

Οι λόγοι για να αφήσουν τις χώρες τους είναι κυρίως:

- στη Ρουμανία: ανεργία, χαμηλές αμοιβές και πτώχευση .
- στη Δημοκρατία της Μολδαβίας: ανεργία, χαμηλές αμοιβές ή παρατυπία των πληρωμών (καθυστερήσεις).⁷⁵

Η εύρεση εργασίας βέβαια, δεν είναι εύκολη υπόθεση ακόμα και στην Ελλάδα. Η πλειοψηφία των μεταναστών βρήκε δουλειά μέσω ανεπίσημων καναλιών στην Ελλάδα. Κανείς εξάλλου δεν έρχεται με έτοιμη σύμβαση από τη χώρα προέλευσής του.

---

74. Μετάφραση από Birsan M., Campbell H.W., Savoulescu-Voudouris E.M. (2007) Romanian Migration in a "Runaway World", EFES, p.112

75. Ό.π., σ .112-113

Κάποιοι έκαναν αίτηση σε κάποιο ιδιωτικό γραφείο ευρέσεως εργασίας. Αυτά τα γραφεία αποτελούν διεθνικές επιχειρήσεις κάποιων "earlycomers", που εμπορευματοποιούν τις ευκαιρίες τους (χρήματα και τεχνογνωσία) με έναν ανέντιμο τρόπο. Οι μετανάστες κατέβαλαν σε αυτά υψηλές αμοιβές για να αναλάβουν μία συμβατική εργασία, αλλά η σύμβαση ήταν στην ελληνική γλώσσα και κανείς δεν την μετέφρασε για αυτούς. Μετά από μερικούς μήνες ανακάλυψαν ότι κατείχαν μια άκυρη σύμβαση. Ο ασφαλέστερος από τους ανεπίσημους τρόπους εύρεσης εργασίας είναι το προσωπικό δίκτυο (οικογένεια, συγγενείς, άνθρωποι από το ίδιο χωριό). Μια θέση όπου λειτουργεί ένα τέτοιο δίκτυο είναι η βιομηχανική περιοχή της Ελευσίνας, για παράδειγμα.⁷⁶

Αυτός ο τρόπος ευρέσεως εργασίας δεν είναι ο μόνος. Μια άλλη δυνατότητα είναι αυτή του άμεσου αιτήματος στην αγορά εργασίας, όπως συμβαίνει στην πλατεία Ομονοίας, πολύ νωρίς το πρωί, όπου ένας μετανάστης περιμένει τους πιθανούς εργοδότες. Εκεί αναλαμβάνουν την ολοκλήρωση ενός έργου, για την οποία μπορεί να δουλέψουν συνήθως για μια ημέρα ή μια περιορισμένη χρονική περίοδο (μια εβδομάδα, ένα μήνα - κυρίως στην κατασκευή, στην καθαριότητα ή στην φροντίδα ηλικιωμένων). Περιμένουν να επιλεχθούν, όπως στην αγορά βοοειδών. Άλλοι τόποι για να συγκεντρώσουν τις πληροφορίες για την απασχόληση είναι η εκκλησία. Η πλατεία Βικτωρίας (όπου συναντούν ο ένας τον άλλον τα απογεύματα της Κυριακής), και ο σταθμός των υπεραστικών λεωφορείων στο σιδηροδρομικό σταθμό Λαρίσης, από όπου λεωφορεία αναχωρούν για τη Ρουμανία και τη Δημοκρατία της Μολδαβίας.⁷⁷

Γενικά, δεν είναι ικανοποιημένοι από τις εργασιακές συνθήκες και διαμαρτύρονται για τα ωράρια, τη μισθολογική αδικία σε σχέση με τους ντόπιους, την καταπάτηση των εργασιακών τους δικαιωμάτων, αλλά και τη μοναξιά που νιώθουν στο εργασιακό τους περιβάλλον.

---

76. Ό.π., σ. 112-113

77. Ό.π., σ.113-114

Όσον αφορά τις κοινωνικές σχέσεις, υπάρχει μια αντίφαση στις απαντήσεις τους. Κάποιοι δηλώνουν πως έχουν καλές σχέσεις με τους προϊσταμένους και τους συναδέλφους τους («δε μπορούμε να έχουμε συγκρούσεις, εργαζόμαστε για αυτούς και μας πληρώνουν»). Συγχρόνως, λένε ότι αισθάνονται πως γίνονται διακρίσεις εις βάρος τους, το κίνητρο των οποίων δεν είναι το διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο, αλλά η διαφορετική κοινωνική θέση (η κοινωνική τάξη επιδρά στη διαφοροποίηση των αντιλήψεων σχετικά με το κύρος).⁷⁸ Πολλοί από αυτούς αρνούνται ότι γίνονται διακρίσεις εις βάρος τους, αλλά αυτοί λειτουργούν κυρίως σε περιβάλλοντα, όπου 80% των εργαζομένων είναι αλλοδαποί.

Αυτό που χαρίζει στην πλειοψηφία αυτών των μεταναστών τη μέγιστη ικανοποίηση που έχουν από την αποδημία είναι τα χρήματα. Για κάποιους είναι η ικανοποίηση του να γνωρίσουν μίαν άλλη χώρα και το γεγονός της εκμάθησης μιας άλλης γλώσσας ή της κατοχής απλά μιας εμπειρίας ζωής. Ένας από αυτούς αναφέρει: «Εργάστηκα ως ερευνητής στη χημεία και τώρα είμαι ανειδίκευτος εργαζόμενος. Βλέπω την κοινωνία από άλλη οπτική γωνία και έχω μάθει να έχω περισσότερο σεβασμό για τους ανθρώπους.».⁷⁹ Μεγάλο ποσοστό αυτών που εργάζονται με αυτόν τον τρόπο, ξεκίνησαν για να μείνουν μέχρι να μαζέψουν κάποια χρήματα, αποφασισμένοι να επιστρέψουν στην πατρίδα τους μόλις πραγματοποιήσουν το σκοπό τους. Αυτό φανερώνει και η έρευνα που πραγματοποίησα σε δείγμα 64 οικονομικών μεταναστών (Ρουμάνων και Μολδαβών). Η απάντηση όλων στην ερώτηση «Για πόσο καιρό ήρθατε να δουλέψετε στην Ελλάδα;» ήταν «για ένα χρόνο». Και όμως, κανένας από τους ερωτηθέντες δεν ήταν στην Ελλάδα για διάστημα μικρότερο του ενός χρόνου.

---

78. Λαμπίρη-Δημάκη Ι. (1983) Η Ελληνική Κοινωνία στην Φοιτητική Συνείδηση, Αθήνα, εκδόσεις Οδυσσέας, σελ.170

79. Μετάφραση από Birsan M., Campbell H.W., Savoulescu-Voudouris E.M. (2007) *Romanian Migration in a "Runaway World"*, EFES, p.113

Όλοι είχαν συμπληρώσει από πέντε μέχρι δώδεκα χρόνια στην Ελλάδα. Εκτός αυτού, όλοι είχαν φέρει και τις οικογένειές τους. Παρόλα αυτά, στην ερώτηση «θα θέλατε να ζήσετε μόνιμα στην Ελλάδα;» μόνο τρεις απάντησαν «ναι». Οι υπόλοιποι εκδήλωσαν την επιθυμία να επιστρέψουν στην πατρίδα τους κάποια στιγμή. Το ιδανικό αυτών των μεταναστών είναι να επιστρέψουν στη χώρα προέλευσής τους με μια άλλη κοινωνική θέση, όχι ως εργαζόμενοι, αλλά ως επιχειρηματίες. Έτσι, οι περισσότεροι από αυτούς, ζουν με την ελπίδα της παλιννόστησης, παρόλο που έχουν προσαρμοστεί πλήρως και στο ελληνικό εργασιακό περιβάλλον, αλλά και το βιοτικό τους επίπεδο είναι κάποιες φορές καλύτερο από αυτό αρκετών Ελλήνων. Γιατί μπορεί στο νέο μοντέλο της σφαιρικής πόλης να υπάρχει ο τομέας των μεταναστών με λίγα προσόντα, οι αποκαλούμενοι «είλωτες», αλλά η νέα συγκέντρωση του πληθυσμού περιέχει και ένα υψηλό ποσοστό επαγγελματιών, τους προνομιούχους αλλοδαπούς, οι οποίοι αποκαλούνται «κάτοικοι». ⁸⁰

Τώρα πια οι Ρουμάνοι όχι μόνο δουλεύουν σε αξιοπρεπέστερες συνθήκες από ό,τι παλιότερα, αλλά κάποιιοι έχουν δημιουργήσει και δικές τους επιχειρήσεις, έτσι, παρόλο που η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας δεν είναι στο υψηλό επίπεδο που ήταν όταν οι μετανάστες έφθασαν στη χώρα, τώρα πια είναι ακόμα δυσκολότερο για αυτούς να επιστρέψουν στην πατρίδα τους.

Εικονες 3,4. Ρουμανικά Super Market στην οδό Αχαρνών Αθήνα⁸¹

80. Ό.π.,σ.33

81. Οδός Αχαρνών Σούπερ Μάρκετ «Dracula» και «Moldova» 05.01.2008

Οι πιο γνωστές επιχειρήσεις των Ρουμάνων βρίσκονται στην οδό «Αχαρνών», περιοχή στην οποία ζουν πολλοί Ρουμάνοι. Από αυτές θα αναφέρω τα super market «Moldova» και «Dracula», τα εστιατόρια «Dorna» και «Το Ιάσιο» και ένα ρουμανικό τουριστικό γραφείο που βρίσκεται επίσης στην οδό Αχαρνών. Στην πλατεία Αττικής βρίσκεται η ρουμανική ντισκοτέκ «Ρουμανία» και μια Ρουμανοελληνική ψησταριά. Σε αυτή δουλεύουν αποκλειστικά Ρουμάνοι, οι οποίοι δέχθηκαν με χαρά να φωτογραφηθούν και να δώσουν πληροφορίες για την επιχείρησή τους. Στην ερώτηση «Πάει καλά η επιχείρηση; Έχετε δουλειά;», η απάντηση ήταν «Πνιγόμαστε!». Αυτό δε με εξέπληξε, αφού παρόλο που ο χώρος της ήταν μικρός, το προσωπικό ήταν ευγενέστατο και γεμάτο καλοσύνη.

Εικόνες 5, 6. Ρουμάνο-Ελληνική Ψησταριά ⁸²

Ο Ρουμάνος μετανάστης στην Ελλάδα έχει στις μέρες μας νέα εικόνα. Ίσως αυτή την εικόνα εκφράζει με τον καλύτερο τρόπο η δημοσιογράφος της «Καθημερινής» Ρίτσα Μασούρα καθώς τελειώνει το άρθρο της:

«Τόποι λησμονημένοι για καιρό, χώρες υποβαθμισμένες στα μάτια μας για χρόνια, άνθρωποι που θα τους προσπερνούσαμε αδιάφορα, επιστρέφουν και διεκδικούν μερίδιο από τη δική μας πίτα:

---

82. Πλατεία «Αττικής» Ρουμάνο-Ελληνική Ψησταριά (φωτογράφιση στις 05.01.2008). Τον Ρουμάνο μετανάστη εργαζόμενο είναι εύκολο να τον βρεις παντού στις μέρες μας.

Ευημερία, πλούτος, κατανάλωση, άνισες κοινωνίες, αλλά και ποιότητα, στα όρια της οποίας τρέφεται η τέχνη σε όλες της τις μορφές. Όχι δεν είναι μύθος αυτό, είναι πραγματικότητα. Η Ευρώπη τη ζει.»⁸³

---

83. Εφημερίδα «Καθημερινή » σε άρθρο της Ρίτσας Μασούρα 16-12-0

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΑΜΦΙΠΛΕΥΡΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΡΟΥΜΑΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΑΠΟ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΡΟΥΜΑΝΙΑ

4.1 ΡΟΥΜΑΝΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ξεκινώντας τη συγγραφή αυτής της εργασίας, γνώριζα απλά για την ύπαρξη της ρουμανικής μειονότητας και Πρεσβείας στη Ελλάδα, αγνοούσα όμως την τόσο έντονη πνευματική κίνηση των Ρουμάνων που βρίσκονται εδώ. Μετά από εκτεταμένη έρευνα όμως, ανακάλυψα σημαντικά στοιχεία για την κοινότητα αυτή και τις δραστηριότητές της, τα οποία παρατίθενται στη συνέχεια.

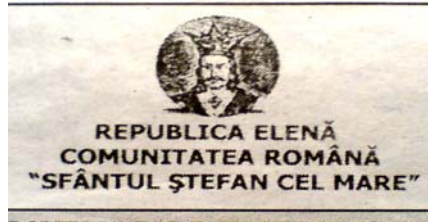
Κατά την έρευνα αυτή για παράδειγμα, διαπίστωσα πως στην Ελλάδα υπάρχουν τρεις μεγάλες ρουμανικές κοινότητες και δύο σύλλογοι. Οι κοινότητες είναι οι εξής:

- Η κοινότητα «Άγιος Στέφανος ο Μέγας», με πρόεδρο τον Γκεόργκε Τέγκου, η οποία εδρεύει στην Αθήνα.
- Η ορθόδοξη κοινότητα «Άγιος Γεώργιος», που βρίσκεται στη Λάρισα.
- Η κοινότητα «Τρεις Ιεράρχες», πρόεδρος της οποίας είναι ο Γκαμπριέλ Αντρόνε και βρίσκεται στην Αθήνα.

Οι σύλλογοι είναι οι εξής:

- Ο σύλλογος «Σύγχρονα Βαλκάνια», με πρόεδρο την Μόνικα Βουιντούρι, ο οποίος βρίσκεται στην Αθήνα.
- Ο δεύτερος σύλλογος ονομάζεται «Αρμονία», πρόεδρός του είναι η Μανουιέλα Μαρινέσκου και βρίσκεται επίσης στην Αθήνα.

Κοινότητα «Άγιος Στέφανος ο Μέγας»

Η κοινότητα αυτή ιδρύθηκε το 1993 από τον Λίβιου Αντέρκου. Εκλογές για την ανάδειξη νέου προέδρου (ή για την ακρίβεια επικεφαλής της κοινότητας) πραγματοποιούνται κάθε τρία χρόνια. Το 2002 πραγματοποιήθηκαν εντός της κοινότητας εκλογές, οι οποίες ανέδειξαν ως πρόεδρό της τον Γκεόργκε Τέγκου. Χάρη σε αυτόν και με τις πληροφορίες που μου προσέφερε, κατάφερα να συγκεντρώσω τις πληροφορίες που παραθέτω για την κοινότητα «Άγιος Στέφανος ο Μέγας». Η κοινότητα αποτελείται από τρεις κατηγορίες μεταναστών:

1. Η πρώτη κατηγορία είναι οι πολιτικοί πρόσφυγες.
2. Η δεύτερη κατηγορία είναι οι οικονομικοί μετανάστες του '80, πολλοί από τους οποίους έχουν κάνει μικτούς γάμους με Έλληνες.
3. Η τρίτη αποτελείται από Έλληνες που κατέφυγαν στη Ρουμανία κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και απογόνους τους, που τώρα επιστρέφουν στην πατρίδα τους.

Περίπου 560 άτομα είναι μέλη της κοινότητας και παίρνουν μέρος σε όλες τις δραστηριότητες της κοινότητας, οι οποίες οργανώνονται σε συνεννόηση με τα υπόλοιπα μέλη της, χωρίς να υπάρχει κάποιο σταθερό πρόγραμμα περιοδικής διεξαγωγής τους. Τα μέλη πληρώνουν συνδρομή των 3 ευρώ το μήνα, με την οποία πληρώνονται τα έξοδα των εκδηλώσεών τους. Εξάλλου, η κοινότητα αυτή δε χρηματοδοτείται από πουθενά, έχει όμως την υποστήριξη της Ρουμανικής Πρεσβείας στη Ελλάδα, η οποία βοηθά με τη χορήγηση βιβλίων και πολιτιστικού υλικού. Στην τελευταία μεγάλη τους εκδήλωση για

παράδειγμα, για την οποία μιλήσαμε προηγουμένως, η οποία ήταν τα Χριστούγεννα, η Πρεσβεία πρόσφερε τα παραδοσιακά φαγητά, μαζί με τη ντισκοτέκ «Romania» (όπου πραγματοποιήθηκε και η εκδήλωση) και το εστιατόριο «Dorna». Στη γιορτή αυτή μαζεύτηκαν και άτομα εκτός της κοινότητας, τα οποία γιόρτασαν με τον Άγιο Βασίλη. Ο Ντανιέλ Μπάλα, γραμματέας της Ρουμανικής Πρεσβείας στην Αθήνα, ο οποίος παρευρέθη στη γιορτή, δήλωσε ότι εκτιμά ιδιαίτερα την κοινότητα «Άγιος Στέφανος ο Μέγας», γιατί σε αυτήν την εκδήλωση ένιωθε ότι «βρίσκεται σε ένα παραμύθι που λέγεται πατρίδα».

Εικόνα 7. Χριστουγεννιάτικη γιορτή στη κοινότητα Ο Άγιος Στέφανος ο Μέγας⁸⁴

Η Ρουμανική Πρεσβεία εκτιμά τέτοιου είδους εκδηλώσεις και τις υποστηρίζει ολόθερμα. Η κοινότητα όμως δεν ασχολείται μόνο με πολιτιστικές εκδηλώσεις, αλλά και θέματα που αφορούν την πιο οργανωμένη συνέχιση της παράδοσης των Ρουμάνων. Η πιο πρόσφατη συζήτηση που γίνεται τόσο στην κοινότητα και στην Ρουμανική Πρεσβεία, όσο και στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων Ελλάδος, είναι η ίδρυση ρουμανικού σχολείου στην Αθήνα, πράγμα που έχει συμβεί στη Ιταλία και στην Ισπανία και θα έδινε λύση στο πρόβλημα της εκπαίδευσης της μειονότητας.

---

84. Φωτογραφία, Εφημερίδα «Kurierul Atenei» αρ.300 ,Παρασκευή 21.12.2007

Όμως η δεδομένη κατάσταση δυσκολεύει την πραγματοποίηση της ιδέας αυτής. Υπάρχει διασπορά των Ρουμάνων σε όλη την Αθήνα και θα πρέπει να βρεθεί το κατάλληλο σημείο για να λειτουργήσει το σχολείο, το οποίο θα εξυπηρετεί όλους τους Ρουμάνους.

Είναι εξάλλου απαραίτητη η δημιουργία τέτοιων σχολείων για κάθε μειονότητα, αφού πλέον σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχει δημιουργηθεί μια πολυεθνική-πολυπολιτισμική κατάσταση, η οποία δεν είναι παροδική αλλά μόνιμη.⁸⁵ Για τη ρουμανική κοινότητα, αυτό θα είναι ένα βήμα μπροστά από τη διαπολιτισμική εκπαίδευση που ήδη λαμβάνουν τα παιδιά τους, τα οποία διαφέρουν σε εθνικό υπόβαθρο, εκπαιδευτική επίτευξη, γλωσσική χρήση, κοινωνικοοικονομική θέση και τρόπο ζωής από την πλειονότητα των παιδιών της χώρας υποδοχής. Η εκπαίδευση των παιδιών των Ρουμάνων μεταναστών, όπως και κάθε εθνικής μειονότητας, συσχετίζεται πολύ με τα ζητήματα όπως η πολιτιστική ποικιλομορφία και η ισότητα της εκπαιδευτικής ευκαιρίας σε όλα.⁸⁶ Οι λειτουργικές δαπάνες του σχολείου αυτού, όπως και κάθε μειονοτικού σχολείου, θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με επιχορηγήσεις του ελληνικού δημοσίου και από έσοδα της σχολικής «εφορίας» (συνεισφορά γονέων κ.ά.).⁸⁷

Ο πρόεδρος της κοινότητας ασχολείται επίσης με την ανταλλαγή εμπειριών με άλλες κοινότητες που βρίσκονται στην Αθήνα.

---

85. Δαμανάκης Μ. (1993) Μετανάστευση και Εκπαίδευση. Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg, σελ. 145

86. Iram Y. (1999) "Education of Ethnic Minorities: Problems, Promises and Prospects". In Rigas A.-V. (ed.) (1999) *Education of Ethnic Minorities*. Athens, Ellinika Grammata, p.3

87. Κανακίδου Ε. (1994) *Η Εκπαίδευση στη Μουσουλμανική Μειονότητα της Θράκης*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σελ. 79

Σύλλογος «Αρμονία»

Ο σύλλογος αυτός, του οποίου όπως αναφέραμε προεδρεύει η Μανουιέλα Μαρινέσκου, η οποία διαθέτει και τη βιβλιοθήκη «Μιχαήλ Ιεμινέσκου» (που διαθέτει κυρίως ρουμανικά βιβλία), ιδρύθηκε με σκοπό την συμπαράσταση στους Ρουμάνους μετανάστες που δε βρίσκουν κατανόηση από τους Έλληνες.

Μετράει 520 άτομα .Οι δραστηριότητές τους αφορούν στην προώθηση της ρουμανικής παράδοσης και του πολιτισμού στην Ελλάδα. Στα σημαντικά γεγονότα του 2007 παρατηρήσαμε την έντονη συμμετοχή του συλλόγου στις περισσότερες εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν, πράγμα που ίσως οφείλεται και στη δραστήρια πρόεδρό του.

Την άνοιξη του 2006, ιδρύθηκε επίσημα σα μουσικοχορευτικό σύνολο με το όνομα Ρουμανοελληνικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Αρμονία». Από τότε και μετά, οι Ρουμάνοι άρχισαν να προστρέχουν στο σύλλογο για βοήθεια και συμβουλές και ποτέ η πρόεδρος δεν τους έκλεισε την πόρτα. Πάντα άκουγε τα προβλήματά τους και προσπαθούσε να βοηθήσει με κάθε τρόπο. Αυτή τη στιγμή, δουλεύει πάνω σε ένα σχέδιο για την προώθηση της Ρουμανίας μέσω της φωτογραφίας, της ζωγραφικής και της γλυπτικής. Στα 30 χρόνια που βρίσκεται στην Ελλάδα, το όνειρό της ήταν να πραγματοποιήσει το σχέδιο αυτό.

Σύλλογος «Σύγχρονα Βαλκάνια»

Ο σύλλογος «Βαλκάνια» στην Αθήνα, ιδρύθηκε επίσημα το 2004. Η πρόεδρός του, κ.Μόνικα Βουδούρη, μετά από μία μεγάλη έρευνα που πραγματοποίησε στην Ελλάδα, αποφάσισε να ιδρύσει το σύλλογο με σκοπό την προώθηση της ρουμανικής κουλτούρας και κυρίως της λογοτεχνίας (η Μόνικα Βουδούρη έχει συγγράψει τρία βιβλία για το σύλλογο). Ο σύλλογος αριθμεί περί τα 100 άτομα.

Στις συναυλίες που διοργανώνει ο σύλλογος, συζητούνται τα προβλήματα που απασχολούν τη ρουμανική κοινότητα και γενικότερα τους μετανάστες που βρίσκονται στη χώρα υποδοχής. Είμαι πολύ περήφανη και με τιμά ιδιαίτερα το γεγονός ότι κατά τη διεξαγωγή της έρευνάς μου γνώρισα προσωπικά την κα Βουδούρη, η οποία χωρίς να με γνωρίζει, με δέχθηκε με μεγάλη προθυμία, στήριξε την έρευνά μου και μου έδωσε πολύτιμες συμβουλές και για την εργασία που κάνω, αλλά και προσωπικές ως μετανάστρια. Στόχος της προσπάθειάς της για τη διάχυση της γνώσης είναι να βοηθήσει τους μετανάστες να ενταχθούν όσο γίνεται πιο γρήγορα και ομαλά στην ελληνική κοινωνία με διάφορους τρόπους, όπως η γνωστοποίηση των υπηρεσιών στις οποίες μπορούν να απευθυνθούν, των διαδικασιών που ακολουθούνται και του νομικού πλαισίου που διέπει την είσοδο και παραμονή Ρουμάνων και η συγκέντρωση των πληροφοριών που χρειάζονται στην χώρα υποδοχής.

4.2 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ 2007 ΜΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΡΟΥΜΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με την εφημερίδα «Curierul Atenei» (04.01.2008:16-17) και πληροφορίες που έλαβα από την αρχισυντάκτριά της, Μόνικα Κιχάι, το 2007 ήταν μια χρονιά ιδιαίτερα δραστήρια για τη ρουμανική κοινότητα στην Ελλάδα όσον αφορά την οργάνωση εκδηλώσεων σε διάφορους τομείς. Τον Ιανουάριο του 2007 η Ρουμανία εισήλθε στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γι' αυτό το γεγονός έκανε δηλώσεις στα ΜΜΕ ο γραμματέας της Ρουμανικής Πρεσβείας στην Αθήνα, Ντανιέλ Μπάλα, χρησιμοποιώντας την ελληνική γλώσσα.

Αναφέρθηκε στα σημαντικότερα γεγονότα που αφορούν:

1. στην προσχώρηση της Ρουμανίας στην Ε.Ε
2. στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ρουμανικού λαού, σε συνέπεια της ένταξης.

Η Ελλάδα καλωσορίζει την Βουλγαρία και τη Ρουμανία στην ευρωπαϊκή οικογένεια. Τον ίδιο μήνα, με αφορμή το γεγονός της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας, η υπουργός Εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη παρέθεσε επίσημο γεύμα, όπου παρευρέθησαν 300 άτομα, εκπρόσωποι των διπλωματικών σωμάτων των τριών χωρών. Επίσης, παρέστη και ο Γερμανός εκπρόσωπος του προέδρου της Ε.Ε. Ο πρέσβης της Ρουμανίας στην Ελλάδα, μιλώντας σχετικά με το γεγονός της ένταξης, τόνισε τον τρόπο με τον οποίο θα καθορίσει η Ρουμανία την πολιτική της σαν μέλος της Ε.Ε. Η εκδήλωση συνεχίστηκε με ρουμανική μουσική και τραγούδια από το ρουμανικό συγκρότημα «Αρμονία». Στο επίσημο αυτό γεγονός αναφέρθηκε ο τύπος.

Κάθε χρόνο, το μήνα Φεβρουάριο, πραγματοποιείται συγκέντρωση των Ελλήνων που γεννήθηκαν στη Ρουμανία αλλά ζουν στην Ελλάδα.

Τον ίδιο μήνα, με αφορμή το γεγονός της ένταξης της Ρουμανίας στην Ε.Ε., πενήντα εκπρόσωποι του βιομηχανικού και επιχειρηματικού κόσμου, καθώς και των ελληνικών τραπεζών, συζήτησαν για επενδύσεις Ελλήνων στη Ρουμανία με την υποστήριξη του Υπουργείου Οικονομικών της Ελλάδας.

Στις 28 Φεβρουαρίου του 2007, το ίδρυμα Κόκκαλη διοργάνωσε διάλεξη με θέμα «Ελληνισμός και Φιλελληνισμός στο ρουμανικό χώρο», με ομιλήτρια την Έλενα Λαζάρ, πρέσβειρα Ελληνισμού, τίτλος ο οποίος της απονεμήθηκε από τη Νομαρχία Αθηνών για την προσφορά της στην προβολή του ελληνικού πολιτισμού.

Σ' αυτή την εκδήλωση συμμετείχαν διανοούμενοι της ρουμανικής διασποράς που ζουν στην Ελλάδα, καθώς και Έλληνες που έχουν γεννηθεί στη Ρουμανία αλλά ζουν στην Ελλάδα.

Το Μάρτη του 2007, το Αμερικανικό Κολέγιο Αθηνών, προσκάλεσε το Ρουμάνο Πρέσβη για μία ομιλία για την προσχώρηση της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ομιλία είχε ως σκοπό την πρόκληση επενδυτικού ενδιαφέροντος από την πλευρά της Ρουμανίας, στο πλαίσιο της «Επιχειρηματικής Εβδομάδας 2007». Το γεγονός αυτό διοργανώθηκε από το Αμερικανικό Κολέγιο Αθηνών και τα Junior Colleges.

Άλλο σημαντικό γεγονός του ίδιου μήνα ήταν η συνέντευξη τύπου στην πρώτη προβολή της όγδοης διοργάνωσης του Φεστιβάλ Γαλλόφωνου Κινηματογράφου της Ελληνικής Δημοκρατίας, όπου μίλησαν ο δήμαρχος Αθηνών Νικήτας Κακλαμάνης, ο διευθυντής του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, Alain Fohr, καθώς και διπλωματικοί αντιπρόσωποι γαλλόφωνων χωρών στην Ελλάδα. Η Ρουμανία αντιπροσωπεύτηκε από το γραμματέα της ρουμανικής Πρεσβείας, Ντανιέλ Μπάλα, ο οποίος αναφέρθηκε στο νέο κύμα του ρουμανικού κινηματογράφου. Κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ, το οποίο ολοκληρώθηκε στις 31 Μαρτίου και είχε την υποστήριξη της ρουμανικής Πρεσβείας στην Αθήνα, προβλήθηκαν έξι ρουμανικές ταινίες («Love Sick», σε σκηνοθεσία του Τούντορ Τζούρτζιου, «Πώς γιορτάσαμε το τέλος του κόσμου», σε σκηνοθεσία του Καταλίν Μιτουλέσκου, «Δύση», σε σκηνοθεσία του Κριστιάν Μουντζίου, «Ο θάνατος του κυρίου Λαζαρέσκου», σε

σκηνοθεσία του Κρίστι Πούγιου, «Ryna», σε σκηνοθεσία της Ροζάντρα Ζενίντε και «12 και 8 λεπτά ανατολικά του Βουκουρεστίου», με σκηνοθέτη τον Κορνέλιο Πορουμπόγιου). Εδώ αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι η Ρουμανία ήταν η μοναδική χώρα που κατείχε μία ειδική θεματική ενότητα.

Το σημαντικότερο γεγονός για τον Απρίλιο ήταν η πραγματοποίηση μουσικής εκδήλωσης με συμμετοχή ρουμανικής χορωδίας από το Άρτζες της Ρουμανίας στο Δημαρχείο της Ερμιόνης. Το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιλάμβανε θρησκευτικά έργα, πασχαλινούς ύμνους, παραδοσιακά και κλασσικά κομμάτια προσαρμοσμένα για χορωδία. Η συναυλία αυτή είχε μεγάλη επιτυχία. Στην πορεία, ακολούθησε ανταλλαγή επισκέψεων από ελληνικό και ρουμανικό μουσικό σχήμα στο Άρτζες και την Αργολίδα, με σκοπό την προώθηση του πολιτισμού ανάμεσα στις δύο χώρες. Η ιδέα για την ανταλλαγή αυτή, ανήκει σε μία ομάδα Ελλήνων γεννημένων στη Ρουμανία, οι οποίοι ζουν τώρα στην Πελοπόννησο.

Το Μάιο του 2007, η Διαβαλκανική Πολιτιστική Ένωση οργάνωσε στο θέατρο «Παλλάς» της Αθήνας τελετή βράβευσης διακεκριμένων προσώπων που προέρχονται από τα Βαλκάνια, αλλά ζουν και διαπρέπουν εκτός αυτών. Σε αυτή την εκδήλωση βραβεύτηκαν προσωπικότητες ρουμανικής καταγωγής: ο Μιχάι Σπαριόσου, καθηγητής λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο της Τζώρτζια (ΗΠΑ) και ο Μπασαράντ Νικολέσκου, ακαδημαϊκός, καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο του Παρισιού VI (Γαλλία). Την τελετή τίμησε με την παρουσία του ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, Κάρολος Παπούλιας. Σε αυτήν έλαβε μέρος και ο γραμματέας του Υπουργείου Πολιτισμού της Ρουμανίας.

Το μέγαρο Μουσικής Αθηνών φιλοξένησε τον ίδιο μήνα δύο επιτυχημένες συναυλίες του παγκοσμίου φήμης πιανίστα Ράντου Λούπου. Το ρουμάνο μουσικό συνόδευσε η γνωστή ορχήστρα «Staatskapelle Dresden» υπό τη διεύθυνση του Fabio Luisi.

Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδος, διοργάνωσε τον Ιούλιο συνέντευξη τύπου με αναφορά στον Ετήσιο Διαγωνισμό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού για μαθητές και φοιτητές. Σε αυτήν

συμμετείχαν οι διαγωνιζόμενοι από διάφορες χώρες, μεταξύ αυτών και από τη Ρουμανία. Ο Ντανιέλ Μπάλα, γραμματέας της ρουμανικής Πρεσβείας στην Ελλάδα, αναφέρθηκε στη συμμετοχή σε αυτόν τον πολύ σημαντικό παγκόσμιο διαγωνισμό, ο οποίος αφορά τη γνώση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Στο διαγωνισμό αυτό διακρίθηκε ένας εκπρόσωπος της Ρουμανίας, ο Νταμιάν Αλεξάντρο Ανφίλε, φοιτητής στο Θεολογικό Σεμινάριο του Βουκουρεστίου.

Από τις 11 ως τις 13 του ίδιου μήνα, στην Αθήνα πραγματοποιήθηκαν με την υποστήριξη των Υπουργείων Εξωτερικών, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού της Ελλάδος και διπλωματικών αντιπροσώπων που βρίσκονται στην Ελλάδα, οι εργασίες του παγκόσμιου συνεδρίου της UNESCO. Η Ρουμανία εκπροσωπήθηκε από επιτροπή με επικεφαλής την καθηγήτρια πανεπιστημίου Κρίνα Μποξάν, η οποία είναι και πρόεδρος του ρουμανικού παραρτήματος της ομοσπονδιακής ένωσης της UNESCO και συμμετοχή της δικηγόρου Πάολα Γιάκομπ, υποδιευθύντριας της ρουμανικής ομοσπονδιακής ένωσης της UNESCO και της γιατρού Ντανιέλα Ποπέσκου, αντιπροέδρου της ρουμανικής ομοσπονδιακής ένωσης της UNESCO. Στα πλαίσια αυτού του συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν εκλογές, στις οποίες η Ντανιέλα Ποπέσκου έγινε μέλος της παγκόσμιας επιτροπής διεύθυνσης της UNESCO.

Στο Λουτράκι πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο της ίδιας χρονιάς το 7^ο Παγκόσμιο Συνέδριο Νέων Αιμοδοτών. Στο γεγονός αυτό συμμετείχαν επιτροπές 14 χωρών, μεταξύ αυτών υπήρχαν και 3 εκπρόσωποι του οργανισμού για την αιμοδοσία στη Ρουμανία.

Το Σεπτέμβρη, υπό την αιγίδα του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών και του Πανεπιστημίου του Πίτσμπουργκ (ΗΠΑ), στην Αττική διοργανώθηκε παγκόσμιο συμπόσιο με θέμα «Βυζαντινή Μουσική και Πολιτισμός», στο οποίο παρέστησαν και διπλωματικοί αντιπρόσωποι διαφόρων χωρών. Στο συνέδριο, εκτός των Ελλήνων, συμμετείχαν και εκπρόσωποι της Αυστρίας, της Τουρκίας, των Ηνωμένων Πολιτειών, του Λιβάνου, της Φιλανδίας, της Δανίας, της Ρωσίας, καθώς και της Ρουμανίας, την οποία εκπροσώπησε ο Κοστίν Μωυσίλ, από το Κέντρο Βυζαντινών Σπουδών του Ιασίου.

Ο Δήμος Αμαρουσίου διοργάνωσε τον ίδιο μήνα φεστιβάλ-διαγωνισμό αφιερωμένο στον πολιτισμό ξένων κοινοτήτων που ζουν στην Ελλάδα. Σε αυτό το διαγωνισμό συμμετείχαν εκπρόσωποι διαφόρων εθνικών κοινοτήτων από όλη την Ευρώπη, την Ασία, τη Ν. Αμερική και τη Ν. Αφρική. Η ρουμανική κοινότητα που ζει στην Ελλάδα εκπροσωπήθηκε από το ρουμανικό πολιτιστικό σύλλογο «ARMONIA» από την Αθήνα, ο οποίος παρουσίασε ένα πλούσιο παραδοσιακό λαϊκό μουσικοχορευτικό πρόγραμμα από διάφορες περιοχές της Ρουμανίας. Όλοι όσοι ήταν παρόντες στο φεστιβάλ, εκτίμησαν ιδιαίτερα αυτή την εμφάνιση. Καθ' όλη τη διάρκεια του φεστιβάλ, με τη στήριξη της ρουμανικής διπλωματικής αντιπροσωπείας, λειτούργησε ένα stand, το οποίο διένειμε ενημερωτικό υλικό για την οικονομία, τον πολιτισμό και τον τουρισμό της Ρουμανίας. Η κίνηση αυτή είχε μεγάλη επιτυχία και αντιμετωπίστηκε με ενδιαφέρον από όλους τους συμμετέχοντες στην εκδήλωση, όπως επίσης και από τα ΜΜΕ που κάλυψαν την εκδήλωση. Αυτό το γεγονός συνέβαλε στην προώθηση της ρουμανικής εικόνας στην Ελλάδα και υπογράμμισε το ρόλο των μελών της ρουμανικής κοινότητας στην Ελλάδα.

Ο Οκτώβρης ήταν ιδιαίτερα δραστήριος μήνας από πλευράς διοργάνωσης σχετικών με τη Ρουμανία εκδηλώσεων στην Ελλάδα. Πολλές από αυτές ήταν μουσικές και πραγματοποιήθηκαν στο Μέγαρο Μουσικής, στο Ελληνογαλλικό Ινστιτούτο και στο Αττικό Ωδείο. Στο πολιτιστικό Κέντρο Ρουμελιώτη στο Κολωνάκι, ο Σύγχρονος Βαλκανικός Πολιτιστικός Σύλλογος οργάνωσε εκδήλωση με θέμα «Ρουμάνοι Συγγραφείς και Διασπορά», με τη στήριξη του Σύγχρονου Πολιτιστικού Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για την παρουσίαση της έκδοσης «Ανθολογία Ρουμανικής Ποίησης - 12 Σύγχρονες Ρουμάνες Ποιήτριες» από τις εκδόσεις Άλφα Αθήνα. Παρόντες στην εκδήλωση ήταν οι: Κώστας Καρκαδιάς, Άννα Σωτήρη, Nicolae Breban, Ion Ianosi, Ana Chisti και Janina Ianosi.

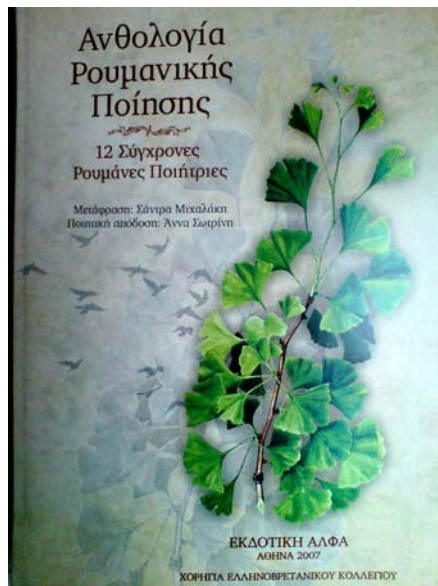
Η ελληνική FEBANGO και το Υπουργείο Εξωτερικών συνεργάστηκαν για την ίδρυση δύο σχολείων στην Αλβανία και στη Ρουμανία, ένα γυμνάσιο και ένα ειδικό σχολείο για τα παιδιά των Ρομ, όπως επίσης και ένα πολιτιστικό κέντρο στη Σερβία. Ο ίδιος ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, παρέδωσε στις 28 Νοεμβρίου του 2007 τα κλειδιά των κτιρίων αυτών.

Οι δραστηριότητες των Ρουμάνων στην Ελλάδα συνεχίστηκαν με τον εορτασμό της εθνικής επετείου για την απελευθέρωση της Ρουμανίας την 1^η Δεκέμβρη. Με την αφορμή αυτής της εορτής, πραγματοποιήθηκε πλήθος εκδηλώσεων στη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα, Στη Θεσσαλονίκη οργανώθηκε μεγάλη εκδήλωση από το σύμβουλο της διπλωματικής αντιπροσωπείας της Ρουμανίας στη Θεσσαλονίκη και με τη στήριξη της ρουμανικής πρεσβείας πραγματοποιήθηκε στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών συναυλία με καλεσμένους παγκοσμίως γνωστούς Ρουμάνους μουσικούς (Gheorghe Zamfir, την ορχήστρα «Ρουμανική Ραψωδία» και άλλη μια πασίγνωστη ρουμανική ορχήστρα «Ciocarlia») και θέμα την εθνική επέτειο της Ρουμανίας. Η αντίδραση του κοινού αυτής της συναυλίας ήταν ενθουσιώδης.

Για αυτή την επέτειο πραγματοποιήθηκαν και άλλες εκδηλώσεις μέσα στο Δεκέμβρη, όπως για παράδειγμα μία μεγάλη λειτουργία, στη Θεσσαλονίκη, με συμμετοχή πέντε Ρουμάνων κληρικών και το μητροπολίτη της Νεάπολης, σεβασμιότατο Βαρνάβα. Η λειτουργία τελέστηκε στα ελληνικά και στα ρουμανικά.

Μέχρι το τέλος του έτους, διοργανώθηκαν πολλές εκδηλώσεις και για τον εορτασμό των Χριστουγέννων από τη ρουμανική κοινότητα στην Ελλάδα, όπως αυτή που πραγματοποιήθηκε από τη ρουμανική κοινότητα « Άγιος Στέφανος ο Μέγας». Ήταν μια πολύ επιτυχημένη εκδήλωση για τους Ρουμάνους και κυρίως για τα παιδιά τους.

Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός της έκδοσης μετά από δέκα χρόνια δουλειάς, του τόμου HAEMUS, ο οποίος περιλαμβάνει μια ανθολογία ρουμανικής ποίησης. Αυτή η πλούσια και ολοκληρωμένη έκδοση χρωστά την ύπαρξή της στον εκδότη Χρήστο Παπουτσάκη. Η επιμέλεια ανήκει στη Μόνικα Κιχάι, αρχισυντάκτρια της εφημερίδας «Curierul Atenei». Αυτό το γεγονός έκανε ιδιαίτερη αίσθηση, ακόμη και σε κοινό πέραν της ρουμανικής κοινότητας.

Εικόνα 8. Ανθολογία ρουμανικής ποίησης⁸⁸

Μέσα στο Δεκέμβρη πραγματοποιήθηκε επίσης επίσκεψη του Πατριάρχη της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ρουμανίας, του σεβασμιοτάτου πατέρα Ντανιέλ, ο οποίος συνοδευόταν από μεγάλη αποστολή Ρουμάνων ιεραρχών και επισκέφτηκε τον Αρχιεπίσκοπο Αθήνας και Πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλο, για να του συμπαρασταθεί στις δύσκολες στιγμές της ασθένειάς του και να του χαρίσει μία εικόνα της Γέννησης του Χριστού, που θα του θυμίζει πως η ορθόδοξη ρουμανική Εκκλησία και ο λαός βρίσκονται στο πλευρό του.

Η χρονιά κλείνει με την 1^η έκθεση φωτογραφίας στο Πολιτιστικό Κέντρο Αγίων Θεοδώρων, του Ρουμάνου φωτογράφου Φλορίν Κράους, ο οποίος συνεργάζεται με ελληνικές εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας. Οι φωτογραφίες της έκθεσης αποτύπωναν τη φύση σε στιγμές ομορφιάς και καταστροφής, ενώ μεγάλο μέρος τους αφορούσε τις ελληνικές πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2007, ένα θέμα που τον επηρέασε βαθύτατα.⁸⁹

---

88 .Εξώφυλλο του βιβλίου «Ανθολογία Ρουμανικής Ποίησης.»

89. Εφημερίδα «Curierul Atenei» (4/1/2008:16-17). Το υλικό προσφέρθηκε από την Μόνικα Κεχάι, αρχισυντάκτρια της εφημερίδας.

Συμπερασματικά, βλέποντας την έντονη πολιτιστική δραστηριοποίηση της ρουμανικής κοινότητας στην Ελλάδα και την υποστήριξη που διαθέτει από την Πρεσβεία της, μπορούμε να προβλέψουμε την αλλαγή της εικόνας της Ρουμανίας στα μάτια των Ελλήνων προς το καλύτερο. Ο ρουμανικός λαός είναι στην πλειοψηφία του μορφωμένος και είχε ανέκαθεν πνευματική ποιότητα που πρέπει να αναδειχθεί, όπως επίσης και την καλοσύνη και φιλική διάθεση να βοηθήσει και να συνεργαστεί με όλους τους γειτονικούς λαούς. Για το λόγο αυτό πρέπει οι ρουμανικές κοινότητες να αντιμετωπίζονται ισότιμα με τα υπόλοιπα μέλη κάθε κοινωνίας που τους δέχεται.

4.3 Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΡΟΥΜΑΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

4.3.1 ΡΟΥΜΑΝΙΚΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

«Στην εποχή μας, η ελευθερία του ατόμου αποτελεί την κυρίαρχη αξία, το κριτήριο εκείνο πάνω στο οποίο εδράζονται όλοι οι κοινωνικοί κανόνες.»⁹⁰

Το επικοινωνιακό σύστημα παράγει γνώση για την επιβίωσή του, κατασκευάζοντας τη δική του πραγματικότητα. Στη συνεχή αυτή παραγωγή περιλαμβάνεται όχι απλά η απόδοση των παραδόσεων και των κοινωνικών συνθηκών, αλλά και η παραγωγή των εφήμερων πολιτισμικών στυλ.⁹¹ Τα επικοινωνιακά μέσα χωρίζονται πλέον ανάλογα με τις κοινές ανάγκες και τα αιτήματα ορισμένων φορέων και οργανώσεων.⁹² Γιατί λοιπόν ο Ρουμάνος μετανάστης να μην έχει τα δικά του μέσα έκφρασης;

Ακόμη και όταν ζει και εργάζεται σε μια ξένη χώρα, ο άνθρωπος ψάχνει τρόπους έκφρασης σύμφωνους με τον πολιτισμό που έχει κληρονομήσει. Έτσι, κρατά επαφή με το οικείο, αποφεύγει την αποξένωση μαζί του και νιώθει πως διατηρεί την ταυτότητά του. Για τον ίδιο λόγο, προσπαθεί και να διατηρήσει τους δεσμούς του με την πατρίδα του, τόσο με την ενημέρωση για την επικαιρότητα σε αυτήν, όσο και με τη χρήση της μητρικής του γλώσσας για την πληροφόρηση σχετικά με τον τόπο στον οποίο ζει.

---

90. Bauman Z. (2002) *Η Μετανεωτερικότητα και τα Δεινά της*, Αθήνα, Εκδόσεις Ψυχογιός (οπισθόφυλλο)

91. Ζέρη Π. (2006) *Ψηφιακά Δίκτυα, Γνώση και Δημόσια Πολιτική: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Διακυβέρνησης του Δικτύου των Δικτύων*. Αθήνα, Σιδέρης, σελ.307

92. Ζέρη Π. (2006) *Ψηφιακά Δίκτυα, Γνώση και Δημόσια Πολιτική: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Διακυβέρνησης του Δικτύου των Δικτύων*. Αθήνα, Σιδέρης σελ.206-207

Ο Ρουμάνος μετανάστης στην Ελλάδα έχει βρει διάφορους τρόπους να καταφέρει όλα τα παραπάνω. Μέσω της δορυφορικής τηλεόρασης και του internet, έρχεται σε επαφή με τα τηλεοπτικά προγράμματα και γενικότερα ενημερωτικές πηγές της χώρας του, αυτό όμως δεν τον αρκεί. Εξάλλου, σύμφωνα με τη Ζέρη (2006), βασικός στόχος των ΜΜΕ είναι η διατήρηση του κοινωνικού κεφαλαίου.⁹³ Ένα ομογενοποιημένο, επιφανειακό, τυποποιημένο πρόγραμμα που αναπαράγει ενιαία πολιτισμικά πρότυπα⁹⁴, θέτει σε κίνδυνο την ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα και ποικιλομορφία (παράδοση και γλώσσα).

Για το λόγο αυτό, ο Ρουμάνος μετανάστης έχει δημιουργήσει στη χώρα υποδοχής του μέσα δικά του, τα οποία χρησιμοποιούν τη ρουμανική γλώσσα. Οι δύο ρουμανικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί που εδρεύουν στην Αθήνα είναι απόδειξη ότι αυτή η ανάγκη απαιτούσε ικανοποίηση.

Ο πρώτος ρουμανικός ραδιοφωνικός σταθμός της Ελλάδας ανήκει στο Δήμο Αθηνών. Ανήκει στο διεθνή ραδιοφωνικό σταθμό AIR FM 104,4, ο οποίος είναι ο μόνος σταθμός στην Ευρώπη που εκπέμπει σε 13 γλώσσες και είναι θυγατρικός του Αθήνα 9,84 των FM.⁹⁵ Η διάρκεια του ραδιοφωνικού χρόνου που του αντιστοιχεί είναι 30 λεπτά εβδομαδιαίως και η επιμέλειά του ανήκει στη κ. Μόνικα Κιχάι.

Ο δεύτερος, βρίσκεται στην ΕΡΑ 5 – ΦΙΛΙΑ και εκπέμπει δύο φορές την εβδομάδα, Κυριακή και Δευτέρα, από 60 λεπτά κάθε φορά. Του σταθμού επιμελούνται ο κ. Γκεόργκι Τέγκου, πρόεδρος της ρουμανικής κοινότητας «Άγιος Στέφανος ο Μέγας» και η δημοσιογράφος κ. Άννα Τσουτσουλιάνου.

---

93. Ζέρη Π. (2006) «Η διασφάλιση της 'ποιότητας' του ραδιοτηλεοπτικού προγράμματος. Ρυθμιστικές δυνατότητες και προοπτικές». Τεύχος 22 (Δεκέμβριος 2003), σελ.53

94. Ζέρη Π. (2006) «Η διασφάλιση της 'ποιότητας' του ραδιοτηλεοπτικού προγράμματος. Ρυθμιστικές δυνατότητες και προοπτικές». Τεύχος 22 (Δεκέμβριος 2003), σελ.65

95. Εφημερίδα City Press, σελ. 15/3 (28.01.2008)

Οι δύο αυτοί σταθμοί ασχολούνται με καθημερινά γεγονότα που αφορούν Ρουμάνους και Έλληνες στην Αθήνα και η γλώσσα που ομιλείται σε αυτούς είναι τα ρουμανικά. Παρόλο που αφορούν και τους δύο λαούς, δίνεται έμφαση στα θέματα που αφορούν τη Ρουμανία. Για παράδειγμα, η πρώτη ραδιοφωνική εκπομπή του ρουμανικού σταθμού στην ΕΡΑ 5 – ΦΙΛΙΑ ήταν αφιερωμένη στην ιστορική σχέση της Ρουμανίας με την Ελλάδα και στην προέλευση των ρουμανικών ονομάτων διαφόρων οδών της Αθήνας.

Οι Ρουμάνοι μετανάστες στην Ελλάδα όμως, έχουν δίαυλο επικοινωνίας με τη χώρα τους και πληροφόρηση για την ελληνική επικαιρότητα στη γλώσσα τους και μέσω του γραπτού τύπου. Οι τέσσερις ρουμανικές εφημερίδες που κυκλοφορούν στην Ελλάδα ικανοποιούν όχι μόνο τις ενημερωτικές ανάγκες των Ρουμάνων μεταναστών, αλλά αποτελούν και πηγές γραπτού ρουμανικού λόγου. Μέσω αυτών έρχονται σε επαφή οι νεότερες γενιές Ρουμάνων με τη μητρική τους γλώσσα.

Η μία εξ αυτών των εφημερίδων είναι η Actualitatea romaniaska, η οποία εκδίδεται στη Ρουμανία και είναι εβδομαδιαία. Αυτή πληροφορεί το κοινό κυρίως για τα γεγονότα της Ρουμανίας.

Η εφημερίδα Curierul Atenei εκδίδεται στην Αθήνα και κυκλοφορεί κάθε Παρασκευή. Πουλά 5.000 – 8.000 αντίτυπα εβδομαδιαίως και αρχισυντάκtriά της είναι η Μόνικα Κιχάι, η οποία όπως αναφέραμε είναι υπεύθυνη και για το ρουμανικό πρόγραμμα του ραδιοφωνικού σταθμού Αθήνα 9,84. Η Curierul

Atenei είναι η πιο γνωστή από τις ρουμανικές εφημερίδες που κυκλοφορούν στην Ελλάδα.

96. Εξώφυλλο « Curierul Atenei »

Στην Αθήνα εκδίδονται και η Ziarul Romanilor, αρχισυντάκτης της οποίας είναι ο Γκεόργκε Σιλβέστρου, όπως επίσης και η Revista Economica «Ei.Ro», που ασχολείται περισσότερο με οικονομικά θέματα, με αρχισυντάκτρια την Μανουιέλα Μαρινέσκου, πρόεδρο του συλλόγου «Αρμονία». Αυτές δεν είναι τόσο ευρείας κυκλοφορίας όσο η Curierul Atenei.

4.3.2 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Σε έρευνα που διεξήχθη το 2004 σε τέσσερις χώρες, ερευνήθηκε το θρήσκευμα Ρουμάνων εργατών. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως η συντριπτική πλειοψηφία τους είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι (Ελλάδα: 90%, Ισπανία: 92%, Κάτω Χώρες: 72% και Δανία: 87%). Μερικοί από αυτούς (στην Ολλανδία 12% και στη Δανία 7%) έχουν Ελληνοκαθολική πίστη, μερικοί από την Ολλανδία (4%) και την Ισπανία (4%) ανήκουν στη Ρωμαιοκαθολική εκκλησία και ένα μικρό μέρος του δείγματος (Δανία: 3% και Ολλανδία: 8%) είναι Προτεστάντες. Οι υπόλοιποι εργάτες δεν προσδιόρισαν το θρησκευτικό προσανατολισμό τους.⁹⁷

Αν προσέξουμε τα παραπάνω αποτελέσματα, θα σκεφτούμε έναν από τους λόγους που ίσως οδήγησαν πολλούς Ρουμάνους μετανάστες να εγκατασταθούν στην Ελλάδα. Ιστορικά, υπάρχει θρησκευτικός συσχετισμός του ρουμανικού με τον ελληνικό λαό. Οι Ρουμάνοι είναι όπως είδαμε κυρίως Χριστιανοί Ορθόδοξοι, πράγμα που σαφώς διευκολύνει την προσαρμογή τους ως μετανάστες στην Ελλάδα, μια χώρα στην οποία επίσης κυριαρχεί αυτό το θρήσκευμα. Σύμφωνα με τον κ. Γκεόργκε Τέγκου, πρόεδρο της κοινότητας «Άγιος Στέφανος ο Μέγας», εκτός από την ορθόδοξη λειτουργία που τελείται κάθε Κυριακή στα ελληνικά, οι Ρουμάνοι μπορούν μία φορά το μήνα να παρακολουθήσουν λειτουργία στη γλώσσα τους.

---

97. Μετάφραση από Birsan M., Campbell H.W., Savoulescu-Voudouris E.M. (2007) *Romanian Migration in a "Runaway World"*, EFES, p.139

Η ορθόδοξη λειτουργία των Ρουμάνων τελείται από Ρουμάνο ιερέα, σε ορθόδοξη εκκλησία, τον Άγιο Νικόλαο της οδού Ασκληπιού στο Κολωνάκι.

Η ρουμανική κοινότητα στην Ελλάδα όμως, δεν αποτελείται μόνο από Ορθοδόξους. Αρκετοί (γύρω στους 500) είναι οι Πεντηκοστιανοί της κοινότητας, οι οποίοι για την εκπλήρωση των θρησκευτικών καθηκόντων τους συναντιούνται κάθε εβδομάδα σε κεντρικά κτίρια. Ακόμα λιγότεροι (περίπου 120) είναι οι Ρουμάνοι Μάρτυρες του Ιεχωβά, η θρησκευτική κοινότητα των οποίων είναι επίσης πολλοί οργανωμένη (τα μέλη της συναντιούνται τουλάχιστον 2 φορές την εβδομάδα για μελέτη της Βίβλου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5.1 Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΟΥ ΜΑΤΙΑ

Η έννοια «ξένος» έχει σήμερα ουσιαστικά μια νομική σημασία: δηλώνει αυτόν που δεν έχει την υπηκοότητα της χώρας στην οποία κατοικεί.⁹⁷ Πέρα όμως από τους νομικούς ορισμούς, τι είναι ξένος; Τι σημαίνει αυτή η λέξη στο νου των γύρω του; Πώς βιώνει την πραγματικότητά του να είσαι ξένος ο ίδιος ο ξένος; Είναι αλήθεια τόσο άτρωτος στην προσβολή και στην απόρριψη όσο δείχνει να είναι;

Η απάντηση βρίσκεται καλά κρυμμένη στην ψυχή του ξένου. Αν και αυτή την εργασία δέχτηκα να την κάνω με μεγάλο ενθουσιασμό, κάθε φορά που η σκέψη μου γυρίζει στο 2000, οι αναμνήσεις σταματούν σε ένα σκληρό σημείο. Αυτό το σημείο είναι η πραγματικότητα όπως την έζησα. Πολλές φορές οι αναμνήσεις με κάνουν να θέλω να φωνάξω «Θεέ μου, γιατί σ' εμένα;». Ενώ ζούσα χωρίς προβλήματα, με όλα όσα θα μπορούσε να ζητήσει κανείς, τα πράγματα άλλαξαν τόσο απότομα και με τόσο άσχημο τρόπο, που ένιωσα πως χάθηκαν τα πάντα. Δουλειά δεκάδων χρόνων, ακόμη και γενεών, πήγε χαμένη όταν τέθηκε σε ισχύ η Περεστρόικα του κ. Μ.Γκορμπατσόφ. Η νεοαποκτηθείσα ανεξαρτησία της Μολδαβίας βύθισε τη χώρα στη φτώχεια. Έτσι, ο κόσμος ξεκίνησε τη μετανάστευση σε όλο τον κόσμο.

Ο τρόπος όμως για να μεταναστεύσει κάποιος νόμιμα από τη χώρα ήταν ακριβός και δύσκολος. Η Μολδαβία ήταν μία μικρή χώρα, χωρίς ουσιαστική αντιπροσώπευση στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πράγμα που δυσκόλευε ακόμα περισσότερο την απόκτηση βίζας. Έτσι για τους περισσότερους Μολδαβούς, η παράνομη μετανάστευση αποτελούσε μονόδρομο.

---

97. Kristeva J. *Ξένοι μέσα στον εαυτό μας*, επιμέλεια: Ροζάνης Σ., Αθήνα, εκδόσεις Scripta σελ.57

Αυτόν το δρόμο επέλεξα και εγώ όταν αποφάσισα να αφήσω πίσω μου την παλιά μου ζωή.

Η δουλειά μου με ικανοποιούσε απόλυτα. Έκανα κάτι που αγαπούσα, το έκανα με την ψυχή μου και ήμουν πετυχημένη σε αυτό. Αφιέρωσα τα καλύτερα χρόνια της ζωής μου διδάσκοντας στα παιδιά λογοτεχνία του Ντοστογιέφσκι, του Τολστόι, του Πούσκιν, του Τσέχωφ και άλλων Ρώσων, των οποίων τα ονόματα έχουν γραφτεί με χρυσά γράμματα στην ιστορία της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Δε μπορούσα όμως να συνεχίσω. Όσο και αν αγαπούσα την εργασία μου και το περιβάλλον της οικογένειας και της πατρίδας μου, οι οικονομικές αλλαγές που επήλθαν στη χώρα, με ανάγκασαν να πάρω μία σκληρή απόφαση. Όσο δυνατός και αν είναι ο χαρακτήρας κάποιου, μια τέτοια απόφαση δε μπορεί παρά να αφήσει ανεξίτηλα σημάδια στην ψυχή του. Το να αφήσω την εργασία μου, την πατρίδα μου, μα πάνω απ' όλα το γιο μου και τον άνδρα μου, με σημάδεψε με τρόπο που δεν μπορεί να περιγραφεί με λόγια.

Όταν λοιπόν αποφάσισα πως κάτω από αυτές τις συνθήκες δεν μπορούσα να ζήσω στη χώρα μου, απήφησα το κομμάτι του εαυτού μου που με πίεζε να μοιραστώ αυτό που με απασχολούσε με τους γονείς μου. Αυτοί θα προσπαθούσαν να με κρατήσουν πίσω, θα με αποθάρρυναν, θα μου στερούσαν την αποφασιστικότητα να κάνω το βήμα μπροστά. Ίσως και να είχαν δίκιο. Εξάλλου, πάντα σεβόμουν τη γνώμη τους. Έτσι, δεν τους είπα τίποτα. Ο μόνος που γνώριζε ότι θα φύγω ήταν ο άνδρας μου και δεν τον άφησα καν να με συνοδεύσει. Το να βλέπω αυτόν και το παιδί μου να με αποχαιρετούν, θα έκανε τον αποχωρισμό ακόμα πιο δύσκολο.

Το πρωί του Ιουλίου του 2000 που ξεκίνησα με το λεωφορείο για το Βουκουρέστι της Ρουμανίας, ενώ ήμουν αποφασισμένη να αλλάξω τη ζωή τη δική μου και της οικογένειάς μου προς το καλύτερο, άρχισαν να με βασανίζουν αμφιβολίες για την ορθότητα της πράξης μου. Μου έλειπαν οι συμβουλές και η ευχή των γονέων μου και άρχισε να με κυριεύει ο φόβος για το άγνωστο. Έβλεπα την είσοδο του λαβύρινθου στον οποίο έμπαινα, δεν ήξερα όμως τι με περίμενε στο τέλος του, αν ποτέ το έβρισκα... Άρχισα να θυμάμαι τις ιστορίες για τους μετανάστες που όπως και εγώ εκείνη τη στιγμή,

ξεκίνησαν από την πατρίδα τους παράνομα για να αναζητήσουν μία καλύτερη τύχη στο εξωτερικό, αλλά κανείς δεν έμαθε νέα τους ποτέ ξανά. Όπως τους περισσότερους ανθρώπους που βρίσκονται σε μία στιγμή τόσο μεγάλης αβεβαιότητας, άρχισαν να με κατακλύζουν αρνητικά συναισθήματα, τα οποία δεν έφυγαν για πολλά χρόνια. Ποια θα ήμουν από εδώ και στο εξής; Τόσο μετανάστες χάνονται στην πορεία. Θα μπορούσα να ξεπεράσω κάθε δυσκολία χωρίς να απολέσω το μόνο πράγμα που είχα: τον εαυτό μου, την ταυτότητά μου; Ο μόνος χρόνος που θα είχα θα ήταν ο χρόνος επιβίωσής μου μέσα στο μηχανισμό και η μόνη ταυτότητά μου, η ταυτότητα που ο μηχανισμός θα μου προμήθευε ως αντικαταστατό και αναλώσιμο στοιχείο.⁹⁸

Τι θα μπορούσε λοιπόν να με βοηθήσει να παραμείνω αυτή που ήμουν; «Καθορίζουμε την ταυτότητά μας ευρισκόμενοι σε διάλογο, και ενίοτε σε αντιπαράθεση, μ' όλα αυτά που κάποια σημαίνοντα πρόσωπα θα επιθυμούσαν να δουν σ' εμάς. Ακόμα, και όταν αφήσουμε πίσω κάποια απ' αυτά και φύγουν από τη ζωή μας –όπως συμβαίνει με τους γονείς μας- η συνομιλία μαζί τους συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής μας.»⁹⁹

Το ατελείωτο ταξίδι από τη Ρουμανία στην Ελλάδα ήταν σπαρμένο με αγκάθια, μεταφορικά, αλλά και κυριολεκτικά, που όσο και αν αγκυλώνουν, δε σε αφήνουν να νιώσεις πόνο. Δεν έχεις αυτό το περιθώριο όταν ο φόβος σε κυριεύει.

Όλη αυτή η περιπέτεια έκανε την Ελλάδα να μοιάζει ακόμα περισσότερο με Γη της Επαγγελίας. Και κατά κάποιο τρόπο ήταν. Ενώ πριν ξεκινήσω για αυτήν, τη γνώριζα μόνο μέσω της αρχαίας ελληνικής ιστορίας και μυθολογίας και έμοιαζε με μία πολιτεία ουτοπική και παραμυθένια, απέκτησε επιτέλους για μένα υπόσταση υλική. Στη χώρα του Οδυσσέα, βρήκα τη δική μου πατρίδα.

---

98. Ροζάνης Σ. (2002) *Ο Αδιανόητος Θάνατος*, Αθήνα, Εκδόσεις Ερατώ, σελ. 184

99. Τσίηλορ Τσ., (2000) *Πολυπολιτισμικότητα*, εκδ.Πόλις, Αθήνα, σελ.81-σημείωση9

Μπορεί να μην ήξερα τη γλώσσα του λαού της, ούτε τις παραδόσεις και τον τρόπο ζωής του, αλλά σε αυτή τη χώρα είχα πάντα την τύχη με το μέρος μου. Με δέχθηκε και ακόμα και αν η υπηκοότητά μου δεν είναι ελληνική, εγώ νιώθω πως βρήκα εδώ ένα καταφύγιο. Ξεκινώντας από το μηδέν, στάθηκα στα πόδια μου παλεύοντας μέσα σε μια κοινωνία σκληρή και διαφορετική. Νιώθω πως έχω κερδίσει, αλλά πάντα κάτι θα μου λείπει. Η νίκη μου θα είναι ανολοκλήρωτη, γιατί:

«Όταν κερδίζεις κάτι απ' τη μια, χάνεις στη θέση του κάτι άλλο. Αυτός ο παλιός κανόνας ισχύει το ίδιο σήμερα όπως και άλλοτε.»¹⁰⁰

Και ήταν πολλά αυτά που έχασα αφήνοντας την πατρίδα μου. Το αίσθημα του ξεριζωμού με είχε κυριεύσει. Ήμουν σαν ένα δέντρο που το τράβηξαν από το δάσος και το φύτεψαν στη μέση μιας αυλής για να το δέρνει μόνο του ο άνεμος. Αλλά το δένδρο αυτό άντεξε στα δεινά, άπλωσε ρίζες και μπορεί ακόμη να παλεύει με τον άνεμο. Όσες δυσκολίες και αν προκύψουν, ελπίζει πως θα αντέξει, θα απλώσει κλαδιά και θα καρποφορήσει.

5.2 Η ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

Μπαίνοντας σε μία ξένη χώρα, ο μετανάστης, έχει να υπερπηδήσει πολλά και μεγάλα εμπόδια. Δυσκολίες παρουσιάζονται σε κάθε βήμα του, δεν είναι όμως ανυπέρβλητες.

Πρώτη κύρια δυσκολία κάθε μετανάστη σε μια άγνωστη χώρα είναι η ανικανότητα για ικανοποίηση της ανάγκης του για επικοινωνία.

---

100. Bauman Z. (2002) *Η Μετανεωτερικότητα και τα δεινά της*, Αθήνα, Εκδ. Ψυχογιός, εκδ. 1997., σελ.19

Όταν η γλώσσα της χώρας υποδοχής τού είναι άγνωστη, νιώθει αποκομμένος από τον κόσμο της, σαν ένα μωρό που πονά, αλλά δε μπορεί να το εκφράσει για να το εξηγήσει στους μεγαλύτερους. Δε μπορώ παρά να θυμηθώ τα λόγια της Julia Kristeva:

«Έπειτα η νέα γλώσσα σάς σκέπασε σαν μια αργή παλίρροια από πεθαμένα νερά. Σιωπή, όχι της οργής που κλονίζει τις λέξεις στην άκρη του στόματος, αλλά σιωπή που αδειάζει το νου και στομώνει από εξάντληση το μυαλό, σαν το βλέμμα θλιμμένων γυναικών, που χάνεται σε κάποια ανύπαρκτη αιωνιότητα.»¹⁰¹

Αυτό το ένιωσα και η ίδια στην προσωπική μου εμπειρία. Τα αγγλικά που γνώριζα με βοήθησαν να έχω μία βασική επικοινωνία με τον κόσμο γύρω μου, αλλά δεν ήταν αρκετά. Έτσι, αναγκάστηκα να μάθω ελληνικά και σε δύο μήνες μιλούσα σε ικανοποιητικό επίπεδο. Σε πολύ μικρό διάστημα είχα επίσης καταφέρει να αποκτήσω ανεκτίμητης αξίας Έλληνες φίλους.

Άλλο μεγάλο πρόβλημα ήταν το πολιτισμικό χάσμα που συνάντησα, τόσο σε σχέση με τους Έλληνες, όσο και με τους μετανάστες άλλων χωρών. Οι διαφορές μεταξύ των λαών σε αυτό το επίπεδο είναι μεγάλες και όταν όλοι αναγκάζονται να συνυπάρξουν στο ίδιο περιβάλλον, αρχίζουν να δημιουργούνται άλλα προβλήματα. Έτσι, ένιωσα τι σημαίνει ετερότητα. Είναι ακριβώς αυτό που περιγράφει ο Ροζάνης:

«Η ετερότητα ως ουτοπία βεβαιώνεται από τη φύση της σχέσης του εαυτού με το άλλο, μιας σχέσης η οποία διόλου δεν απευθύνεται σ' έναν αναγνωρίσιμο άλλο, σε μια ετερότητα που θα μπορούσε να είναι οικεία, ορατή μέσα στην κλειστότητα της σκέψης, της χρηστικότητας, της αμοιβαιότητας, της ανταπόδοσης ή της ανταποδοτικής προσδοκίας.»¹⁰²

---

101. Kristeva J. *Ξένοι μέσα στον εαυτό μας*, επιμέλεια: Ροζάνης Σ., Αθήνα, εκδόσεις Scripta σελ.28

102. Ροζάνης Σ. (2003) *Για το πνεύμα της ουτοπίας*. Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, σελ.79

Η ξενοφοβία και ο ρατσισμός είναι διάχυτα και γίνονται αισθητά σε κάθε βήμα μας μέσα σε αυτή τη χώρα. Ακόμα και αν πρόκειται απλά για ένα κάθισμα στο λεωφορείο, πολλοί Έλληνες νιώθουν πως ο χώρος τους παραβιάζεται από τους ξένους, πως απειλούνται, πως κάποιος τους κλέβει κάτι που τους ανήκει. Ίσως και να έχουν δίκιο, ειδικά όταν ο ξένος είναι αυτός που αναγκάζεται συχνότερα να διαπράξει εγκλήματα για να επιβιώσει. Έτσι, κρίνονται όλοι οι ξένοι ως όμοιοι και ακόμη και αν ένας από αυτούς έχει την τιμιότητα, τη μόρφωση και την ικανότητα να προχωρήσει, η προκατάληψη δρα ως τροχοπέδη στην πρόοδό του στη χώρα υποδοχής. Το περιστατικό που παραθέτω παρακάτω είναι ενδεικτικό της συμπεριφοράς ορισμένων Ελλήνων απέναντι σε ξένους και μοιάζει με άλλα που σχεδόν όλοι έχουμε παρατηρήσει στην καθημερινή μας ζωή.

Σε δωμάτιο αθηναϊκού μαιευτηρίου νοσηλεύεται ανάμεσα στις άλλες γυναίκες και μια αλλοδαπή. Έχει φτάσει η ώρα που τελειώνει το απογευματινό επισκεπτήριο και το δωμάτιο παραμένει γεμάτο επισκέπτες. Η φύλακας ζητά επιτακτικά μόνο από τους επισκέπτες της «ξένης» να φύγουν. Στην εύλογη ερώτηση:

«Μα γιατί απευθύνεστε μόνο σε εμάς αφού το δωμάτιο είναι γεμάτο και οι κανονισμοί του νοσοκομείου αφορούν όλους τους επισκέπτες;» η απάντηση έρχεται άδικη, σκληρή και αποστομωτική.

«Είμαι ρατσίστρια. Να πάτε στον τόπο σας. Να κάνετε εκεί κουμάντο, όχι εδώ!!!»

Αλλά όσα εμπόδια και αν συναντήσει ένας μετανάστης, αν διαθέτει αρκετή θέληση, όχι μόνο θα προσαρμοστεί, αλλά και θα διαπρέψει στο νέο για αυτόν χώρο, αλλάζοντας την εικόνα που έχουν κάποιοι για αυτόν. Και ενώ θα αγωνίζεται με τις πράξεις του να αλλάξει αυτήν την εικόνα που παρουσιάζει στο μυαλό των προκατειλημμένων, θα υπάρχουν πάντα και αυτοί που θα τον δέχονται όπως είναι, αυτοί που εκτιμούν όλες τις δυνατότητές του, οι οποίοι δεν είναι λίγοι σε μια τόσο φιλόξενη χώρα όπως η Ελλάδα. Αυτοί δίνουν στους μετανάστες τη δυνατότητα και κυρίως το κουράγιο να συνεχίσουν τον αγώνα τους για προσαρμογή μέχρι να ευδοκιμήσουν.

Το κουράγιο πηγάζει όμως κυρίως από τον ίδιο τον αγωνιστή και την ελπίδα που διατηρεί στην ψυχή του. Αυτό είναι που τον κρατά στο στίβο, που τον ωθεί να συνεχίσει μέχρι να αγγίξει κάτι αντίθετο από αυτό που έχει ζήσει ως τώρα. Ο μετανάστης ίσως να είναι από τους λίγους που ξέρουν τι σημαίνει ευτυχία και δεν είναι αδύνατο για αυτόν να την αγγίξει.

«Η ευτυχία μοιάζει, *εις πείσμα των πάντων*, να τον συνεπαίρνει, γιατί ο ξένος έχει υπερβεί κάτι αμετάκλητα: είναι μια ευτυχία του ξεριζωμού, της φυγής, χώρος μιας ατέρμονης επαγγελίας. Ευτυχία, που μετριάζεται όμως από μια εχεμύθεια που προκαλεί τρόμο, παρ' όλη τη διεισδυτική εισβολή της. Κι αυτό επειδή ο ξένος εξακολουθεί να αισθάνεται ότι απειλείται από την επικράτεια του άλλοτε, ότι σαγηνεύεται από την ανάμνηση μιας πάντα υπερβολικής ευτυχίας ή καταστροφής. Μπορεί κανείς να είναι ξένος και ευτυχισμένος; Ο ξένος μας προτείνει μια νέα έννοια της ευτυχίας. Ανάμεσα στη φυγή και την καταγωγή, ένα εύθραυστο σημείο, μια προσωρινή ομοιοστασία. Όπως η φωτιά που καίει μόνον όταν κατατρώει το ξύλο, τούτη η ευτυχία είναι παρούσα, δεδομένη, κάποτε ακόμη και σίγουρη, πάντα όμως σε κατάσταση μετάβασης. Η διατήρηση αυτής της μεταβατικής αιωνιότητας, αυτού του αέναου περάσματος, αποτελεί την παράξενη ευτυχία του ξένου.»¹⁰³

---

103. Kristeva J. *Ξένοι μέσα στον εαυτό μας*, επιμέλεια: Ροζάνης Σ., Αθήνα, εκδόσεις Scripta σελ.14-15

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ζωή των μεταναστών στην Ελλάδα επιβεβαιώνει πως παρά τις προσπάθειες που γίνονται για την εξάλειψη του ρατσισμού, καθημερινά περιστατικά αποδεικνύουν πως πολλοί Έλληνες στιγματίζουν και ταξινομούν τους «Άλλους». Τους «Άλλους», που έρχονται στην Ελλάδα ζητώντας αναγνώριση και σεβασμό και καθιστούν αναγκαίο τον επαναπροσδιορισμό του «Εμείς». ¹⁰⁴ Μπορούμε όμως να το κάνουμε αυτό όταν ο «Άλλος» είναι ένας ξένος;

«Ο ξένος είναι πάντα αλλού, και για αυτό πουθενά.»¹⁰⁵

Κατά τον Bauman, ενώ ο μεταμοντερνικός πολιτισμός φαίνεται να ενισχύει το φόβο για την πιθανότητα επανάληψης του Ολοκαυτώματος, η επανάληψη δεν μπορεί να σημαίνει επιστροφή. Επαναλαμβάνοντας, δεν επιστρέφουμε στο σημείο εκκίνησης και η ιστορία δεν κινείται κυκλικά. Η επανάληψη οφείλει να ερμηνευθεί διαφορετικά, όχι ως πιθανότητα επιστροφής. Η πλέον δυσοίωνη προοπτική του παρόντος και του μέλλοντος, το τρομακτικό και δυσοίωνα «αλλά» του πολιτισμού μας, για το οποίο μας ειδοποιεί ο Bauman, βρίσκεται δυνητικά μέσα στη δομή των μετανεοτερικών κοινωνιών μας. ¹⁰⁶

Όλες οι κοινωνίες παράγουν τους ξένους τους, αλλά η καθεμία το κάνει παράγοντας το δικό της είδος ξένου με το δικό της αμίμητο τρόπο. Αν ξένοι είναι οι άνθρωποι που δε συμπεριλαμβάνονται στο γνωστικό, ηθικό ή αισθητικό χάρτη του κόσμου (σε έναν από αυτούς, σε δύο ή και στους τρεις), αν επομένως μέσω της απλής παρουσίας τους οι άνθρωποι αυτοί

---

104. Τριανταφυλλίδου Α. (2008) «Η μετανάστευση και η αποδοχή της διαφορετικότητας». *Εφημερίδα City Press*. Σελ. 16/4 (28.01.2008)

105. Kristeva J. *Ξένοι μέσα στον εαυτό μας*, επιμέλεια: Ροζάνης Σ., Αθήνα, εκδόσεις Scripta σελ.21

106. Ροζάνης Σ. (2002) *Ο Αδιανόητος Θάνατος*, Αθήνα, Εκδόσεις Ερατώ, σελ.155-156

συσκοτίζουν εκείνο που θα έπρεπε να είναι ολοφάνερο, εμποδίζοντας έτσι την πλήρη ικανοποίηση του αισθήματος της ευχαρίστησης, αν μολύνουν τη χαρά με άγχος κάνοντας συγχρόνως θελκτικό τον απαγορευμένο καρπό, αν, με άλλα λόγια, θολώνουν και σκιάζουν τις διαφορετικές γραμμές που πρέπει να είναι ξεκάθαρες, και αν έχοντας κάνει όλα αυτά κυοφορούν την αβεβαιότητα, η οποία με τη σειρά της τρέφει την ανησυχία που προκαλείται από το αίσθημα αποπροσανατολισμού, τότε είναι που μια κοινωνία παράγει τους ξένους της. Όταν αυτή χαράζει τα όριά της και χαρτογραφεί τις γνωστικές, αισθητικές και ηθικές περιοχές της, δεν μπορεί παρά να κυοφορήσει ανθρώπους οι οποίοι αποκρύπτουν εκείνες τις διαχωριστικές γραμμές που η ίδια θεωρεί αποφασιστικής σημασίας για την ύπαρξη τάξης και νοήματος στη ζωή και τους οποίους επομένως κατηγορεί πως προξενούν το πιο οδυνηρό και λιγότερο υποφερτό αίσθημα ανησυχίας στους υπολοίπους.¹⁰⁷

Κατά το Bauman, ο τυπικός σύγχρονος ξένος είναι προϊόν μιας ταξινόμησης που έχει στόχο την τήρηση της τάξης ενός Κράτους. Ο ξένος περνά τις χαραγμένες διαχωριστικές γραμμές, υπονομεύοντας και βλάπτοντας την εκτέλεση του προσχεδιασμένου έργου, καταστρέφοντας τις σηματοδοτήσεις. Και μόνο με την παρουσία τους, οι ξένοι επεμβαίνουν στο έργο που το Κράτος είχε υποσχεθεί πως θα επιτελέσει και εμποδίζουν τις προσπάθειές του για να το ολοκληρώσει. Προκαλούν δηλαδή μια αίσθηση αβεβαιότητας εκεί που έπρεπε να κυριαρχεί η βεβαιότητα και η σαφήνεια, παρεμβαίνουν στην αρμονική και λογική τάξη πραγμάτων. Η οικοδόμηση αυτής της τάξης σήμαινε συντριπτικό πόλεμο κατά των ξένων και του ξένου στοιχείου.¹⁰⁸

«Η εικόνα του κόσμου σήμερα, αυτή που δημιουργείται μέσα από τις καθημερινές ασχολίες μας, δεν παρουσιάζει καμία στερεότητα -πραγματική ή υποτιθέμενη- και καμία συνέχεια, χαρακτηριστικά που αποτελούσαν το σήμα κατατεθέν των νεωτερικών «δομών». [...] Ο μετανεωτερικός κόσμος προετοιμάζεται για να ζήσει μέσα σε ένα μόνιμο και αδιάπτωτο καθεστώς αβεβαιότητας.»¹⁰⁹

---

107. <http://www.kkemi.gr/ynions /immigrants/513.htm> (12.02.2006)

108. Bauman Z. (2002) *Η Μετανεωτερικότητα και τα Δεινά της*, Αθήνα, Εκδόσεις Ψυχογιός, σελ.46

109. Ο.π., σελ.52

Βέβαια για τους μετανάστες έχουν γραφτεί άρθρα και βιβλία, έχουν γίνει μελέτες, έχουν ειπωθεί πολλές απόψεις. Το πώς αισθάνεται όμως ένας μετανάστης, πώς καταφέρνει να προσαρμοστεί στη νέα χώρα, τι σημαίνει να ζει ένας άνθρωπος ανάμεσα σε δυο ή και περισσότερες πατρίδες, μόνο όσοι έζησαν ως μετανάστες οι ίδιοι ή είχαν μετανάστη στο κοντινό συγγενικό τους περιβάλλον μπορούν να το κατανοήσουν. Όσοι δεν ξενιτεύτηκαν ποτέ δε μπαίνουν στην δύσκολη θέση να φανταστούν πως είναι η ζωή ενός μετανάστη.

Τη στιγμή που οι Ρουμάνοι ή οποιοσδήποτε άλλος λαός, παίρνουν το δρόμο της "καλύτερης ζωής", δεν τους ενδιαφέρει ούτε ο ρατσισμός ούτε η προκατάληψη ούτε οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι που θα αντιμετωπίσουν, γιατί είναι αποφασισμένοι και έτοιμοι να παλέψουν.

Το περιβάλλον της χώρας υποδοχής δεν είναι πάντα φιλικό. Ο μετανάστης έχει ως εχθρό την εκμετάλλευση από μέρους της κοινωνίας που τον δέχεται, όσον αφορά την εργασία, τα μεροκάματα, την ασφάλεια. Δε μπορούμε όμως να γενικεύσουμε την εκμετάλλευση, όπως δε μπορούμε να γενικεύσουμε την αρνητική συμπεριφορά μιας μειονότητας μεταναστών στην Ελλάδα.

Οι περισσότεροι, αν και παρακολουθούν στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης το δράμα κάποιων μεταναστών, μένουν τελικά αδιάφοροι (η παρουσίαση της ταλαιπωρίας και της εκμετάλλευσης των περισσότερων μεταναστών μετά από την στιγμιαία συγκίνηση και τον οίκτο, ξεχνιέται και προσπερνιέται γρήγορα) και δίνουν μεγαλύτερη σημασία σε μια είδηση που αφορά μια μεμονωμένη κακή συμπεριφορά τους. Μια τέτοια είδηση, που μπορεί να μην είναι εξακριβωμένη, δημιουργεί πολύ εύκολα αρνητικούς χαρακτηρισμούς. Ιδιαίτερα όταν μεγεθύνεται από την επιμονή των ΜΜΕ, γενικεύοντας συμπεριφορές τύπου "Πάσσαρη". Η γλώσσα γεννά σε αυτήν την περίπτωση το δῆμιο που ελαχιστοποιεί την αξία του Ανθρώπου. Όπως αναφέρει ο Ροζάνης (2002), «...επιβάλλει την αυτοσυνειδησία της ασημαντότητας, της αντικαταστασιμότητας και της αναλωσιμότητας ως συστατικό όρο της ατομικότητας εν γένει.»¹¹⁰

---

110. Ροζάνης Σ. (2002) Ο Αδιανόητος Θάνατος, Αθήνα, εκδόσεις Ερατώ σελ.184

Αυτός ο πόλεμος της γλώσσας με τον ξένο είναι άδικος. Οι λέξεις του ξένου μετά βίας αποτελούν σύμβολα. «Α-σήμαντες, δεν μπορείς να τις κάνεις τίποτα ή να τις πεις για τίποτα, επειδή ακριβώς δεν κάνουν τίποτα, δε λένε τίποτα...Είναι ουδέτερες.»¹¹¹

Μπορεί η ανάγκη να ώθησε κάποιους σε αρνητική συμπεριφορά, αλλά δεν υπάρχουν ερευνητικά δεδομένα που να επιτρέπουν τη σύγκριση του ποσοστού εγκληματικότητας των αλλοδαπών και του ντόπιου πληθυσμού.

Ίσως κάποια στοιχεία να δείχνουν αυξημένα ποσοστά εγκληματικότητας στους αλλοδαπούς, ποιος όμως ασχολήθηκε με τα κίνητρα που τους οδήγησαν εκεί, ποιος έλαβε υπόψη όλες τις άλλες παραμέτρους που οδήγησαν σε αυτό το αποτέλεσμα;

Οι μετανάστες δεν είναι γεννημένοι εγκληματίες. Είναι άνθρωποι που αναζήτησαν εργασία και ειρήνη, όμως αρκετοί δολοφονήθηκαν στα σύνορα ή πνίγηκαν στις θάλασσες μέσα στα σαπιοκάραβα των δουλεμπόρων. Οι λιγότερο άτυχοι συνελήφθησαν, φυλακίστηκαν και τέλος απελάθηκαν, ενώ οι υπόλοιποι που κατόρθωσαν να μείνουν, τραβούν το δικό τους Γολγοθά. Πόσο ισχυρά ήταν τα κίνητρά τους, η ανάγκη τους, να ζήσουν τους εαυτούς τους και τις οικογένειές τους! Και πόσο, τελικά, ήταν ισχυρή και η ζήτηση φτηνής εργατικής δύναμης από την πλευρά του κεφαλαίου, η οποία εκμεταλλεύτηκε αμέσως την ανάγκη τους!

Η δική μου ιστορία (αλλιώςτική, λιγότερο ή περισσότερο, από τις ιστορίες των άλλων μεταναστών του πλανήτη μας), κρύβει τα ίδια συναισθήματα και τον ίδιο πόνο με των υπολοίπων. Όταν πρωτοήρθα στην Ελλάδα ήμουν απόλυτα «ορφανή». «Ορφανή» γιατί δεν υπήρχα για κανένα και δεν ήξερα κανένα.

Γιατί είναι ορφάνια, ενώ έχεις μάθει σε ένα τρόπο ζωής στην πατρίδα σου και νιώθεις πως η οικογένειά σου είναι τα πάντα για σένα, ξαφνικά οι συνθήκες ζωής σε αναγκάζουν να τη χάσεις. Αίσθηση απερίγραπτη όταν νιώθεις αυτό το βάρος της αναπνοής σου, που δεν υπάρχουν λόγια να το εκφράζουν. Απερίγραπτη και η τόση απελπισία γιατί γεννήθηκες για τόση τλαιπωρία και βασανιστήριο...

---

111. Kristeva J. *Ξένοι μέσα στον εαυτό μας*, επιμέλεια: Ροζάνης Σ., Αθήνα, εκδόσεις Scripta, σελ. 41

Αυτή η πικρή συνειδητοποίηση έρχεται σε κάθε γνωριμία με τους άλλους, από τους άλλους. Αυτοί οι «άλλοι» σου δίνουν να καταλάβεις ότι δεν μετράς επειδή δεν μετρούν οι γονείς σου, επειδή είναι αόρατοι, δεν υπάρχουν. Τότε είναι που αισθάνεσαι ξάφνου ορφανός και υπεύθυνος γι' αυτό.

Η απόσταση που σε χωρίζει δεν σου δίνει το περιθώριο να ανοίξεις την ψυχή σου, να εξομολογηθείς τις δυσκολίες σου. Για την κοινωνία που δεν την καταλαβαίνεις και δε θέλει να σε καταλάβει. Για το θάρρος που σου λείπει να μοιραστείς μαζί της κάτι που σε απασχολεί. Για τη βία των πραγμάτων και των προσώπων που σε κάνει τόσο μόνη. Για την αγωνία και τους προβληματισμούς για το ποια τελικά είσαι και τι είναι αυτό που σε φέρνει σε ρήξη με τους άλλους.

Τότε σιγά σιγά συνειδητοποιείς όχι μόνο την «ορφάνια», αλλά και πως ξεκινάς να νιώθεις και εσύ «Ξένος».

Και όμως, κάθε ξένος δεν είναι χωρίς πατρίδα και οικογένεια. Υπάρχουν οι γονείς του, οι φίλοι του και οι συμπατριώτες του, που αν και είναι μακριά, πάντα τους νιώθει και τους έχει στο πλευρό του αόρατους μάρτυρες όλων των διενέξεών του με τους ντόπιους. Με αυτόν τον τρόπο προσπαθεί να αντιμετωπίσει τη δική τους απόρριψη. Μακριά από τα αγαπημένα πρόσωπα που τα έχει εγκαταλείψει, χωρίς βέβαια αυτή να είναι αληθινή εγκατάλειψη, αφού πιστεύει πως είναι όλα αυτά προσωρινά.¹¹²

Τα καθημερινά περιστατικά στα μάτια ενός μετανάστη πλαισιώνονται με εξαιρετικές ευαισθησίες. Γεγονότα που για τους άλλους θα προκαλούσαν θυμό, για το μετανάστη δημιουργούν πόνο. Εκείνες τις στιγμές αν και η κοινότητα των δικών σου ανθρώπων είναι χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από σένα, μια μικρή επαφή μαζί τους σου δίνει φτερά.

Νιώθεις τη ζωή να συνεχίζεται.

Ζεις τη στιγμή.

Και τα πράγματα, ενώ τα βλέπεις τόσο μαύρα, ασπρίζουν!!!

---

112. Kristeva J. *Ξένοι μέσα στον εαυτό μας*, επιμέλεια: Ροζάνης Σ., Αθήνα, εκδόσεις Scripta, σελ. 34

Η πραγματικότητα αρχίζει να αλλάζει για τους μετανάστες. Το ελληνικό σχολείο αγκαλιάζει με θαλπωρή, με τάξεις υποδοχής και φροντιστηριακά τμήματα τα παιδιά των Ρουμάνων μεταναστών και όχι μόνο. Η Πολιτεία φροντίζει πλέον να έχουν ασφάλεια, να βρίσκουν εργασία, να παίρνουν δάνεια και να ζουν σε ανθρώπινες συνθήκες οι μετανάστες. Η συνεισφορά τους στην οικονομία αναγνωρίζεται. Υπάρχουν Έλληνες που έχουν δεθεί με Ρουμάνους, δέχονται τις υπηρεσίες τους, ζουν κοντά τους με εμπιστοσύνη και τους αμείβουν χωρίς διάκριση.

Όπως φαίνεται, η πραγματικότητα επαναπροσδιορίζεται. Η ζωή είναι μικρή και δεν αξίζει να χαραμίζεται σε μικρότητες. Αυτό που ζούμε σήμερα δε θα επαναληφθεί, αλλά μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις του αύριο και το αύριο εξαρτάται από τη διάθεσή μας σήμερα. Το αν θα αφήσουμε τη διάθεση αυτή να επηρεαστεί από την εικόνα, εξαρτάται από μας. Το μόνο που μένει λοιπόν, είναι να κλείσουμε τα μάτια για να μπορέσουμε να δούμε πέρα από την εικόνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Στα ελληνικά

Δαμανάκης Μ. (1993) *Μετανάστευση και Εκπαίδευση*. Αθήνα, Εκδ. GUTENBERG, σελ.42

Εγκυκλοπαίδεια Δομή. Αθήνα, εκδόσεις «Δομή» Α.Ε.

Ζέρη Π. (2006) Ψηφιακά Δίκτυα, Γνώση και Δημόσια Πολιτική: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Διακυβέρνησης του Δικτύου των Δικτύων. Αθήνα, Σιδέρης σελ.206-207

Ζέρη Π. (2006) «Η διασφάλιση της 'ποιότητας' του ραδιοτηλεοπτικού προγράμματος. Ρυθμιστικές δυνατότητες και προοπτικές». Τεύχος 22 (Δεκέμβριος 2003), σ.53

. Κανακίδου Ε. (1994) *Η Εκπαίδευση στη Μουσουλμανική Μειονότητα της Θράκης*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σελ. 79

Καψαλής Γ.(1996) *Η Εκπαίδευση της Ελληνικής Μειονότητας της Αλβανίας* Εκδ. GUTENBERG

Λαμπίρη-Δημάκη Ι (1983) *Η Ελληνική Κοινωνία στην Φοιτητική Συνείδηση*, Αθήνα, εκδόσεις Οδυσσέας, σελ.170

. Μάρκου Γ. «Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση» ΑΘΗΝΑ 1997 Εκδ. Ηλεκτρονικές Τέχνες σελ.43)

Μητσόπουλος Θ. «*Μείναμε Έλληνες*» τα σχολεία των Ελλήνων Πολιτικών Προσφύγων στις σοσιαλιστικές .εκδ. Οδυσσέας, , Αθήνα 1979, σελ. 9

.Μουσουρου Λ.Μ., «Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη», εκδ. Gutenberg , Αθήνα2003 σελ.67

Μούρτος Γ., “Ρουμανία” στο Θ. Βερέμης (επιμ.), Βαλκάνια. Από το διπολισμό στη νέα εποχή, Αθήνα: Γνώση, 1994, σ.735.

Ροζάνης Σ. (2002) *Ο Αδιανόητος Θάνατος*, Αθήνα, Εκδόσεις Ερατώ, σελ. 183

Ροζάνης Σ. (2003) Για το πνεύμα της ουτοπίας. Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, σελ.79

. Τριανταφυλλίδου Α. (2008) «Η μετανάστευση και η αποδοχή της διαφορετικότητας». *Εφημερίδα City Press*. Σελ. 16/4 (28.01.2008)

Σκαρπέλος Γ.(2005) *Οπτικός Πολιτισμός*, Αθήνα, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις,σελ.11

. Σωτηράκου- Γιάνναρου Ι. (1996) «Ετήσια Οικονομική Έκθεση». Βουκουρέστι: Ελληνική Πρεσβεία Βουκουρεστίου, Γραφείο Συμβούλου Ο.Ε.Υ., 1997, σελ. 2

2. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Barthes R. (1988) *Εικόνα – Μουσική – Κείμενο*. (μετάφρ Σπανός Γ.) Αθήνα, Πλέθρον, σελ.41

Bauman Z. (2002) *Η Μετανεωτερικότητα και τα Δεινά της*. Αθήνα, εκδ. Ψυχογιός, σελ.46

. Μετάφραση από Birsan M., Campbell H.W., Savoulescu-Voudouris E.M. (2007) *Romanian Migration in a "Runaway World"*. EFES, p.70

Gabanyi A., Nelson D., op.cit. σελ. 84 (1992) "Rumanien und die jugoslawische krise". *Sudost- Europa*, Vol. 41, No. 11-12, , σελ. 647-664

Για την επιχειρηματολογία που η ρουμανική κυβέρνηση χρησιμοποίησε για ένταξη στο NATO:*White Book on Romania and NATO*. The Ministry of Foreign Affairs of Romania<http://mae.kappa.ro/wbrn/cl>. και Gabanyi A.(1994) "Rumanische Sicherheit und die NATO". *Sudost- Europa*, Vol. 43, No. 1-2, σελ. 1-17

Gross D. (2000) Τα Ερείπια του Παρελθόντος – Παράδοση και Κριτική της Νεωτερικότητας. (μετάφρ. Γεώργιος Κ.), Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη, σελ.237

Ionescu D. (1996) "Hammering on NATO's door". *Transition*. 9.8. σελ.38-39

Iorga R. "Romanian perspectives on security risks", *The International Spectator*, Vol.29, No.4, October- December 1994- 95.

Iram Y. (1999) "Education of Ethnic Minorities: Problems, Promises and Prospects". In Rigas A.-V. (ed.) (1999) *Education of Ethnic Minorities*. Athens, Ellinika Grammata, p.3

Khihai M. Εφημερίδα « Curierul Atenei»

Kristeva J. *Ξένοι μέσα στον εαυτό μας*, επιμέλεια: Ροζάνης Σ., Αθήνα, εκδόσεις Scripta σελ.57

Nelson D. (1991) *Balkan imbroglio. Politics and Security in Southeastern Europe*. Boulder: Westview, σελ. 83 και

Nelson D., "Romanian security", *Revue Roumaine d'Etudes internationales*. No.125-126, Mai-Aout 1993, σελ. 185-209.

Rigas A.-V. (ed.) (1999) *Education of Ethnic Minorities*. Athens, Ellinika Grammata, p.3

Snedeker D., "Nationalism and the military in the 1990's : the unique case of Romania". *History of European Ideas*. Vol.28, No.2, March 1994, σελ. 241-254 και

Shafir M., "The inheritors: the Romanian radical right since 1989", *East European Jewish Affairs*, Vol.24, No.1, Summer 1994.

Sontag S. *Περί Φωτογραφίας*.(1993) (μετάφρ. Παπαϊωάννου Η.) Αθήνα, Εκδόσεις του Περιοδικού ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ταίηλορ Τσ. (1994) *Πολυπολιτισμικότητα*. (μετάφρ. Παιονίδης Φ.) Αθήνα, εκδόσεις Πόλις, σελ.99

Συνεντεύξεις: Σύλλογος «Σύγχρονα Βαλκάνια» Savulescu-Voudouris E.M.

Κοινότητας «Άγιος Στέφανος ο Μέγας» Τέγκου Γ.,

Εφημερίδα « Curierul Atenei»   Khihai M.

3. Δικτυακοί τόποι και Ηλεκτρονικά κείμενα

Ζουμποπούλου Αργυρώ http://extras.ha.uth.gr/g-m/ln2/paper_05.asp
(13/1/2007)

Λινάρδος-Ρυλμόν Π. <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> (τελευταία επίσκεψη 12.02.2006)

Μαλκίδης Φ. www.metanastis.com (03.01.2008)

<http://www.inegsee.gr/enimerwsi-92-doc4.htm> σελ.3(τελευταία επίσκεψη στις 12.02.2006)

http://extras.ha.uth.gr/g-m/ln2/paper_05.asp (13/1/2007)

[_http://www.kkeml.gr/ynions /immigrants/513.htm](http://www.kkeml.gr/ynions /immigrants/513.htm)

<http://www.hri.org/news/greek/mpegr/1996/96-01-08.mpegr.html#23>
(13/1/2008)

<http://www.idec.gr/iier/new/tsardanidis.htm> (13/1/2008)

<http://www.kerdos.gr/default.aspx?d=396564&nt=103>(13/01.2008)

<http://alex.eled.duth.gr/Eldoseis/vergeti/text/4.htm> (03.01.2008)

Από έρευνα του Δήμου Αγίου Ιωάννη Ρέντη,
www.citzofrentis.gr.general.asp?pageld=14-18c (03.01.2008)